

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

Linn Nordvall

Albinsro

Bebyggelseutveckling från senneolitikum till idag

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2011

Halland, Söndrums socken, Trottaberg 2:2, RAÄ Söndrum 108

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER 2015:3

KULTURMILJÖ
HALLAND

Linn Nordvall

Albinsro

Bebyggelseutveckling från senneolitikum till idag

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2011

Halland, Söndrums socken, Trottaberg 2:2, RAÄ Söndrum 108

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER 2015:3

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2015.

Arkeologisk undersökning 2011.

Framsida: Undersökningsområdet från Trottaberg. Mot nordost. Foto: Per Wranning. (Fotonr: 2015-4-145).

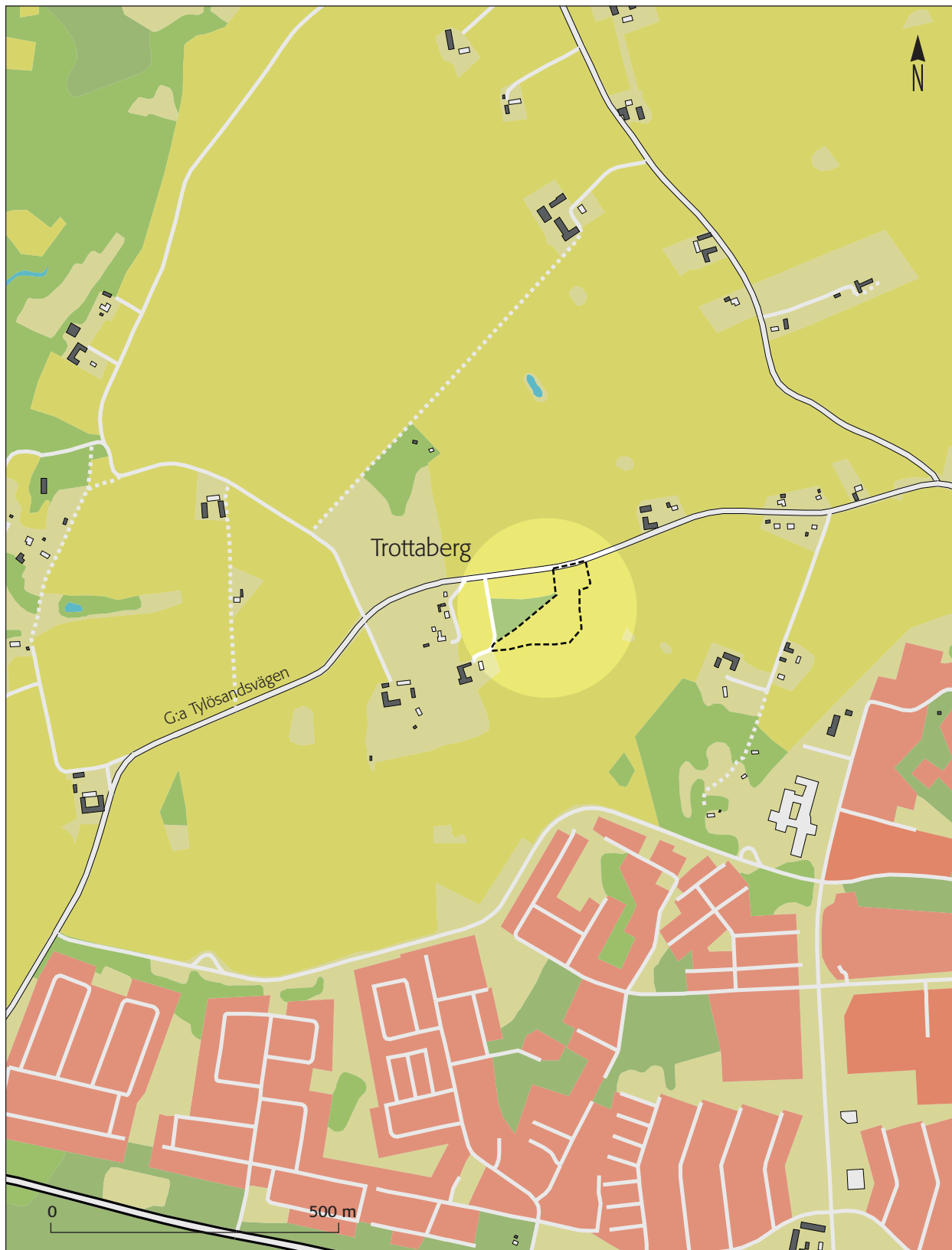
Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Publika insatser.....	6
Topografi och fornlämningsbild.....	6
Undersökningens syfte	9
Undersökningens metod.....	10
Undersökningens resultat.....	12
Boplatslämningar.....	12
<i>Härdar</i>	14
<i>Gropar</i>	14
<i>Sentida väg</i>	17
<i>Byggnadslämningar</i>	17
<i>Hus 1–28</i>	19–58
Fynd.....	59
Keramik.....	59
Bränd lera.....	61
Flinta.....	64
Bergart.....	64
Skiffer	64
Järn.....	64
Brända ben och obrända tand- och emaljfragment.....	66
¹⁴ C-dateringar.....	68
Referenser.....	83
Tekniska och administrativa uppgifter.....	84
 Bilagor.....	 87
Bilaga 1 Anläggningslista	
Bilaga 2 Fyndlista	
Bilaga 3 Makrofossilanalys <i>Håkan Ranheden, UV Mitt, Riksantikvarieämbetet</i>	
Bilaga 4 Vedartsanalys <i>Thomas Bartholin, Wentorf, Tyskland</i>	
Bilaga 5 ¹⁴ C-dateringar <i>Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet</i>	
Bilaga 6 Konserveringsrapport <i>Vivian Smits Studio Västsvensk Konservering</i>	
Bilaga 7 Ritningsförteckning, ritningar	

Figur 1. Undersökningsområdet markerat på den digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Med anledning av att Halmstad kommun planerar ett nytt bostadsområde i Trottaberg, Albinsro, har personal från Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk undersökning av berörd del av RAÄ 108. Undersökningen genomfördes under augusti och september månad 2011. Sedan de tidigare utförda arkeologiska arbetena i form av en förstudie 2008, en utredning 2009 samt en arkeologisk förundersökning år 2010 var det känt att fornlämningen innehöll boplatsslämningar från brons- och järnåldern.

Undersökningen av den för exploateringen berörda delen av fornlämningen kom att ge resultat som översteg förväntningarna. Här påträffades ett stort antal boplatsslämningar från de förväntade perioderna, brons- och järnålder men även lämningar från något tidigare samt yngre skede. Resultaten har gett totalt 28 byggnadslämningar med kontinuitet från senneolitikum till tidig medeltid. Bebyggelseutvecklingen varierar från en enhet under senneolitikum med fortsättning in i och under bronsåldern som sedan övergår i två gårdslägen under förromersk järnålder och romersk järnålder/folkvandringstid. Under vendeltid sker ett brott, varunder bebyggelselämningarna uteblir. Detta kan förklaras med dateringssvårigheter då typologiska särdrag för enstaka av de kommande vikingatida husen kan ha etablerats under föregående period. Under vikingatid etableras så tre olika gårdslägen vilka sedan övergår till en tidigmedeltida gård. Ett av de vikingatida gårdslägena samt den tidigmedeltida etableringen sammanfaller även med benämning av toften och av toftåkrarne i det historiska kartmaterialet.

INLEDNING

Med anledning av att Halmstad kommun planerar nytt bostadsområde i Trottaberg, Albinsro, har personal från Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk undersökning av berörd del av RAÄ 108. Hela planområdet har emellertid utretts och förundersökts arkeologiskt. Ett inledande arbete utgjordes av en förstudie vintern 2008 (Häggström 2009). Vid förstudien genomfördes kartstudier och området inventerades samt metall-detekterades. Genom detta inledande arbete kom planområdet att delas in i mer eller mindre potentiella fornlämningsområden. Härfter utreddes planområdet med förstudien som grund, vilket innebar att arbetet kunde utföras mer koncentrerat kring de potentiella fornlämningsområdena. Utredningen utfördes sensommaren 2009, varvid fyra av de potentiella fornlämningsområdena kunde bekräftas innehålla lämningar (Mattsson 2010a). En förundersökning av de identifierade fornlämningarna utfördes därefter våren 2010 (Mattsson 2010b).

Inför anläggandet av det nya bostadsområdet Albinsro inom Trottaberg kom så en del av RAÄ 108 att beröras av exploatering. Härvid kom fornlämningens östra och södra del att vara föremål för en arkeologisk undersökning under augusti och september månad 2011. De sedan förundersökningen kända lämningarna utgjordes av boplatsslämningar från brons- och järnålder. Via det historiska kartmaterialet fanns också indikationer på

att bebyggelse lämningar från sen vikingatid – tidig medeltid kunde finnas, genom omnämnandet av *toften* inom den södra delen av fornlämningen. Tidsspannet bland lämningarna var således relativt stort och möjligheterna att studera en mer eller mindre kontinuerlig bebyggelse var stor.

Resultaten från undersökningen har varit oerhört goda och bidragit med mycket ny kunskap kring vår förhistoria och tidiga medeltid. De goda resultaten ska helt erkännas samtliga medarbetare som deltagit i projektet, såväl i fält som i efterbearbetningarna gällande prover och konservering av föremål. Fältpersonalen, vilka i solsken och hällregn dagligen utförde ett mycket kompetent och idogt arbete, ständigt med ett glatt humör som fick regnet att vara något mindre vått. Här inräknas också vår praktikant Gustav Mårtensson som vi hade äran att få hjälp av under en arbetsvecka. Vår utmärkta grävmaskinist och dumperförare från Transportcentralen, Halmstad, vilka med precision utförde arbetet till god belåtenhet. Därtill uppvisade de ett fantastiskt tålamod gällande våra anvisningar vid schaktningen och stod för ett mervärde värt att lägga på minnet genom allehanda fix och trix. Ett stort tack skall även riktas till Halmstad kommun och framförallt Sara Jakobsson för ett gott samarbete genom hela projektet samt inte minst till Länsstyrelsen och Marianne Foghammar.

PUBLIKA INSATSER

Under hela fältarbetsfasen fanns en mindre utställning inrättad i en container i anslutning till undersökningsområdet. Här presenterades undersökningsresultaten löpande via planscher vid sidan av intressanta fynd. Fynden var placerade i en inbrottssäker mindre monter. Containern var öppen dagligen. Bortsett från enstaka spontana visningar för intresserade flanörer hölls det en annonserad visning på arkeologidagen, söndagen den 28 augusti. Vid visningstillfället kom cirka 40 personer. Efter avslutat fältarbete presenterades sedan resultaten på Söndrums bibliotek samt via en artikel i Söndrums hembygdsförenings årsskrift (Nordvall 2013).

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSBILD

Fornlämning RAÄ 108 är belägen i den östra delen av det höjdparti som utgör Trottaberg. Centralt inom fornlämningen ligger en cirka 4 500 m² stor grustäkt, vilken anlades under 1900-talet. Området har under lång tid varit utarrenderat och brukats som odlingsmark. De geologiska förhållandena inom planområdet följer topografin med grusig och stenig morän inom höjdpartiet vilken i sluttningen ner mot syd övergår i sandig grus. Inom de sydligaste och östligaste områdena övergår och beblandas det grövre materialet med silt och lera.

Området kring Trottaberg är rikt på fornlämningar från förhistorisk tid (Figur 2). Från senare tid finns också indikationer på att Trottaberg, 1541 kallat Trusbiery i *Danske cancelliregistranter*, har fungerat som ett falkläger. I samma utgåva omtalas nämligen

området som Trusbierg Falkeleje (Sahlgren 1948:153). Äldre lämningar utgörs av olika typer av gravar, boplatser och lösfynd. På krönläget av Trottaberg återfinns exempelvis ett gravfält med flertalet stensättningar samt en rest sten (RAÄ 34, 35, 36 och 37). Ytterli-

Figur 2: Registrerade fornlämningar (röd) vid undersökningsområdet (streckat). Ett utsnitt av topografin inom undersökningsområdet samt i dess närområde markeras även inom ramen (ekvidistans 1 meter). Skala 1:10 000.

gare stensättningar återfinns inom landskapsutsnittet (RAÄ 12, 29, 30:1 och 53), samt två stycken (RAÄ 32:1 och 32:2) som är belägna intill en möjlig fångstgrop (RAÄ 32:3) sydost om undersökningsområdet. Andra typer av gravar utgörs av gravhögar (RAÄ 71 och 13) och resta stenar (RAÄ 30:2 och 33:2). Härutöver kan tre hällkistor (RAÄ 22:1 – 2 och RAÄ 28) (ej inom kartutsnitt på Figur 2), en dryg kilometer nordväst och söder om undersökningsområdet, nämnas samt skålgropsförekomster (RAÄ 57 och 60) (ej inom kartutsnitt på Figur 2) och boplatser. Strax sydväst om undersökningsområdet har bland annat ett boplatsoområde (RAÄ 104) påträffats vid en utredning under samma år som planområdet Trottaberg kom att utredas. Här återfanns ett större antal anläggningar av förhistorisk karaktär, en halv väg samt fynd av brända ben. De brända benen kom att dateras till slutskedet av senneolitikum (Häggström 2009). Strax öster om undersökningsområdet har också ett boplatsoområde undersökts med spridda lämningar av förhistorisk karaktär (RAÄ 99) (Håkansson, Perneby & Wranning 2004). Intill Söndrums kyrka har också ett större boplatsoområde (RAÄ 98) från yngre järnålder – medeltid förundersökts (Håkansson, Perneby & Wranning 2004) samt ett boplatsoområde intill Söndrums kyrka, vilken förundersöktes under 2003 (ej inom kartutsnitt på Figur 2). Boplatsoområdet har delundersökts vid två tillfällen och har dolt bebyggelseämningar från yngre järnålder och tidig medeltid (Wranning 2010; Wranning manus). I direkt anslutning till denna boplat ligger också ett gravfält (RAÄ 5) (ej inom kartutsnitt på Figur 2), vilket dateras till yngre järnålder (Svanberg 1998; Håkansson, Perneby & Wranning 2004). Gravfältets södra del kom också att undersökas under våren 2010 (Wranning 2013).

Undersökningar av gravar i bronsålderssocknen har också avslöjat rika gravgåvor av brons såsom pincetter, miniatyrsvärd, sylar, rakknivar, knivar och dubbelknappar (RAÄ 11) (ej inom kartutsnitt på Figur 2) (Petersen 1969). Här kan också nämnas föremål såsom en miniatyrdolk, en pincett med omlindad bronstråd och en bronsskära vid sidan av en rakkniv och en syl av brons (RAÄ 12) (Petersen 1968). I en gravhög inom Söndrums utmark har det också påträffats en halskrage, två armringar, en bälteplatta, en dubbelknapp, en skära och några fragment, också dessa av brons. Föremålen förvaras nu på Statens historiska museum (Statens historiska museum, inventarienummer 7027).

Ett antal lösfynd har också gjorts i landskapet kring Trottaberg. Här märks framförallt olika flint- och bergartsyxor. Bland annat har en skafthålsyxa (RAÄ 38) påträffats i slutningen direkt söder om undersökningsområdet. Här kan också framhållas att det i en torvmosse inom Ranagårds ägor, strax väster om undersökningsområdet, har hittats två avsatsyxor av brons, två små bronsbleck och en flintyxa (RAÄ 70). Slutligen kan ett folkvandringstida filigranhänge i guld nämnas som påträffades på 1930-talet i Hovgårdens köksträdgård (strax nordost om planområdet) (Lamm 1993) (Statens historiska museum, inventarienummer 32405).

UNDERSÖKNINGENS SYFTE

Undersökningens syfte var att studera områdets bebyggelseutveckling under förhistorisk tid. Förundersökningens resultaten visade på en större koncentration av lämningar från bronsåldern men att det även fanns både äldre och yngre tider i det förundersökta materialet. Bland annat fanns det inom området en markering av *toften* på det historiska kartmaterialet, vilket kan antyda en eventuell närvaro av vikingatida och/eller tidigmedeltida bebyggelse. Undersökningen skulle framförallt koncentrera sig kring bronsålderns bebyggelselämningar samt de eventuella yngre och/eller äldre lämningar som fanns på platsen. I och med en studie av bebyggelseutvecklingen blir också kontinuitetsfrågan viktig, för att inte säga primär.

- *Har platsen varit i kontinuerligt bruk under hela denna tidsperiod eller är lämningarna spår efter flera, av varandra oberoende, mer kortvariga etableringar?*

Om denna fråga får ett nekande svar blir det intressant och av stor vikt att ställa följdfrågan:

- *Om platsen endast nyttjats för kortvariga etableringar, har den övergivits helt mellan etableringarna eller har den brukats på annat sätt än som boplatser?*

Svaren på denna fråga kan exempelvis landa i att platsen tagits i anspråk för gravar eller åkermark eller att platsen helt enkelt har brukats på ett sätt som inte lämnar fysiska spår efter sig.

Bebyggelseutvecklingen, oavsett kontinuitet eller ej, kan härafter behandlas och delas upp i flertalet följdfrågor. Frågor som är av stor betydelse för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden.

- *Hur utvecklas långhusen över tid? Frågan innefattar såväl byggnadernas dimensioner och planlösningar som dess faktiska funktioner och funktionsindelningar.*

Här finns exempelvis fortfarande ett frågetecken kring tidpunkten för övergången från två- till treskeppigt byggnadsskick. Vi vet att detta skedde ungefärligen i övergången mellan bronsålderns period I – II men kan vi nå en närmare slutsats och säkerställa denna övergång har ett stort steg tagits i rätt riktning för att närmare förstå den mycket omvälvande tiden i skiftet mellan neolitikum och bronsålder. Denna fas ter sig mycket dramatisk där helt nya maktstrukturer, traditioner och uttrycksmedel växer fram och som utgör det som vi senare ser som ett fullt utvecklat bronsålderssamhälle.

- *Är det först efter denna fas bosättningen i Trottaberg etableras, om inte, på vilket sätt ter sig övergången från den senneolitiska byggnadstraditionen till bronsålderns tradition?*

-
- *Hur utvecklas bebyggelsen och vilka former tar den?*
 - *Vad representerar lämningarna? Rör det sig om en ensamgård med lång kontinuitet, ett antal ensamgårdar utan kronologiskt samband, eller rör det sig under någon period rent utav av två eller flera samtida gårdar i en byliknande struktur?*

Undersökningsresultaten har gett goda möjligheter att besvara våra frågor. Undersökningen har gett, som vi kommer att se, ett stort antal hus som synes ha fortlöpt i en viss kontinuitet samtidigt som det under vissa perioder har funnits tydliga gårdslägen med kontinuitet. Tillika har här funnits enstaka etableringar under tider, då några belägg för andra samtida gårdar inom undersökningsområdet saknas. Tiden för denna bebyggelsekavalkad löper från senneolitikum ända fram i tidig medeltid.

UNDERSÖKNINGENS METOD

Undersökningsområdet banades initialt av med hjälp av en bandgående grävmaskin försedd med en 1,8 meter bred släntskopa. Initialt banades de två ytorna av som skulle undersökas intensivt. Ytorna öppnades upp så långt antalet anläggningar motiverade det. Området mellan de två intensiva undersökningsytorna kom delvis att banas av till följd av anläggningsfrekvens. Övriga ytor, extensiva som intensiva, har enligt anläggningsfrekvensen inte motiverat att öppnas för undersökning. En utvidgning gjordes till följd av påträffade huslämningar i den nordvästra delen av undersökningsområdet. Utvidgningen skedde i två steg utifrån påträffade lämningar samt inom rådande budget (figur 2B). Samtliga påträffade anläggningar har mätts in med totalstation och förts över till Intrasis (projekt Söndrum2008398S). Efterbearbetningen av inmätningarna har skett i GIS-programmet ArcView. I enlighet med länsstyrelsens beslut har också en tjänst till stor del avsatts för registrering och fyndtvätt i samband med pågående fältundersökning. Anläggningar har främst undersökts efter hypoteser kring huskonstruktioner. Merparten av anläggningarna har undersökts till 50 % men i de fall undersökningens frågeställning motiverade en total undersökning av en anläggning har så skett. Samtliga undersökta anläggningar har dokumenterats på ritfilm i skala 1:20. Fotodokumentation har skett digitalt och fotografierna förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv.

Makrofossilprover har tagits ur anläggningar ingående i huskonstruktioner. Proverna har analyserats av Håkan Ranheden, UV Mitt, Hägersten. Vedartsanalys av tillvarataget träkol har utförts av Thomas Bartholin, Scandinavian Dendro Dating, Wentorf bei Hamburg, Tyskland. Konservering har utförts av Studio Västsvensk Konservering (SVK), Göteborg samt osteologisk bestämning av påträffat benmaterial har utförts av Anna Kloo Andersson. Slutligen har samtliga ¹⁴C-dateringar utförts av Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet, Uppsala.

Figur 2B: Samtliga schakt och anläggningar (vita med svart kontur) från utredningen, förundersökningen och det avbanade undersökningsområdet. Figuren visar även det intensiva och det extensiva undersökningsområdet samt en utvidgning i undersökningsområdets nordvästra del. Skala 1:1500.

UNDERSÖKNINGENS RESULTAT

Resultaten från undersökningen har vida överstigit våra förväntningar. Från utredningen och förundersökningen fanns det kännedom om att här fanns en hög anläggningsfrekvens med flera indikationer på huslämningar. Att det skulle landa i totalt 28 huslämningar med start i senneolitikum/äldre bronsålder med kontinuitet fram i tidig medeltid kunde vi inte föreställa oss. Här fanns indikationer på att spår efter vikingatida bebyggelse skulle kunna finnas genom angivandet av toft och toftåkrarne inom den södra delen av fornlämningsområdet men resultaten av två stora gårdar inom platsen är ett något oväntat, men mycket fint resultat. Här finns många fler guldkorn vad gäller huslämningar som inte heller kunde förutses. Här tänker jag framförallt på det cirka 60 meter långa hus från äldre bronsålder som under fältarbetets sista dagar framträdde i den grova alven. Ett hårt arbete av fältpersonalen gav ett sensationellt resultat! I Halland, och då inom Halmstad kommun, har nu hela tre stycken enorma gårdsbyggnader från den äldre bronsåldern avslöjats. Härutöver fanns flera anläggningar som härdar, gropar och ett stort antal spridda stolphål som sannolikt har utgjort olika konstruktioner som vi tyvärr inte har haft möjlighet att identifiera.

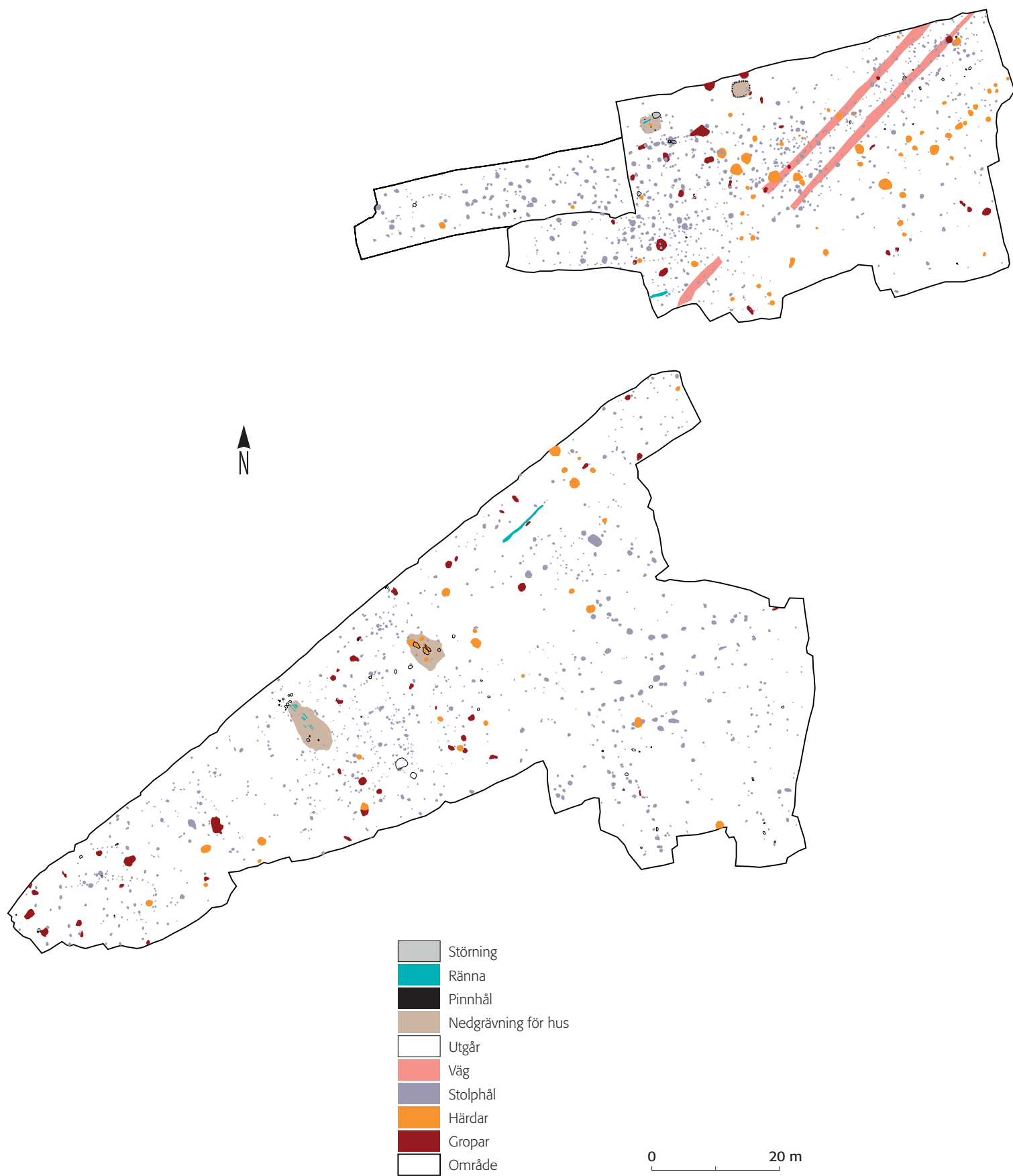
Boplatslämningar

Sammanlagt 2 423 anläggningar har mätts in inom undersökningsområdet. Till allra största del utgörs dessa av stolphål men bland anläggningarna fanns också pinnhål, härdar, gropar och spår efter en väg, sannolikt från historisk tid. Anläggningsfördelningen kan ses i tabellen nedan (tabell 1) samt på figur 3.

Anläggningstyp	Antal inmätta	Antal undersökta
Stolphål	2128	783
Pinnhål	41	14
Gropar	72	20
Härdar	90	29
Lager	1	
Nedgrävning för grophus	4	4
Ränna	12	1
Störning	1	1
Väg	3	3
Utgår	69	69

Tabell 1: Anläggningsfördelningen inom undersökningsområdet.

Figur 3: Anläggningsfördelningen inom undersökningsområdet. Skala 1:800.

Härdar

Sammanlagt 90 härdar har mätts in inom undersökningsområdet. Av dessa har 29 undersökts. Storleken på de undersökta härdarna har varierat stort och inom kategorin ryms även härester (även ingående i hus). Härav varierar storleken på anläggningskategorin från 0,12 meter upp till 2,2 meter i längd och 0,1 till 1,7 meter i bredd. Djupet har varierat i liknande utsträckning, från 0,05 till 0,54 meter. Formen på härdarna har varit rund, eller rundoval. Elva stycken härdar, jämt fördelade över undersökningsområdet, innehöll fynd. Sammanlagt 23 fyndposter har registrerats från anläggningskategorin (figur 4). Framförallt utmärker sig andelen keramik, som uteslutande utgörs av buk- och mynningsfragment, vilka näst intill samtliga har varit rabbade (fnr 12, 20, 30, 31, 50, 51, 83 och 106). Endast tre fragment (fnr 66) från härdarna saknar den för bronsåldern så karaktäristiska ytbehandlingen. Härdarna innehöll även en relativt stor andel brända djurben (fnr 177, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 194 och 206) samt enstaka flintavslag/avfall (fnr 119, 128 och 130) och en knacksten (fnr 91). Ett kolprov (500526) som tagits ur härden 5508, centralt belägen inom den norra delen av undersökningsområdet, innehöll al (*Alnus* sp.) samt ek (*Quercus* sp.).

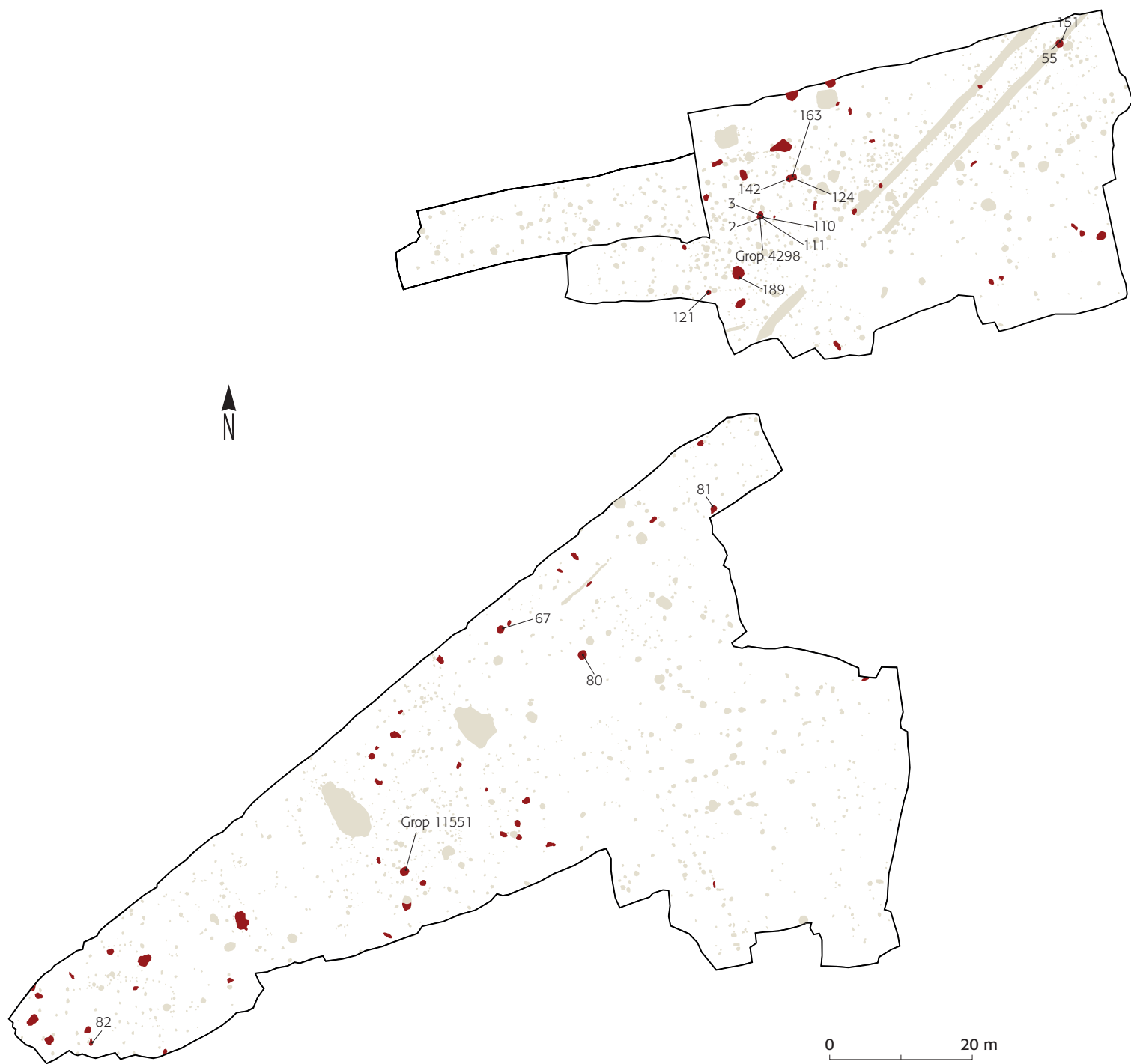
Gropar

Av boplatsens 72 inmätta gropar har 20 stycken undersökts. De undersökta groparna fördelar sig jämt över undersökningsområdet. Storleken på groparna har varierat mellan 0,58 och 2,0 meter i längd, 0,23 och 2,0 meter i bredd och 0,08 och 0,46 meter i djup. Enstaka har haft inslag av lera och/eller bränd lera och/eller kol. Från de undersökta groparna har sammanlagt 15 fyndposter registrerats. I likhet med härdarna utgörs lejonparten av keramik, sammanlagt 8 fyndposter. Fyra poster innehåller rabbade bukfragment (fnr 3, 67, 80 och 81), tre poster innehåller bukfragment och/eller mynningsfragment med avstruken ytbehandling (fnr 2, 55 och 124) samt en post innehåller glättade eller möjligen polerade fragment (fnr 121). Även flinta påträffades i de undersökta groparna, i allt fyra poster. Här inryms ett spån (fnr 82), avslag/avfall (fnr 110 och 151) samt en knacksten (fnr 163). En mindre mängd bränd lera har även registrerats (fnr 142) (figur 5).

Två av de undersökta groparna kan här presenteras lite närmare då de sannolikt har utgjort förvaringsgropar i hus. Gropen 4298 inom den norra delen av undersökningsområdet har varit anlagd i direkt anslutning till stolphålet 19852, vilken har utgjort en takbärande stolpe i hus 2. Anläggningen mätte 1,25 x 0,82 meter och dess djup uppgick till 0,32 meter. Gropen hade relativt raka väggar, en plan botten och var klädd med ett cirka 0,06 meter tjockt lager av obränd lera. På lerlagret i gropens botten fanns ett fetare rödbrunt lager, cirka 0,04 meter tjockt. I detta lager togs ett makrofossilprov (prov id 20297). Provet innehöll inte några brända makrofossil. Gropen innehöll däremot ett större antal keramikfragment med avstruken yta, både mynning- och bukfragment (fnr 2) samt fragment med rabbad ytbehandling (fnr 3). Här påträffades även en slip- eller

Figur 4: Undersökta härdar och fynd påträffade i de samma. Skala 1:800.

Figur 5: Fyndspridning över undersökta gropar inom undersökningsområdet. Skala 1: 800.

glättsten (fnr 111) samt flintavslag/avfall (fnr 110). Eventuellt har även gropen 11551 utgjort en förvaringsgrop i ett hus, hus 16 (figur 5). Gropen hade branta nedgrävningskanter och dess botten var i det närmaste helt plan. Anläggningen har haft en rak sida, vilken har löpt helt parallellt med den södra långsidan på hus 16. Utifrån dessa grunder kan anläggningen och huset ha varit samtida.

Sentida väg

Centralt inom den norra delen av undersökningsområdet påträffades mycket svagt humösa parallella rännor, vilka snarast bestod av en grå sandig och grusig fyllning. Rännorna löpte diagonalt från undersökningsområdets nordöstra del ner mot den sentida grustakten. I denna del påträffades ytterligare en ränna, vilken hade samma riktning som de två andra (figur 6). Sistnämnda ränna framkom i matjorden vid avbaningen, mättes in och togs bort. Åldern på spåren efter vägen har inte gått att utröna men sannolikt har vägen utgjort en tillfartsväg till grustakten, vilket förklarar dess icke humösa fyllning. Rännorna utgör således inte spåren efter en hålväg.

Byggnadslämningar

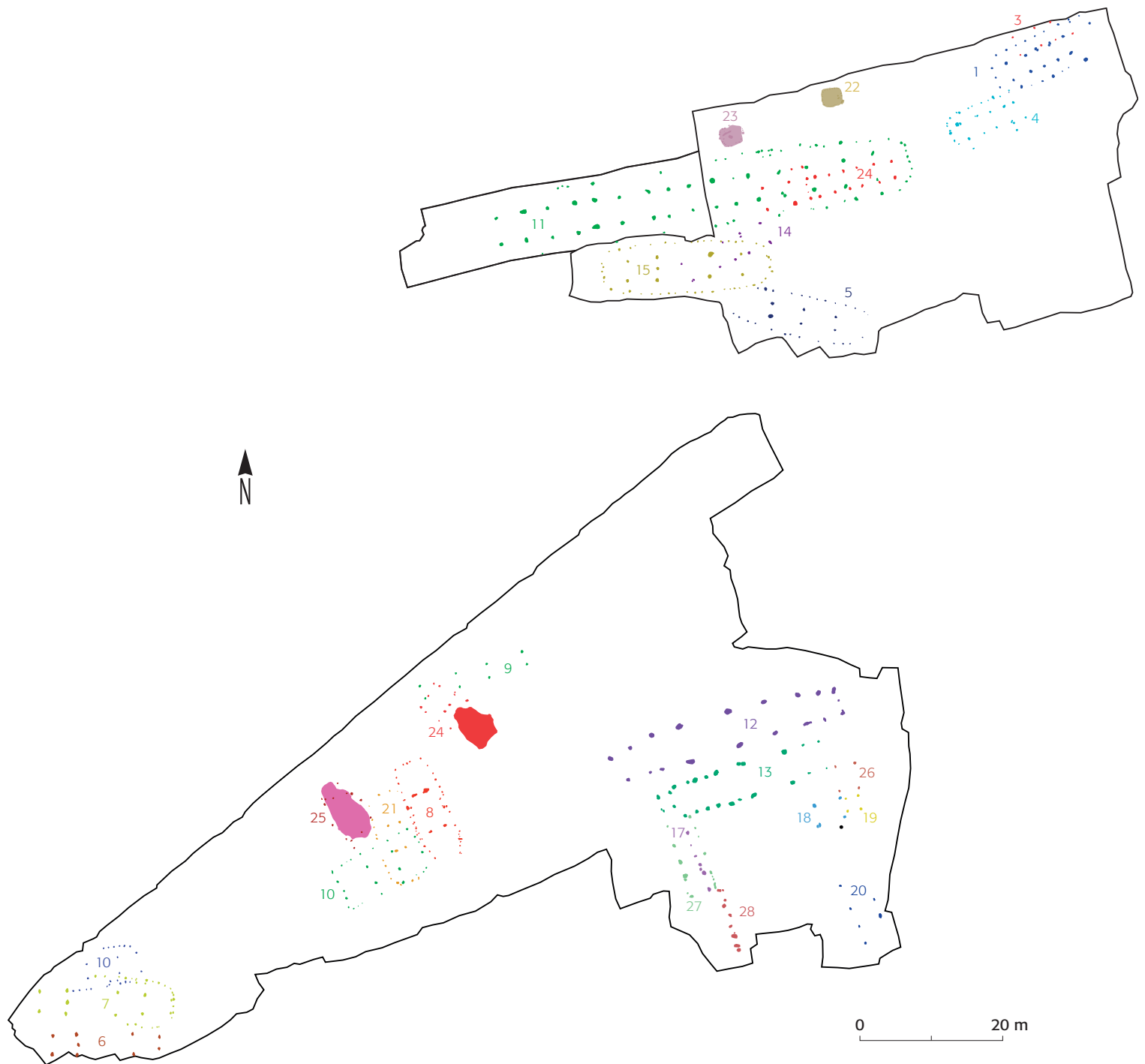
Totalt 28 huslämningar har identifierats och undersökts inom undersökningsområdet (figur 7). Lämningarna har varit välbevarade och deras fyndinnehåll har varit varierande, allt från rika makrofossila material till keramik, textiltillverkningsföremål, järnföremål och flintor.

Samtliga hus presenteras tekniskt genom angivande av form, längd, bredd, prover etc. Angivna längd och bredd har mätts från ytterkanterna på de inmätta stolphålen men bockbredd och spannet mellan stolphålen har mätts från centrum av de inmätta anlägg-

Figur 6: Rännorna löper diagonalt över undersökningsområdets norra del. Mot nordöst. Foto nr 7. Foto: Linn Nordvall.

ningarna. Härav kan bredd och bockbredd ha angivits olika. Spannet mellan bockparen har mätts i den norra linjen, om ej annat anges. Den tekniska presentationen av husen ryms inom en ruta och kan ses som den övergripande och sakliga dokumentationen. Härtill finns en kortare sammanfattande och/eller förtydligande text.

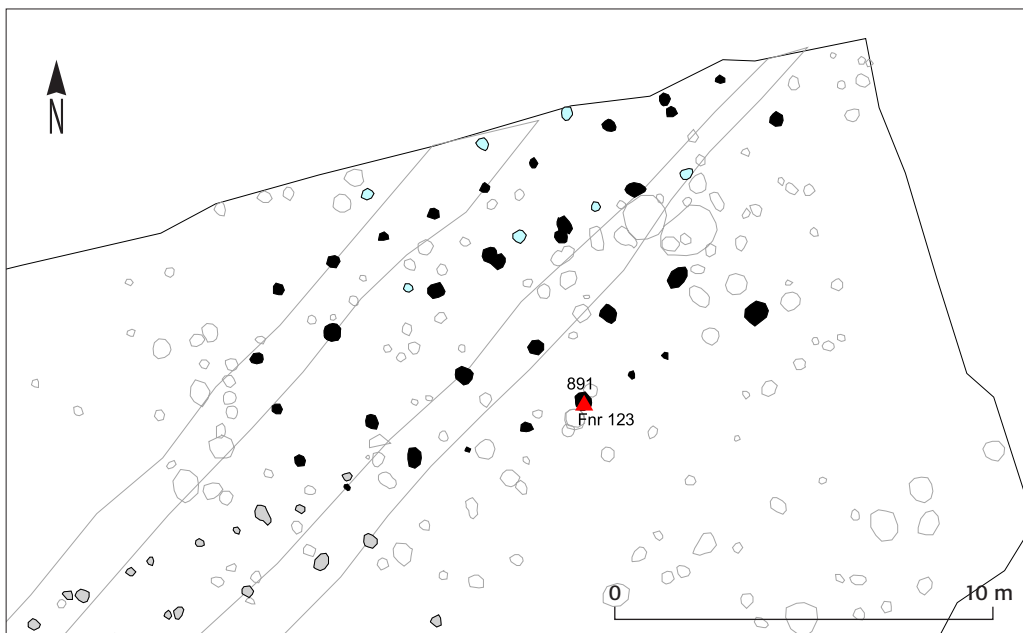
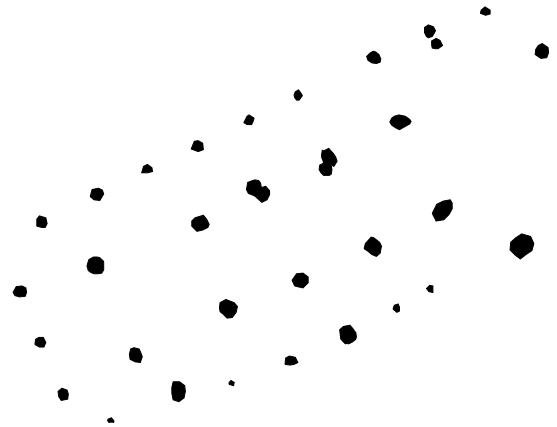

Figur 7: Plan över samtliga hus numrerade. Skala 1:800.

Hus 1

Hus 1 påträffades i undersökningsområdets nordöstra hörn. Huset framträdde tydligt som ett drygt 15 meter långt och dryga 6 meter brett hus som typologiskt sett härrör från förromersk järnålder (figur 8). Endast fragment av lerklining (fnr 123) påträffades i ett av husets stolphål (ID 891) i dess södra vägg.

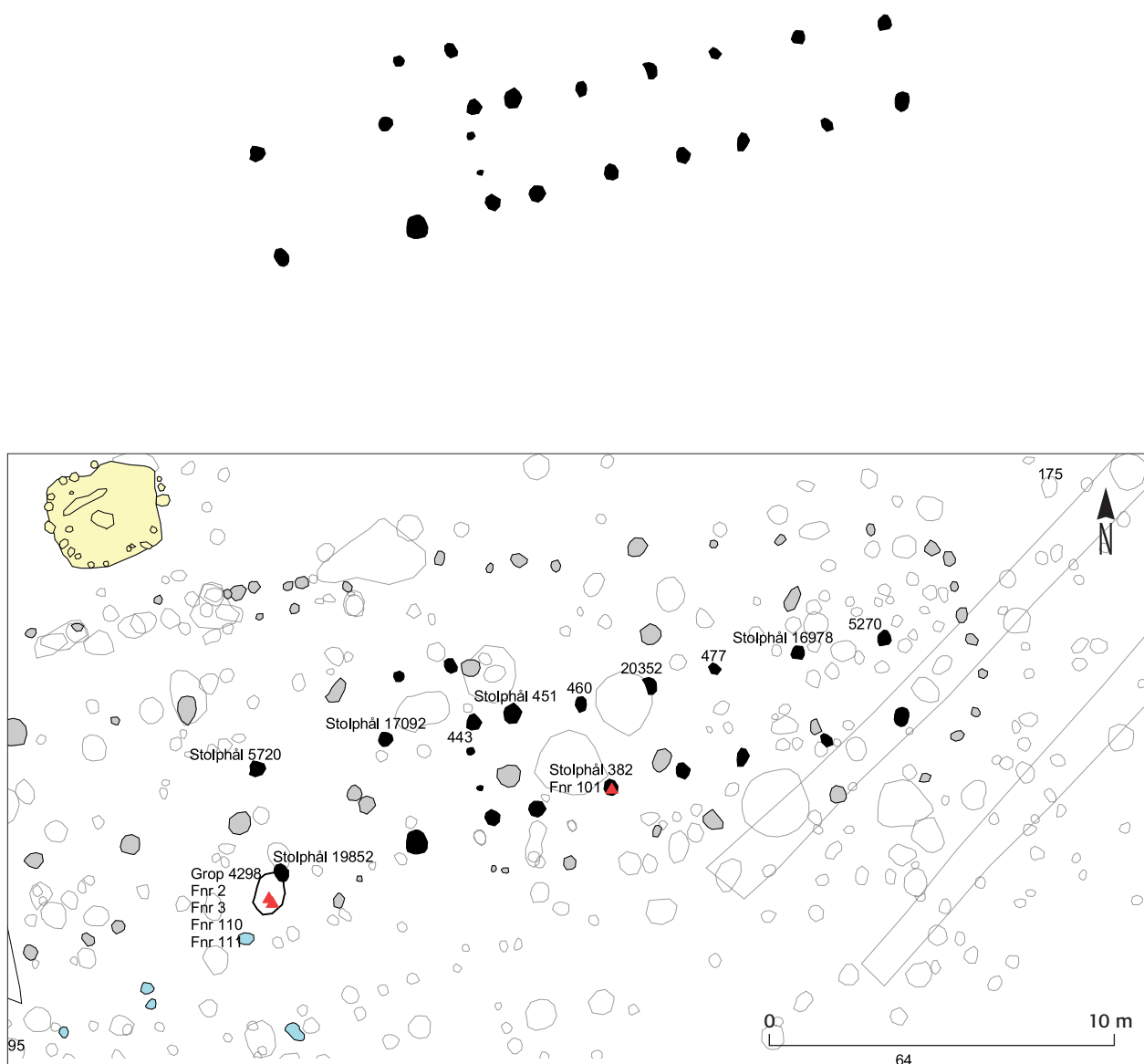
Typ:	Treskeppig
Form:	Rak
Orientering:	NO-SV
Längd:	15,5 meter
Bredd:	6,5 meter
Takbärande stolpar:	12 stolphål, 5 bockpar (2 stöttor)
Bockbredd	(V-Ö): 2,6; 2,4; 2,5; 2,4; 2,6 meter
Spann mellan bockpar:	2,9; 1,9; 1,8; 2,3 meter
Vägglinje:	23 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,7 meter
Ingång:	-
Fynd:	Lerklining
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Förromersk järnålder

Figur 8: Hus 1 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar samt med hus 3 (blå) och hus 4 (grå). Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten. Skala 1:200.

Hus 2

Hus 2 var beläget centralt inom undersökningsområdets norra del. Några stolphål till husets väggar identifierades inte men två stolphål efter en ingång i dess norra del påträffades emellertid (figur 9). Dess längd har, sett till den takbärande konstruktionen, uppgått till 19 meter. Dess bredd kan uppskattas till cirka 7 meter, utifrån en tänkt motstående ingång i söder. Huset synes ha haft en förvaringsgrop (ID

Figur 9: Hus 2 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 11 (grå), hus 14 (blå) och hus 23 (gul). Skala 1:200.

4298) anlagd intill husets sydvästligaste takbärande stolphål (ID 19852). Gropen var oval till formen, orienterad i nordost-sydvästlig riktning och hade en yta motsvarande 1,25 x 0,82 meter. Dess djup uppgick till 0,32 meter, se vidare under gropar.

Typ:	Treskeppig
Form:	Trapetsoid
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	>19 meter
Bredd:	>5,3 meter
Takbärande stolpar:	18 stolphål, 9 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	3,2; 3,2; 2,8; 2,9; 2,6; 2,7; 2,7; 2,7; 2,3 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	3,8; 2,6; 1,2; 2,0; 2,1; 1,9; 2,5; 2,5 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	2 stolphål i N
Ingång – spann:	1,5 meter
Avstånd - ingång och takbärande stolpar:	1,7 meter
Inre konstruktion:	Skiljevägg/dörrstolpar, 2 stolphål, mellan stolparna i tredje bockparet från väst. Förvaringsgrop.
Fynd:	keramik
Makrofossilanalys:	skalkorn, vete, havre, ospec. säd, hasselnötskal, mjölon och pilört
¹⁴ C-analys:	895-825 BC (Ua-48005)
Datering:	Yngre bronsålder p V

I stolphålet ID 382 framkom två keramikfragment med avstruken yta (fnr 101). I förvaringsgropen framkom rabbade bukfragment (fnr 3), avstrukna mynnings- och bukfragment (fnr 2), avslag/avfall (fnr 110) och en slipsten, eller glättsten, av bergart (fnr 111). Sammanlagt fem makrofossilprover togs från stolphålen till de takbärande stolparna (prov id 25988, 25989, 25990, 25991 och 25992). Fyra av proverna innehöll brända fröer, se tabell 2 nedan. Ett vetekorn från prov 25991, taget ur stolphål ID 17092, har ¹⁴C-daterats till 895-825 BC (Ua-48005). Dateringen placerar huset i yngre bronsålder period V, vilket också korrelerar med en typologisk datering.

Prov	Stolphål	Resultat
25992	5720	Vanligt vete (triticum vulgare) Vanligt skalkorn (hordeum vulgare) Havre (avena cf. Sativa) Ospec. Säd (cerealie sp.) Pilört (persicaria lapathifolium)
25991	17092	Vanligt vete (triticum vulgare) Vanligt skalkorn (hordeum vulgare) Mjölon (cf. Arctaphyllos uva-ursi)
25990	451	Vanligt skalkorn (hordeum vulgare)
25988	16978	Hasselnötskal (corylus avellana) Pilört (persicaria lapathifolium)

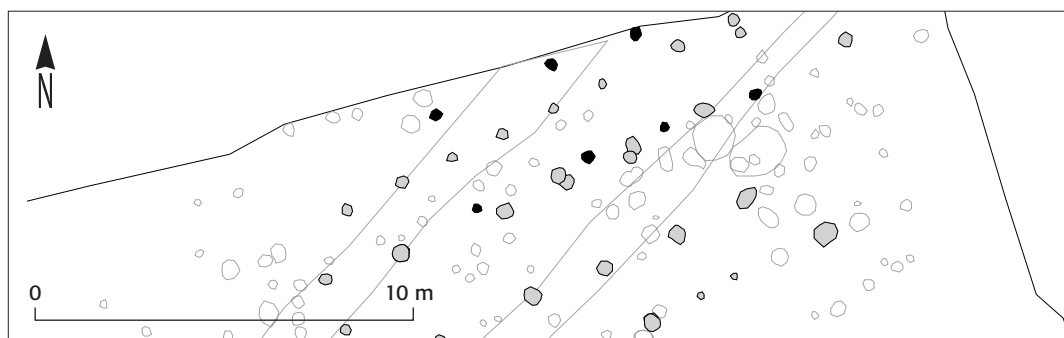
Tabell 2: Makrofossilanalyserade stolphål, från väst till öst.

Hus 3

typ:	Treskeppig
Form:	Rak
Orientering:	NO-SV
Längd:	>8,2 meter
Bredd:	>3,0 meter
Takbärande stolpar:	7 stolphål, 3 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	2,7; 2,7; 2,6 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	3,3; 2,2; 2,5 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Förromersk järnålder

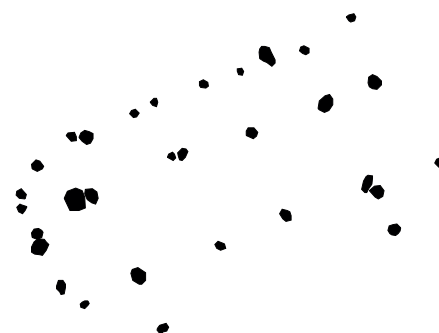
Hus 3 påträffades inom samma område som Hus 1 och kan ses som en efterträdare till sistnämnda hus, utifrån dess typologiska drag (figur 10). Det fanns dessvärre inte någon vägglinje bevarad eller några andra detaljer som kan bekräfta detta. Den totala längden och bredden på huset kan inte utläsas på grund av detta men dess takbärande konstruktion har uppgått till 8 meter och bredden på den samma har uppgått till 3 meter. Inga fynd påträffades i husets anläggningar.

Figur 10: Hus 3 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Skala 1:200.

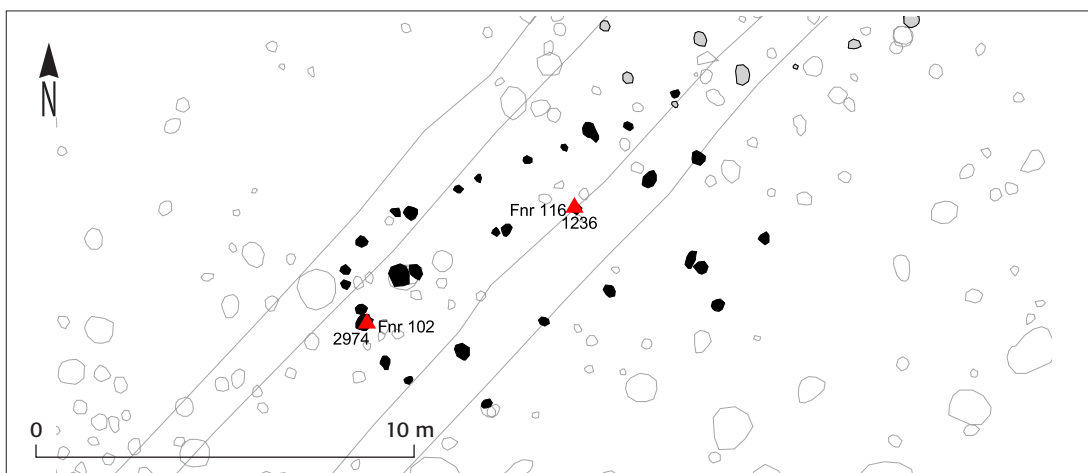
Hus 4

Typ:	Treskeppig
Form:	Rak
Orientering:	NO-SV
Längd:	>10,2 meter
Bredd:	5,8 meter
Takbärande stolpar:	13 stolphål, 5 bockpar (tre stöttor/utskiftningar)
Bockbredd (V-Ö):	2,5; 2,7; 2,4; 2,4; 2,7 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,5; 2,0; 2,1; 1,4 meter
Vägglinje:	18 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,5 meter
Ingång:	-
Fynd:	Keramik, flintkärna?
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Förromersk järnålder

Hus 4 påträffades även det inom samma plats som hus 1 och 3. De tre husen utgör sannolikt tre faser av en och samma gård. Utifrån de typologiska dragen i husen utgör hus 4 det yngsta av de tre förromerska husen (figur 11). Husets längd har uppgått till drygt 10 meter och dess bredd har uppgått till cirka 6 meter. I ett av stolphålen (ID2974) i husets västra gavel påträffades ett avstruket keramikfragment (fnr 102). Ett av stolphålen (ID 1236) till husets takbärande stolpar innehöll också en eventuell flintkärna (fnr 116).

Figur 11: Hus 4 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar samt med hus 1 markerat i grått. Här visas även fynd från huset. Skala 1:200.

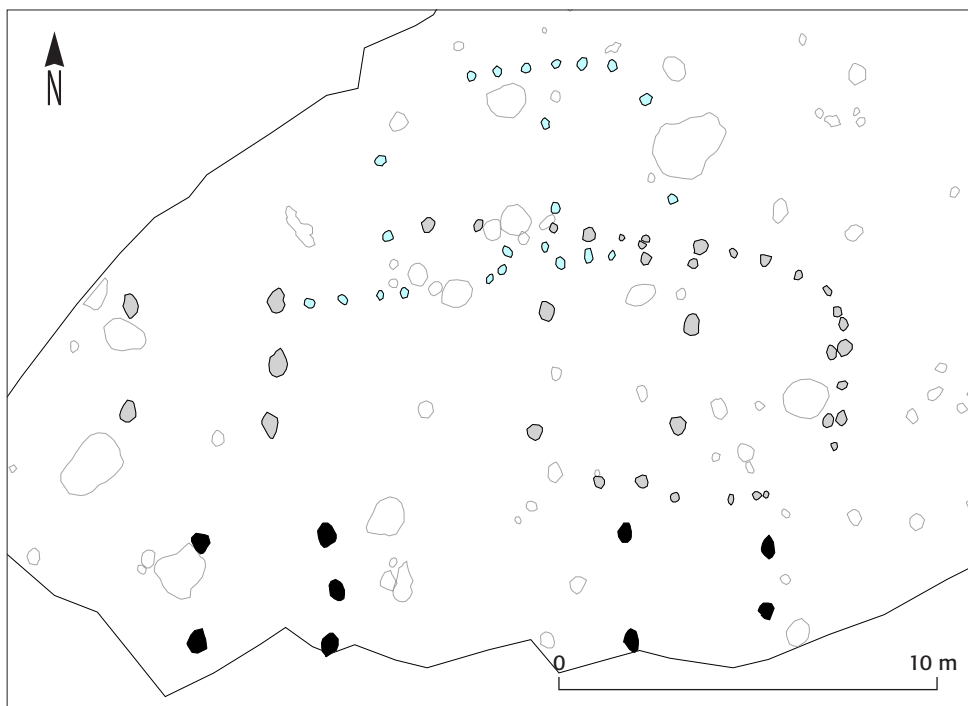

Figur 12: Hus 5 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar samt med hus 15 (grå). Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten. Skala 1:200.

Hus 5

Typ:	Treskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	VNV-OSO
Längd:	≥18,7 meter
Bredd:	6,1 meter
Takbärande stolpar:	6 stolphål, 3 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	1,8; 2,0; 1,9 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	4,5; 4,6 meter
Vägglinje:	26 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,7 – 1,9 meter
Ingång:	-
Fynd:	Avslag
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Romersk järnålder – folkvandringstid

Hus 5 påträffades centralt inom undersökningsområdet och har utgjort ett cirka 19 meter långt och cirka 6 meter brett hus (figur 12). På typologiska grunder dateras det till romersk järnålder-folkvandringstid. Ett retuscherat avslag (fnr 105) påträffades i ytan på ett av stolphålen (ID 2418) till husets östra gavelstolpar. I övrigt påträffades inte några fynd.

Figur 13: Hus 6 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här visas även hus 7 (grå) och 10 (blå). Skala 1:200.

Hus 6

Typ:	Treskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	O-V
Längd:	>15,4 meter
Bredd:	>3,6 meter
Takbärande stolpar:	8 stolphål, 4 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	2,7; 2,9; 2,9; 1,7 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	3,4; 7,9; 3,8 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Inre konstruktion:	Skiljevägg, 1 stolpe mellan stolparna i det andra bockparet från väst
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Vikingatid

Hus 6 var beläget i undersökningsområdets västligaste del. Stolphålen till dess väggar var inte bevarade men dess takbärande konstruktion har uppgått till cirka 15 meter och

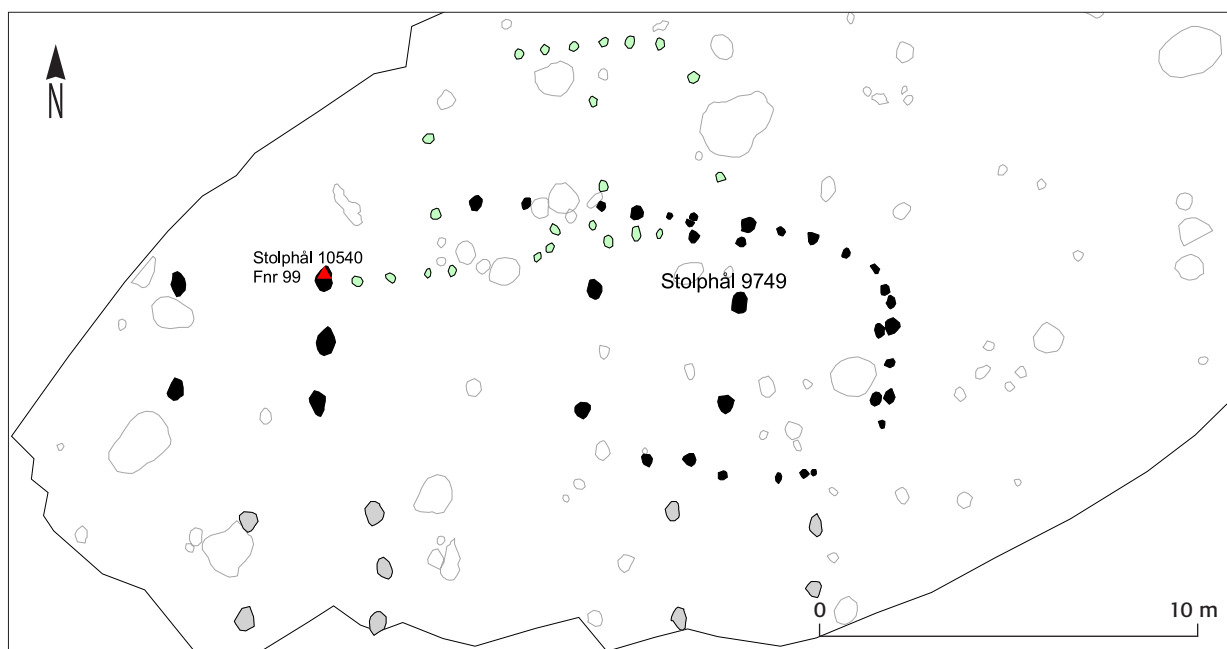
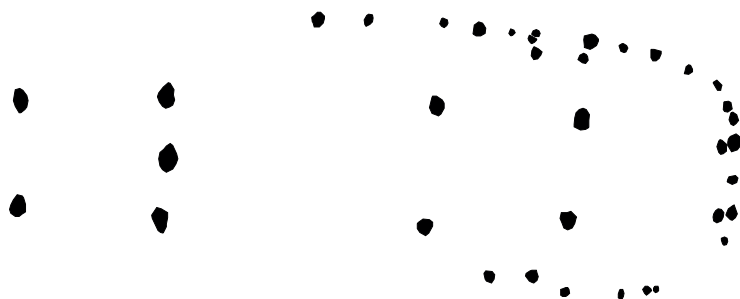
dess bredd har uppgått till cirka 3,5 meter (figur 13). En intressant konstruktionsdetalj är en mesulastolpe i det andra bockparet från väst räknat. Konstruktionsdetaljen återfinns även i hus 7 och i hus 15. Detaljen visar på en samtidighet husen emellan, vilket även stärks av ¹⁴C-dateringar (till vikingatid) av hus 7 och 15. Huset är uppfört inom samma läge som hus 7 och 10, vilket indikerar att de tre husen utgör olika faser av ett och samma gårdsläge.

Hus 7

Typ:	Treskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	O-V
Längd:	>19,2 meter
Bredd:	≥7 meter
Takbärande stolpar:	8 stolphål, 4 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	2,9; 3,3; 2,8 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	3,9; 7,1; 3,8 meter
Vägglinje:	22 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,9 – 2,2 meter
Ingång:	2 stolpar i N, 2 stolpar i S samt 2 (alt 3 med mittstolpe) i Ö
Ingång – spann:	N: 1,3 meter, S: 1,2 meter, Ö: 1,8 meter
Fynd:	Keramik
Makrofossilanalys:	skalkorn, svinmålla, pilört, blå/rödmålla, smultron och ospec. målla
¹⁴ C-analys:	780-900 AD (Ua-48006)
Datering:	Vikingatid

Hus 7 var beläget inom undersökningsområdets västligaste del inom samma plats som hus 6 och 10. Hus 7 utgör en av faserna i det gårdsläge de tre husen sannolikt utgjort. Husets längd har sannolikt uppgått till cirka 23 meter, sett till en liknande gavel i väst som i öst och dess bredd har sannolikt uppgått till cirka 8 meter, sett till dess väggkonstruktion (figur 14). Huset har en liknande konstruktionsdetalj, utgörandes en mesulastolpe i det andra bockparet från väst räknat, liknande hus 6 och 15. Ett fragment keramik (fnr 99), utan daterbar karakteristika, påträffades i ett av stolphålen (ID 10540) till husets takbärande stolpar.

Två makrofossilprover togs i husets stolphål efter de takbärande stolparna. Proverna innehöll ett flertal brända fröer. Provet 25993 togs ur stolphålet ID 10540 och innehöll vanligt skalkorn (*Hordeum vulgare*), pilört (*Persicaria lapathifolium*) och svinmålla (*Chenopodium album*) samt provet 25995 som togs ur stolphålet ID 9749 innehöll vanligt skalkorn (*Hordeum vulgare*), pilört (*Persicaria lapathifolium*), svinmålla (*Chenopodium album*), blå/rödmålla (*Chenopodium glaucum/rubrum*), smultron (*Fragaria vesca*) och ospec. målla (*Chenopodium/Atriplex* sp.). Ett skalkorn från provet 25993, taget ur stolphålet 10540, har ¹⁴C-daterats till 780-900 AD (Ua-48006).

Figur 14: Hus 7 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 6 (grå) och hus 10 (grön). Skala 1:200.

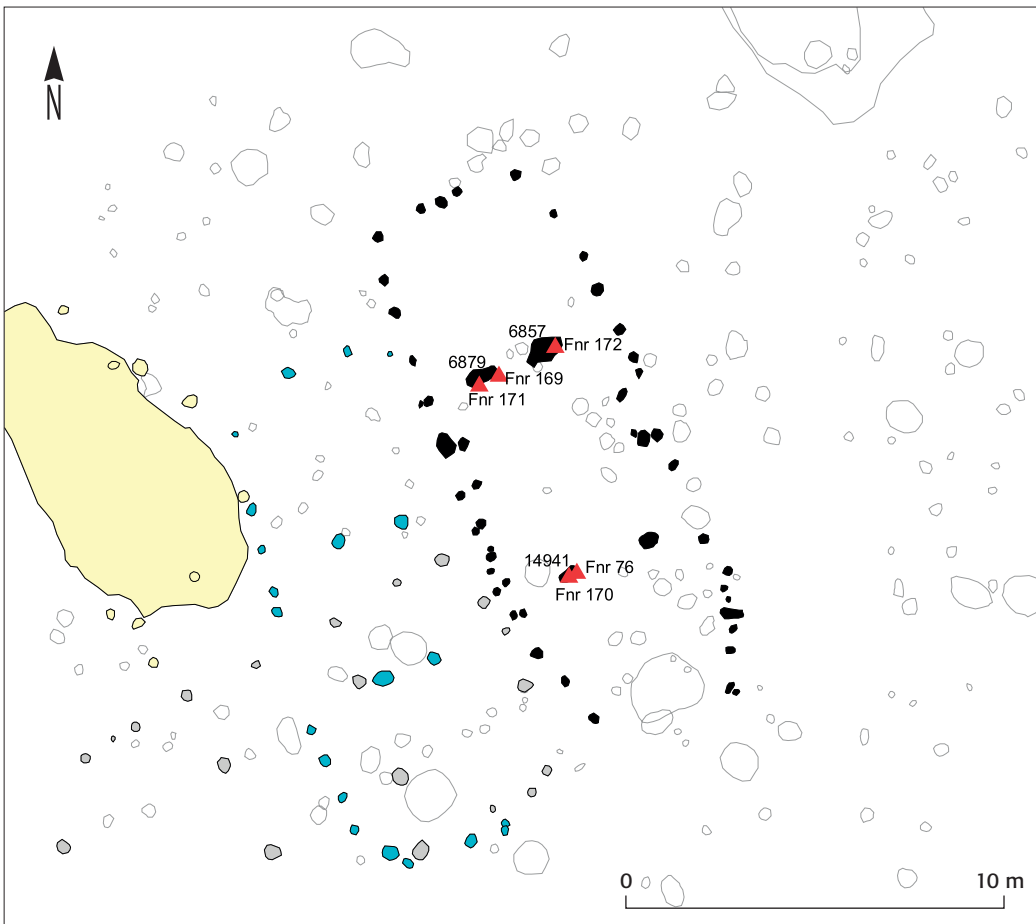
Hus 8

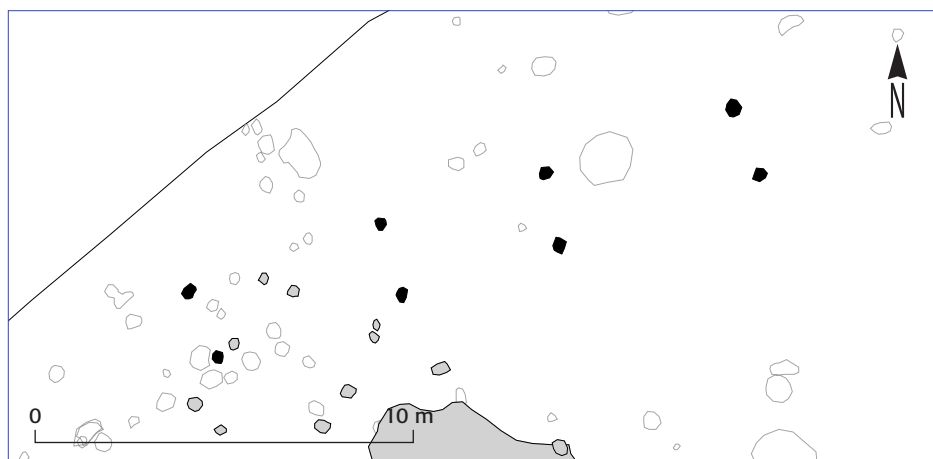
Typ:	Treskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	NNV-SSO
Längd:	14,7 meter
Bredd:	5,7 meter
Takbärande stolpar:	4 stolphål, 2 bockpar
Bockbredd (N-S):	1,8; 2,3 meter
Spann mellan bockpar (N-S):	5,6 meter
Vägglinje:	41 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,3 – 1,8 meter
Ingång:	2 stolpar i V, 3 stolpar i O
Ingång – spann:	V: 1,1 meter, Ö: 1,3 meter
Fynd:	Keramik, brända ben
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Vikingatid

Hus 8 påträffades centralt inom undersökningsområdets södra del. Huset var välbevarat och dess längd har uppgått till cirka 15 meter och dess bredd till cirka 6 meter (figur 15). I vinkel från husets sydvästra del identifierades hus 16. Östgaveln i hus 16 har anlagts precis intill den västra väggen i hus 8, vilket gör det sannolikt att de två husen har varit samtida. Inom samma plats och med samma nord-sydliga riktning som hus 8 har även hus 21 påträffats. Hus 21 kan ses som en föregångare till hus 8, sett till dess typologiska drag.

Ett relativt rikt fyndmaterial framkom i husets anläggningar. Stolphålet till husets sydvästra takbärande stolpe (ID 14941) innehöll två fragment avstruken finmagrad keramik (fnr 76). Stolphålet innehöll även två mkt små fragment brända ben (fnr 170). Benen har ej varit möjliga att osteologiskt bestämma. I stolphålet till husets nordvästra takbärande stolpe (ID 6879) framkom också brända ben (fnr 171) som ej heller var möjliga att bestämma. I stolphålet framkom emellertid ett fragment bränt djurben (fnr 169). Slutligen kan nämnas att det från stolphålet ID 6857 som utgjort husets nordöstra takbärande stolpe också framkom brända ben (fnr 172). Sammanlagt tre fragment framkom, av vilka ett härrörde från djur. Övriga har ej varit möjliga att bestämma. Sistnämnda djurbensfragment sändes för ¹⁴C-datering men löstes upp vid förbehandlingen och var därmed ej möjligt att datera (i Bilaga 5, angivet som prov 19719.6857). Huset dateras typologiskt till vikingatid, sannolikt till dess senare del.

Figur 15: Hus 8 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 16 (grå), hus 21 (blå) och hus 25 (beige). Skala 1:200.

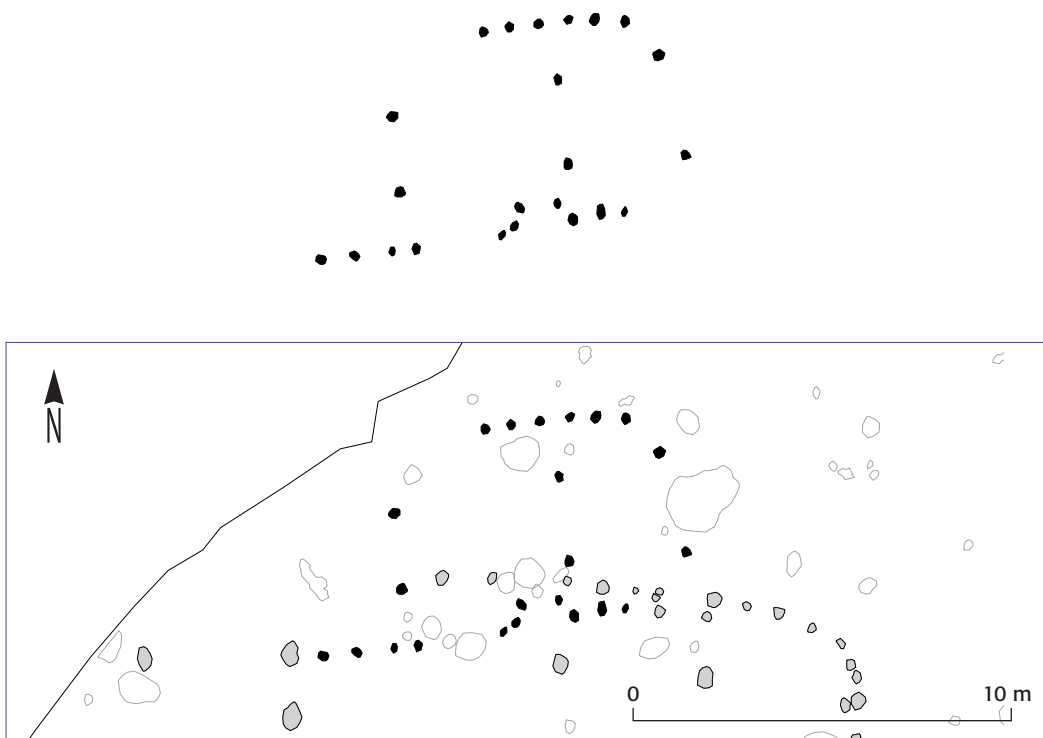

Figur 16: Hus 9 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Skala 1:200.

Hus 9

Typ:	Treskeppig
Form:	Rak
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	≥15,6 meter
Bredd:	≥2,3 meter
Takbärande stolpar:	8 stolphål, 4 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	1,9; 2,0; 2,0; 1,9 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	5,4; 4,6; 5,3 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Yngre romersk järnålder – folkvandringstid

Hus 9 framträdde centralt inom undersökningsområdet som fyra bockpar i en takbärande konstruktion (figur 16). Inga stolphål från dess väggar var bevarade varför dess fulla omfattning ej kan förstås. Den takbärande konstruktionen har emellertid uppgått till cirka 15 meter och dess bredd till drygt 2 meter. Några fynd har ej påträffats vid undersökningen av dess anläggningar. Huset dateras på typologiska grunder till yngre romersk järnålder-folkvandringstid.

Figur 17: Hus 10 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även hus 7 (grå). Skala 1:200.

Hus 10

Typ:	Treskeppig
Form:	Rak
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	≥10,0 meter
Bredd:	5,7 meter
Takbärande stolpar:	4 stolphål, 2 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	2,0; 2,3 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	4,5 meter
Vägglinje:	17 stolphål
Ingång:	2 stolpar i S
Ingång – spann:	1,0 meter
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,5 meter
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Förromersk järnålder (Vikingatid?)

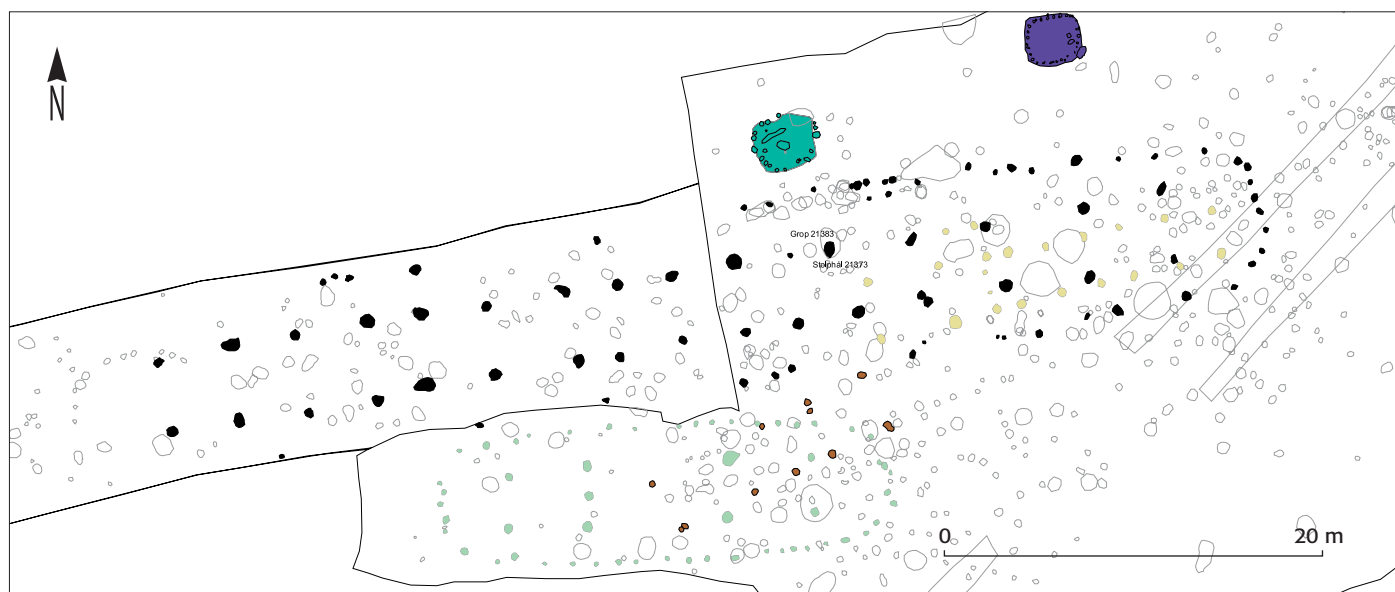
bevarade till den grad att dess bredd kan utläsas ha uppgått till nästan 6 meter. Huset dateras på typologiska grunder till förromersk järnålder. Dess rumsliga närhet till hus 6 och 7 kan indikera att de tre husen har utgjort tre generationer av samma gård, vilket i så fall torde innebära att huset ska dateras till vikingatid. I nuläget dateras dock huset på typologiska grunder till förromersk järnålder.

Hus 10 (figur 17) påträffades inom samma läge som hus 6 och 7 (se figur 13). Eventuellt har huset utgjort en föregångare till desamma, sett till dess läge inom vad som rimligen bör ha varit ett och samma gårdsläge. Husets totala längd kan inte förstås då dess gavlar inte fanns bevarade. Längden bör dock ha varit 10 meter eller mer. Stolphål till dess väggar fanns dock

Hus 11

Typ:	Treskeppig
Form:	Svagt konvex
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	≥ 59,0 meter
Bredd:	9,6 meter
Takbärande stolpar:	34 stolphål, 16 bockpar (1 stötta/utsiftning)
Bockbredd (V-Ö):	3,8; 4,1; 4,2; 4,3; 3,9; 3,7; 3,9; 3,8; 3,4; 3,8; 3,6; 3,8; 3,4; 3,4; 3,7; 3,8 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	4,0; 3,4; 3,9; 2,9; 3,5; 4,2; 2,8; 2,9; 3,4; 3,0; 2,1; 4,4; 4,0; 5,3; 4,2 meter
Vägglinje:	45 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,9 – 3,3 meter
Ingång:	2 stolpar i N
Ingång – spann:	1,0 meter
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	ospec. sädeskorn, pilört, åkerpilört, blå/rödmålla samt hagtorn (sekundärt)
¹⁴ C-analys:	650-710 AD (Ua-47991)
Datering:	Äldre bronsålder

Hus 11 framträdde i slutet av undersökningen via ett par mycket urlakade stolphål i undersökningsområdets nordvästra del (figur 18). Ett enträget, oförtrutet rensande resulterade sedan i ett flertal bockpar med en anseelig bockbredd. En gavel påträffades i öst men i väst fanns inget tydligt avslut på huset varvid ett beslut togs, i samråd med länsstyrelsen, att öppna upp åt väst och följa huset tills det tröt. Vid schaktningen framträdde husets takbärande stolpar tydligt även fast urlakningsgraden var mycket hög. I och med det framträdde husets västra avslut tydligt. Några stolphål till dess västra gavel åter-

Figur 18: Hus 11 markerat med, och, till höger, utan samtliga påträffade anläggningar Här markeras även anläggningar som nämns i texten samt hus 2 (gul), hus14 (brun) och hus 15 (grön), hus 22 (mörkblå) och hus 23 (mörkgrön). Skala 1:400. Till höger huset i skala 1:200.

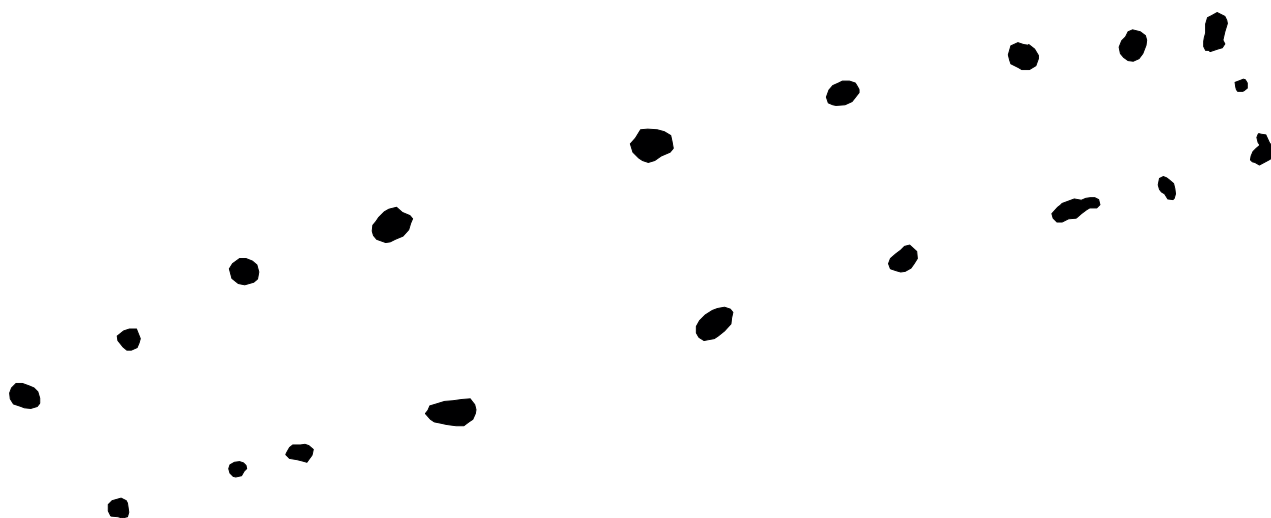
fanns inte men utifrån upphörandet av ytterligare bockpar ansågs huset ha tagits fram i sin helhet. Endast ett urval av stolphålen till de takbärande stolparna i utvidgningen undersöktes. Detta för att göra så liten åverkan som möjligt i denna del av huset som låg utanför det egentliga arbetsområdet samt för att bevara de resterande anläggningarna.

Husets längd uppgick till cirka 60 meter och dess bredd till nästan 10 meter. Sammanlagt tio makrofossilprover (prov id 26029, 26028, 26037, 26046, 26027, 26047, 26048, 500497, 500499 och 500500) togs ur stolphålen till de takbärande stolparna i Hus 11. Endast ett prov innehöll brända fröer (26048). Provet togs ur stolphålet ID 21373. Här påträffades, om än i små mängder, ett halvt ospecificerat sädeskorn (cerealie sp.) samt fröer av pilört, åkerpilört, blå/rödmålla samt hagtorn. En ¹⁴C-datering utfördes på sädeskornet, vilken gav 650-710 AD (Ua-47991). Med största sannolikhet rör det sig om sekundär iblandning i stolphålsfyllningen då huset, utifrån dess typologiska särdrag sammantaget med stolphålsens urlakningsgrad, dateras till äldre bronsålder period Ib-III.

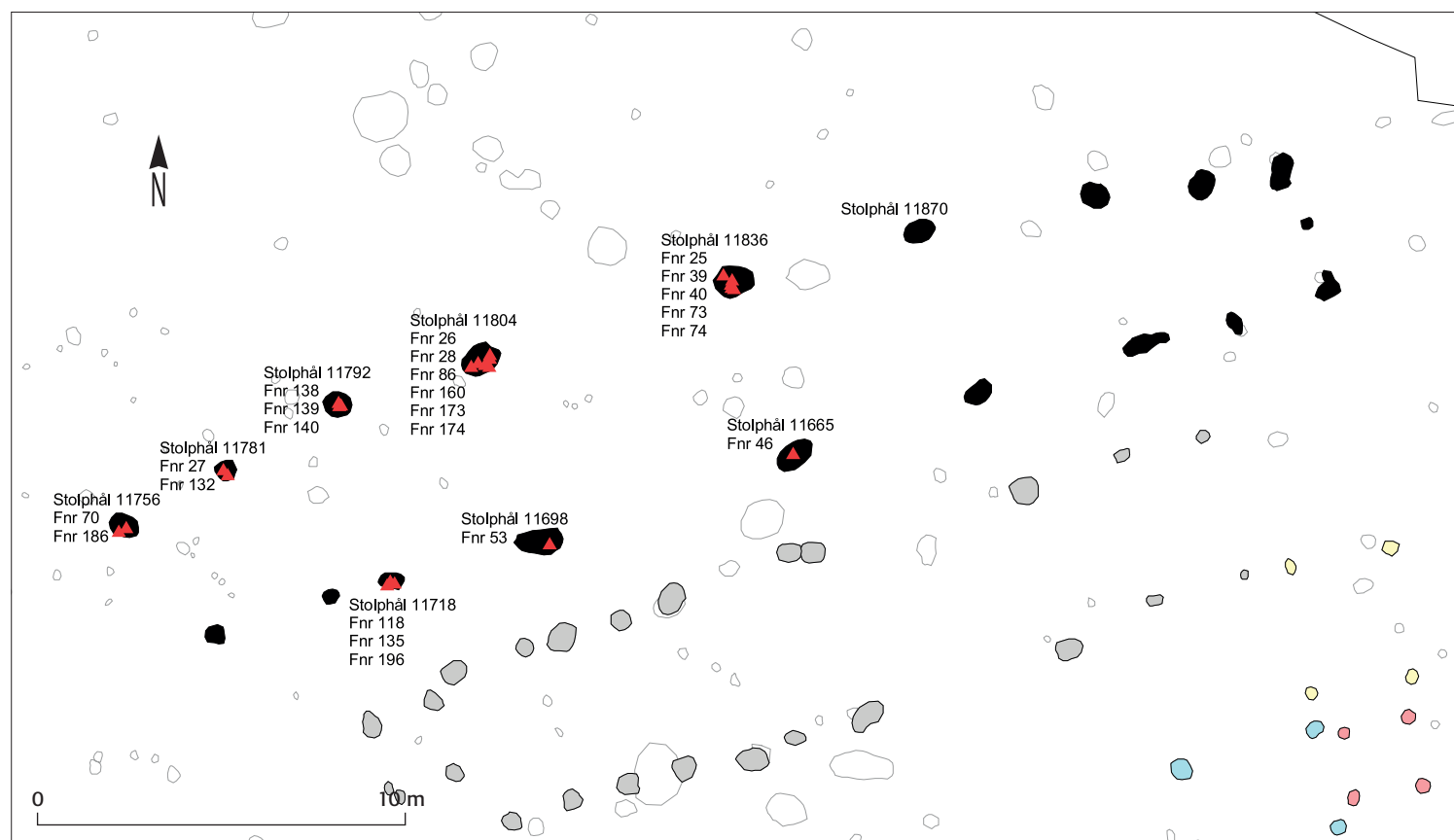
Hus 12

Typ:	Enskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	34 meter
Bredd:	6 meter (3,6–3,9 meter i gavelpartierna och 5,3 meter centralt)
Konstruktion:	Stolpbyggd, 19 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	-
Spann mellan bockpar (V-Ö):	-
Ingång:	-
Fynd:	Nyckelfragment (?), järnnit med bricka, keramik, brända ben, lerklining, flinta/avslag
Makrofossilanalys:	skalkorn, hasselnötskal, revormstörel, svinmålla, starr och åkerspärjel
¹⁴ C-analys:	1160-1220 AD (Ua-48007)
Datering:	Tidig medeltid

Hus 12 framkom i undersökningens sydöstra del som en 34 meter lång och 6 meter bred konvex konstruktion. Huset ligger direkt norr om hus 13 och sett till de typologiska särdragen samt utförda ¹⁴C-dateringar, utgör huset en fas av det gårdskomplex inom vilket ett flertal hus har varit inlemmade (hus 12, 13, 17, 18, 19, 20, 26, 27 och 28). Samtliga fynd från huset har påträffats i dess östra del. Fnr 86 utgör ett cirka 4,2x1,0x07 cm stort järnfragment, vilket eventuellt kan utgöra en del av en nyckel. Fragmentet framkom i en av husets norra centrala stolphål (ID 11804). Stolphålet innehöll även en nit med kvadratisk huvud (fnr 160) samt brända ben (fnr 173 och 174). Förstnämnda post innehåller brända obestämda ben där fyra stycken är slipade och sex stycken är slipade och/eller har skåror. Sistnämnda post består av ett fragment djurben. Brända obestämda ben (fnr 186) påträffades också i ett av husets nordvästra stolphål (ID 11756) samt brända djurben (fnr 196) i ett av husets sydvästra stolphål (ID 11718). Tre poster med keramik

Figur 19: Hus 12 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 13 (grå), hus 18 (blå), hus 19 (röd) och hus 26 (gul). Skala 1:200.

har registrerats innehållandes samma antal fragment (fnr 135, 138 och 139). Keramiken bestod av finmagrade buk- och bottenfragment. Exempelvis kan keramiken i fnr 138 nämnas, vilken utgör ett fragment med plan botten, rak bottenkant och utsvängd buk.

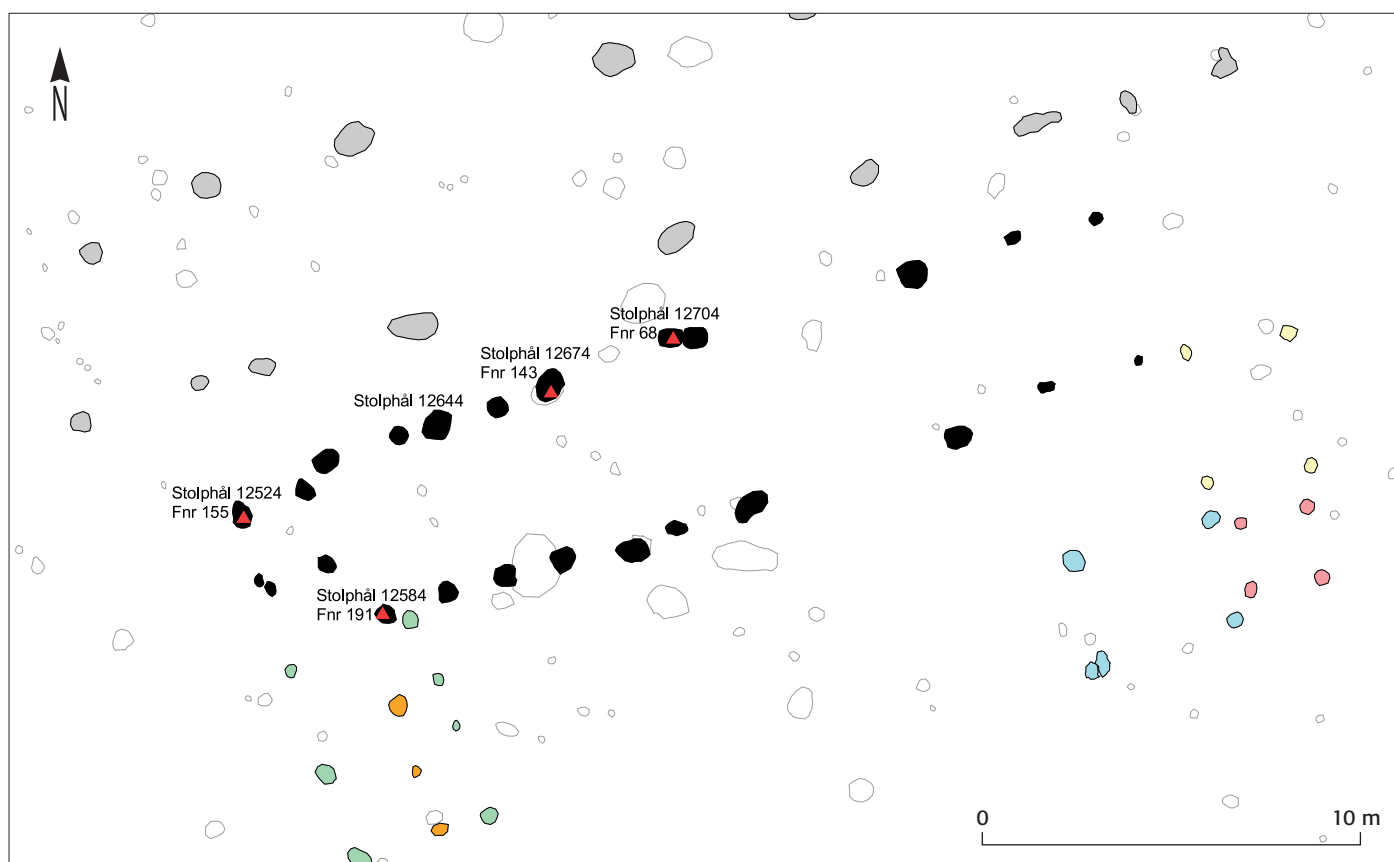
I flera av stolphålen framkom även bränd lera, varav flertalet har avtryck av vidjor och/eller träådring, vilka kan ha utgjort lerklining (fnr 25, 26, 27, 28, 46, 53, 70, 73, 74 och 140). Den sammanlagda vikten på lerklining uppgår till 924 gram. Som exempel kan fnr 46 nämnas, vilket utgör lerklining från stolphålet ID 11665. Här framkom tio fragment med bränd lerklining varav flera fragment har avtryck av träådring. Ytterligare bränd lerklining eller vad som eventuellt kan ha utgjort ett lerblock (fnr 53) framkom i stolphålet ID 11698. Den brända leran har kantiga ytor med antydning till ornering, vid en första anblick liknande ett lerblock med tvärgående hål. Dock finns här flera grenavtryck och avtryck av träådring, vilket gör att den brända leran sannolikt har utgjort en byggnadsdetalj.

Fyra stycken makrofossilprover togs ur husets norra centrala stolphål (prov id 25996, 25997, 25999, 26000). Två av proverna (prov 25996 från stolphålet 11792 och prov 26000 från stolphålet 11870) innehöll brända fröer. Förstnämnda prov innehöll enstaka hasselnötskal (*Corylus avellana*), revormstörel (*Euphorbia helioscopia*) och svinmålla (*Chenopodium album*). Nästföljande prov innehöll enstaka fröer av vanligt skalkorn (*Hordeum vulgare*), revormstörel (*Euphorbia helioscopia*), starr (*Carex sp. tristig.*), svinmålla (*Chenopodium album*) och åkerspärgel (*Spergula arvensis*). Ett skalkorn från stolphålet 11870 har ¹⁴C-daterats till 1160-1220 AD (Ua-48007) och placerar huset i tidig medeltid.

Hus 13

Typ:	Enskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	24 meter inklusive fyrstolpsbyggnad i väst
Bredd:	5,5 meter (4,0–4,4 meter i gavelpartierna och 4,5 meter centralt)
Konstruktion:	Stolpbyggd, 25 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	-
Spann mellan bockpar (V-Ö):	-
Ingång:	-
Övrigt:	Fyrstolpsbyggnad i väst. Tolkas som del av husets konstruktion.
Fynd:	Flinta, brända ben och lerklining
Makrofossilanalys: skalkorn	
¹⁴ C-analys:	1020-1190 AD (Ua-48008)
Datering:	Tidig medeltid

Direkt söder om hus 12 påträffades hus 13 (figur 20), inom undersökningsområdets sydöstra del. I likhet med hus 12 har hus 13 utgjort en fas av det gårdskomplex inom vilket ett flertal hus har varit inlemmade (hus 12, 13, 17, 18, 19, 20, 26, 27 och 28). Hu-

Figur 20: Hus 13 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 12 (grå), hus 17 (grön), hus 18 (blå), hus 19 (röd), hus 26 (gul) och hus 27 (orange). Skala 1:200.

sets längd har uppgått till 24 meter och dess bredd till drygt 5 meter. I husets västra del anträffades ett fyrstolphus, vilket ingår i husets konstruktion och därmed inte getts ett eget id. I husets sydvästligaste stolphål (ID 12584) påträffades ett fragment bränt och obestämt ben (fnr 191). Ett av husets norra centrala stolphål (ID 12704) innehöll även fragment av lerklining (fnr 68 och 143). I det nordvästra stolphålet (ID 12524) på det fyrstolphus som utgjort en del av husets konstruktion påträffades ett flintstycke (fnr 155).

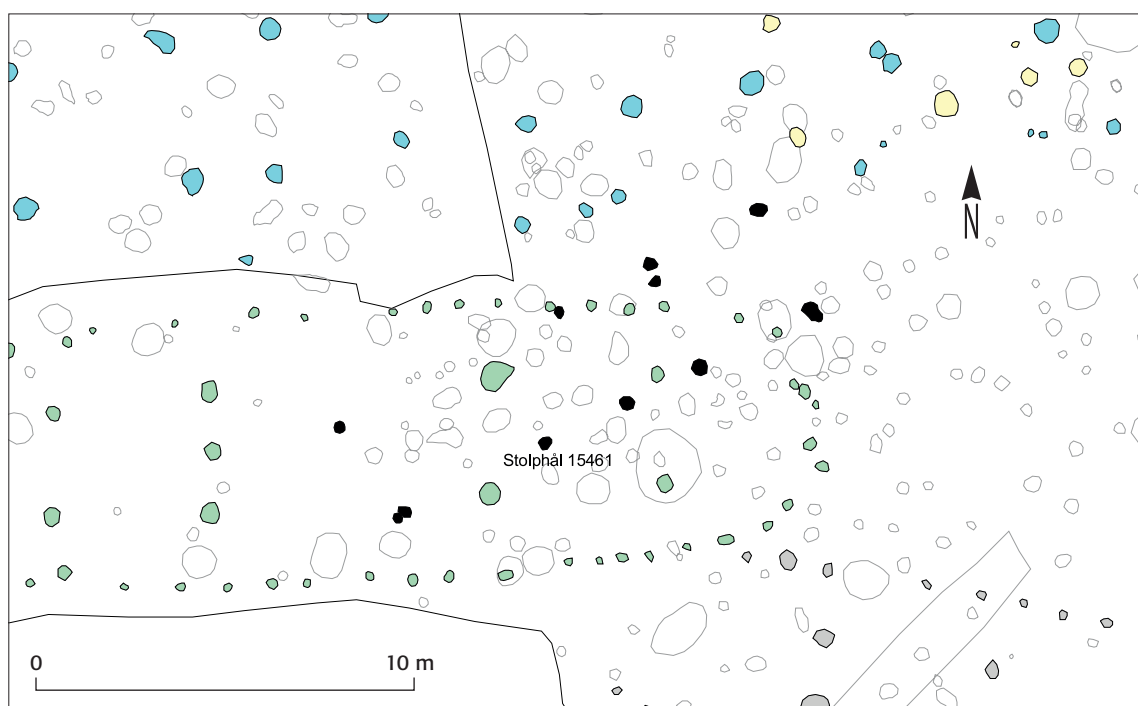
Från fyra av husets norra stolphål togs makrofossilprover (prov id 500502, 500503, 500504 och 500505). Endast ett av stolphålen (ID 12644) innehöll ett makrofossilt material i form av vanligt skalkorn (*Hordeum vulgare*) (prov id 500503). Skalkornet har ¹⁴C-daterats till 1020-1190 AD (Ua-48008) och placerar huset i tidig medeltid. Dateringen gör att huset bör placeras i en tidigare fas än hus 12.

Hus 14

Typ:	Treskeppig
Form:	Trapetsoid
Orientering:	NO-SV
Längd:	≥13 meter
Bredd:	>3,5 meter
Takbärande stolpar:	11 stolphål (två stöttor/utskiftningar), 5 bockpar (4 bevarade),
Bockbredd (V-Ö):	2,8; 3,0; 3,05; 3,1 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	4,2; 2,4; 2,2; 3,3 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	Skalkorn
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Yngre bronsålder, period V-VI

Centralt inom den norra delen av undersökningsområdet anträffades hus 14. Endast husets takbärande konstruktion var bevarad, vilken hade en längd på cirka 13 meter och en bredd på drygt 3 meter (figur 21). Sammanlagt fyra makrofossilprover togs från stolphålen till de takbärande stolparna i husets sydöstra del (prov id 500506, 500507, 500508, 500509). Endast ett litet fragment av vanligt skalkorn (*Hordeum vulgare*) påträffades i provet 500509, vilket togs från stolphålet 15461. Huset dateras på typologiska grunder till yngre bronsålder, period V-VI.

Figur 21: Hus 14 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även anläggningar som nämns i texten samt hus 2 (gul), hus 5 (grå), hus 11 (blå) och hus 15 (grön). Skala 1:200.

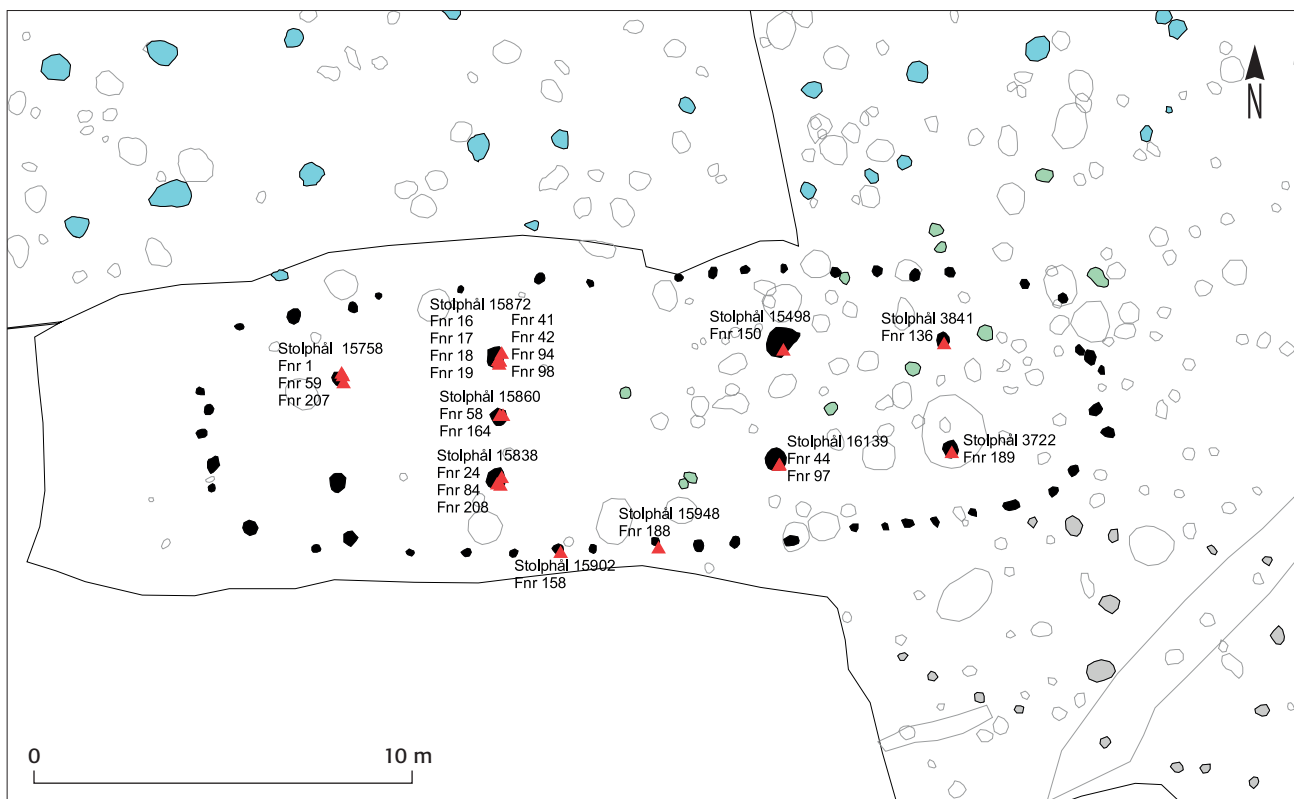
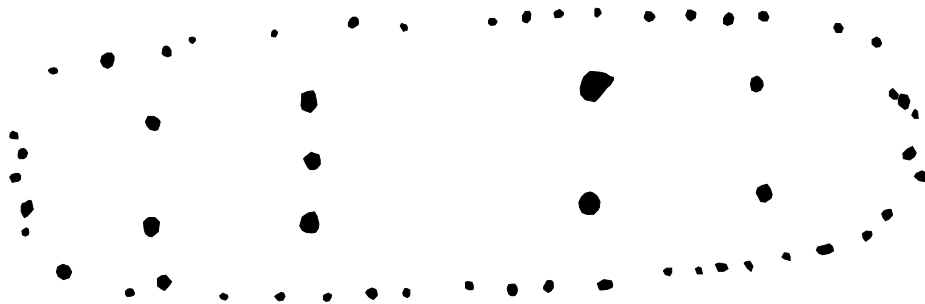
Hus 15

Typ:	Treskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	Ö-V
Längd:	24 meter
Bredd:	7,4 meter
Takbärande stolpar:	9 stolphål, 4 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	2,8; 3,3; 3,2; 2,9 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	4,2; 7,5; 4,3 meter
Vägglinje:	46 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,1–1,7 meter
Ingång:	2 stolpar i östra gaveln
Ingång – spann:	1,4 meter
Fynd:	Keramik, sländtrissa, vävtyngd, hängbryne och brända ben
Makrofossilanalys:	se tabell
¹⁴ C-analys:	960-1020 AD (Ua-48004)
Datering:	Vikingatid

Hus 15 (figur 22) påträffades i den västra delen inom undersökningsområdets norra del. Dess längd har uppgått till 24 meter och dess bredd till drygt 7 meter. Konstruktionen har varit av samma slag som hus 6 och 7. Hus 15 särskiljer sig från övriga hus på platsen genom en mycket stor fyndmängd. Nästintill samtliga stolphål efter husets takbärande konstruktion innehöll fynd, endast husets sydvästra stolphål för dess takbärande stolpe var fyndtom. Sammanlagt 23 fyndposter har registrerats varav två stycken utgör fynd från stolphål till husets södra vägg. Fynden redogörs här sammanfattande och för information om fyndens respektive anläggning hänvisas till figur 22. Sammanlagt 5,7 gram brända ben framkom relativt jämt fördelat i stolphålen till husets takbärande konstruktion (fnr 164, 189, 207 och 208). Härutöver framkom också brända ben (fnr 188) i ett av stolphålen till husets södra vägg. Endast en mindre andel utgör fragment som inte har varit möjliga att artbestämma, i övrigt härrör benmaterialet från djur.

Från stolphålen till husets takbärande konstruktion framkom också sammanlagt 418 gram keramik. I likhet med de brända benen fanns även keramiken spridd över husets yta. Keramiken består främst av buk-, mynnings- och bottenfragment (fnr 17, 18, 19, 24, 41, 42, 44, 84 och 150) samt obestämbara fragment (fnr 59 och 136) men här påträffades även fragment som kan ha utgjort delar av två lock eller plana skålar (fnr 16 och 58). I husets västra del framkom också en konisk sländtrissa (fnr 98) samt en eventuell vävtyngd (fnr 1). Slutligen framkom det ett 3,2 x 1,3 x 0,8 cm stort hängbryne av skiffer (fnr 94) i samma stolphål som sländtrissan (ID 15872) samt en järnten (fnr 158) i ett stolphål i husets södra vägg.

Sammanlagt fem makrofossilprover togs från stolphålen till husets takbärande stolpar samt från mesulastolpen (prov id 23234, 23240, 23244, 23259 och 23285). Ett stort antal makrofossil framkom i proverna. Resultaten presenteras nedan i tabell 3. Ett havre

Figur 22: Hus 15 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 5 (grå), hus 11 (blå) och hus 14 (grön). Skala 1:200.

från stolphålet 15860 har ¹⁴C-daterats till 960-1020 AD (Ua-48004) och placerar därmed huset till slutskedet av vikingatiden.

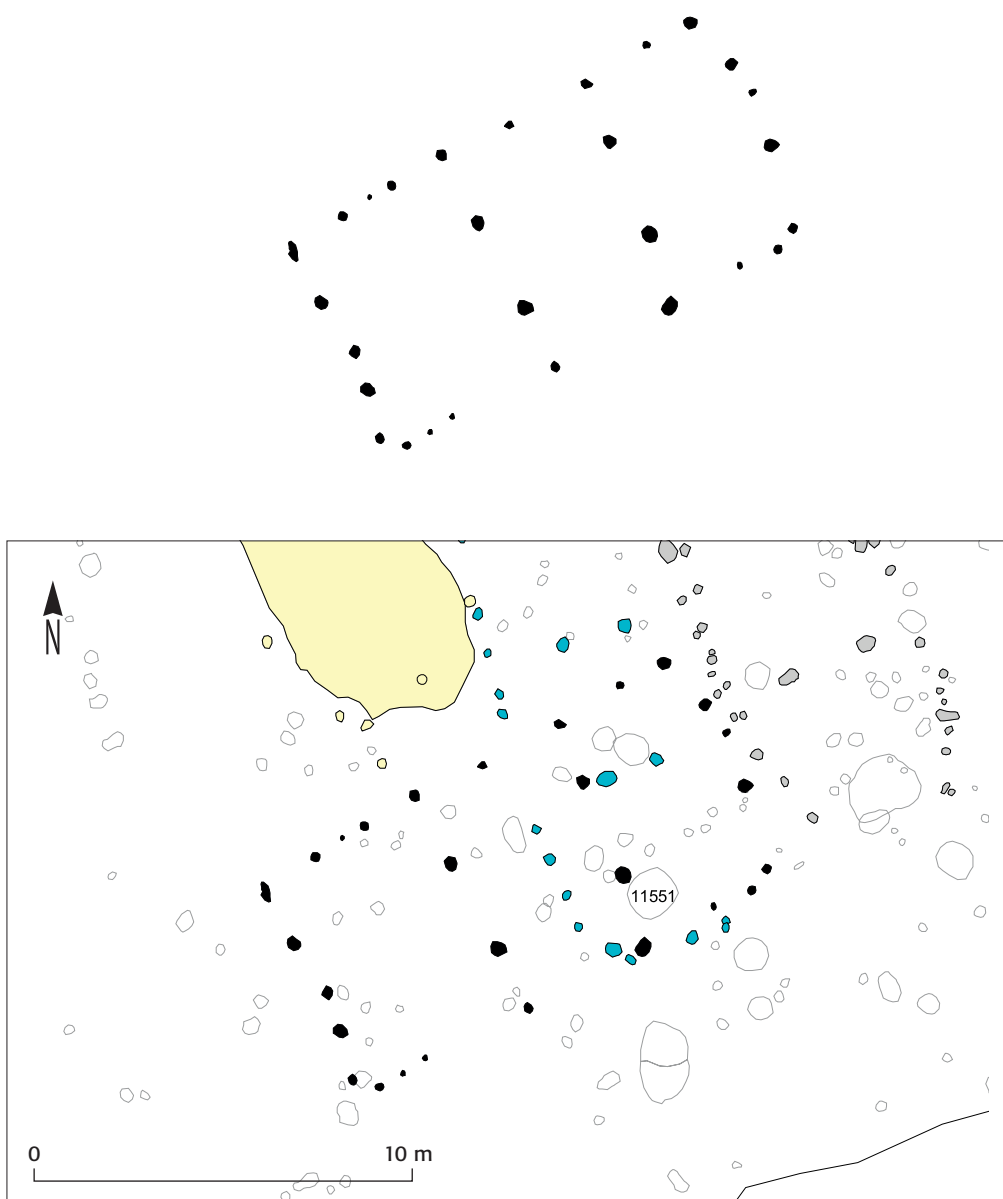
Prov	Stolphål	Resultat
23285	15758	Råg (Secale Cereale) Pilört (Persicaria Lapathifolium) Svinmålla (Chenopodium Album) Vanligt Vete (Cf. Triticum Vulgare) Havre (Cf. Avena Cf. Sativa) Ospec. Säd (Cerealie Sp.) Blå/Rödmålla (Chenopodium Glaucum/Rubrum)
23240	15872	Ospec. Säd (Cerealie Sp.) Vanligt Skalkorn (Hordeum Vulgare) Råg (Cf. Secale Cereale) Ospec. Vicker (Vicia/Lathyrus Sp.) Pilört (Persicaria Lapathifolium) Havre (Avena Cf. Sativa) Blå/Rödmålla (Chenopodium Glaucum/Rubrum) Starr (Carex Sp. Tristig.) Åkerpilört (Persicaria Maculosa) Ältranunkel (Ranunculus Flammula)
23234	15860	Vanligt Skalkorn (Hordeum Vulgare) Vanligt Vete (Triticum Vulgare) Havre (Avena Cf. Sativa) Pilört (Persicaria Lapathifolium) Kråkvicker (Vicia Cracca) Blå/Rödmålla (Chenopodium Glaucum/Rubrum)
23244	15498	Vanligt Skalkorn (Hordeum Vulgare) Åkerpilört (Persicaria Maculosa) Hasselnötskal (Corylus Avellana) Ospec. Gräs (Poaceae Sp.) Pilört (Persicaria Lapathifolia)
23259	3841	Inga Brända Fröer

Tabell 3: Makrofossilanalyserade stolphål, från väst till öst.

Hus 16

Typ:	Treskeppig
Form:	Rak
Orientering:	NO-SV
Längd:	13 meter
Bredd:	6,5 meter
Takbärande stolpar:	8 stolphål, 4 bockpar (2 par integrerade i gavlarna)
Bockbredd (V-Ö):	2,6; 2,6; 2,7; 2,4 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	4,7; 4,1; 3,8 meter
Vägglinje:	20 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,6–2,0 meter
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Vikingatid

Hus 16 (figur 23) påträffades i vinkel till hus 8 centralt inom undersökningsområdets södra del. Gaveln på hus 8 och den södra väggen på hus 16 ligger i linje med varandra, de synes därmed ha varit i bruk samtidigt. I husets södra del fanns en grop (11551). Gropen hade branta nedgrävningskanter och dess botten var i det närmaste helt plan. Anläggningen kan ha fungerat som förvaringsgrop och utifrån dessa grunder kan anläggningen och huset ha varit samtida. Typologiskt, och på grundval av tolkningen av att huset är samtida med hus 8, dateras hus 16 till vikingatid.

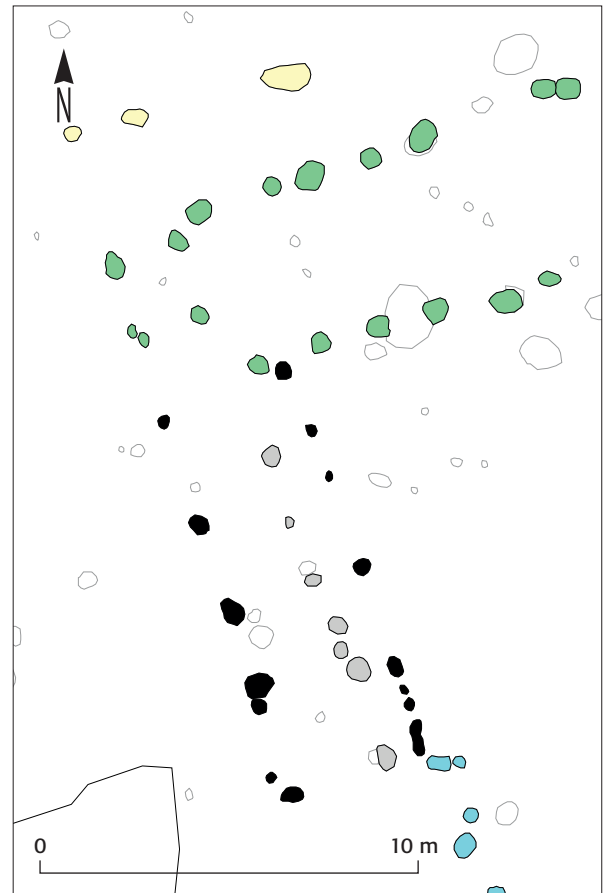

Figur 23: Hus 16 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten. Skala 1:200.

Hus 17

Typ:	Enskeppig
Form:	Rak
Orientering:	NNV-SSO
Längd:	11 meter
Bredd:	4,2 meter
Konstruktion:	Stolpbyggd, 15 stolphål
Bockbredd (N-S):	-
Spann mellan bockpar (N-S):	-
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

Hus 17 (figur 24) påträffades inom den sydöstra delen av undersökningsområdet. Huset synes ha varit anlagt i vinkel till hus 13 och dess västra del, i rak linje från det fyrstolpshus som utgjort en del av konstruktionen i hus 13. Huset har varit 11 meter långt och drygt 4 meter brett. Det har ej påträffats några fynd vid undersökningen av huset men utifrån dess typologiska särdrag samt placering inom det gårdskomplex vari ett flertal hus har varit inlemmade (hus 12, 13, 17, 18, 19, 20, 26, 27 och 28), dateras huset till tidig medeltid.

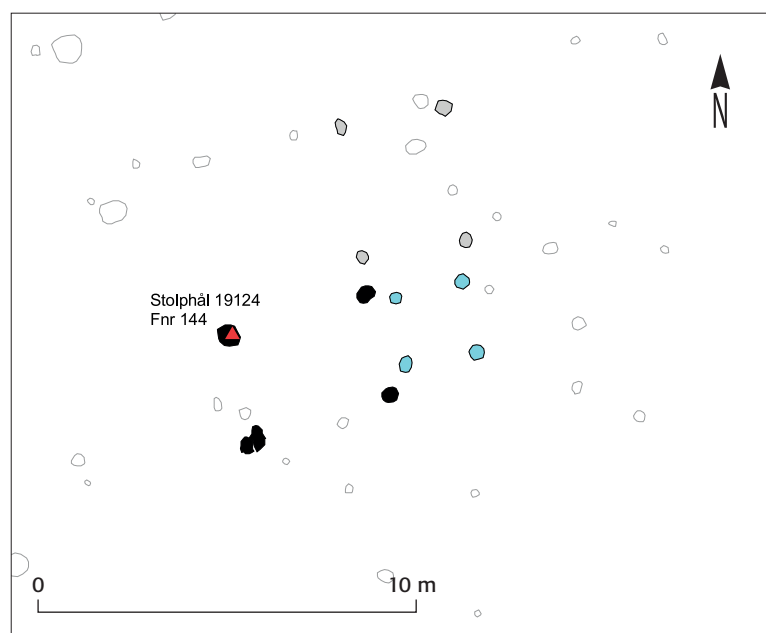
Figur 24: Hus 17 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 12 (gul), hus 13 (grön), hus 27 (grå) och hus 28 (blå). Skala 1:200.

Hus 18

Typ:	Fyrstolpsbyggnad
Form:	Rektangulär
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	4,3 meter
Bredd:	3,4 meter
Takbärande stolpar:	5 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	2,9; 2,8 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	3,8 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	Avslag
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

Fyrstolpsbyggnaden (figur 25) framkom intill två liknande fyrstolpsbyggnader (hus 19 och 26) precis söder om hus 13, inom undersökningsområdets sydöstra del. Konstruktionen har varit drygt 4 meter lång och drygt 3 meter bred. Dess placering i relation till Hus 13, inom det gårdskomplex vari flera hus har ingått (hus 12, 13, 17, 18, 19, 20, 26, 27 och 28), gör att det sannolikt kan dateras till tidig medeltid. Ett flintavslag (fnr 144) påträffades i ett av stolphålen (ID 19124). I övrigt påträffades inte några fynd.

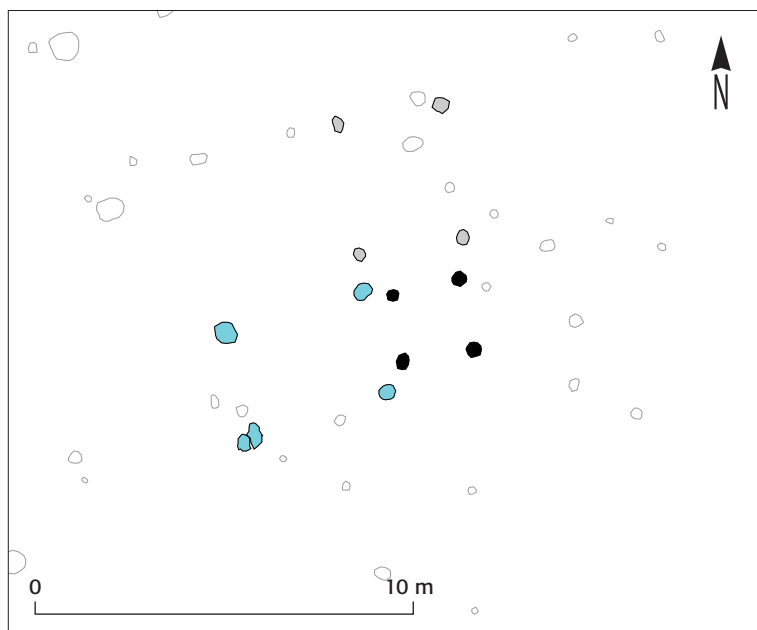
Figur 25: Hus 18 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 19 (blå) och hus 26 (blå). Skala 1:200.

Hus 19

Typ:	Fyrstolpsbyggnad
Form:	Kvadratisk
Orientering:	ONO-VSV
Längd:	2,2 meter
Bredd:	2,2 meter
Takbärande stolpar:	4 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	1,8; 1,9 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	1,8; 1,9 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

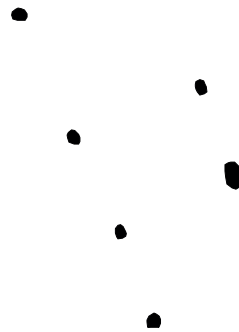
Fyrstolpsbyggnaden (figur 26) framkom, på liknande sätt som hus 18, intill två liknande fyrstolpsbyggnader (hus 18 och 26) precis söder om hus 13. Det har varit drygt 2 meter långt och lika brett. Huset dateras på samma grundval som hus 18 till tidig medeltid.

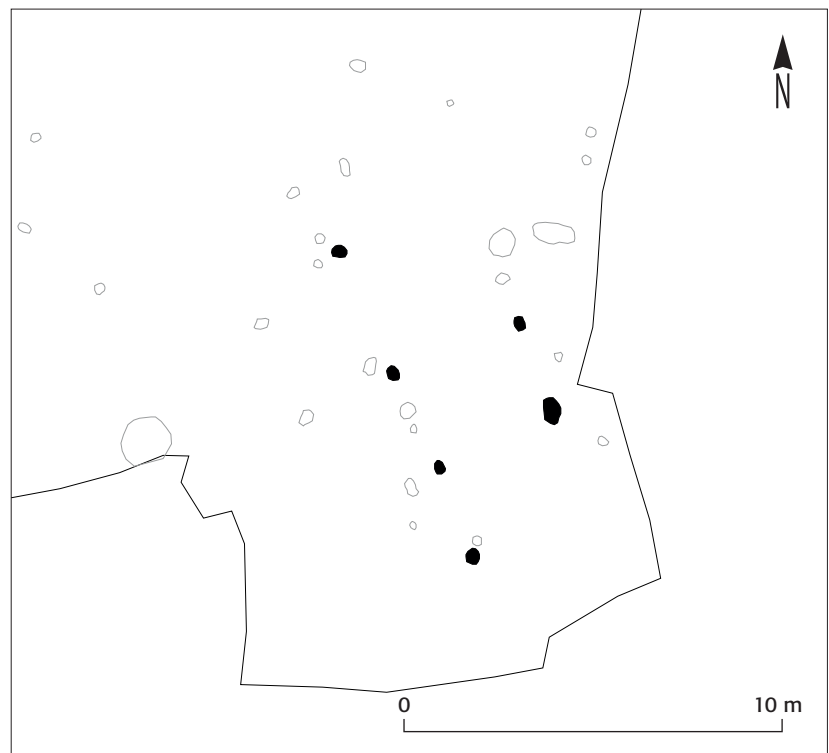
Figur 26: Hus 19 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även hus 18 (blå) och hus 26 (grå). Skala 1:200.

Hus 20

Typ:	Enskeppig
Form:	Rak
Orientering:	NNV-SSO
Längd:	≥9 meter
Bredd:	≥3,9 meter
Takbärande stolpar:	6 stolphål
Bockbredd (N-S):	3,6; 3,3 meter
Spann mellan bockpar:	3,6; 2,7; 2,6 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

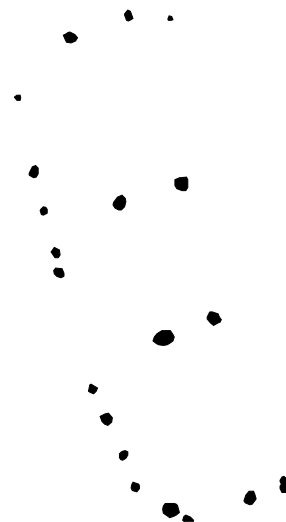
Hus 20 (figur 27) påträffades i undersökningsområdets sydöstra del. Dess längd har uppgått till nio meter och dess bredd till cirka 4 meter. Husets placering korrelerar väl med övriga byggnader inom det huskluster som undersöktes i denna del och har av allt att döma utgjort en fas i det gårdskomplex som påträffats inom denna del av undersökningsområdet tillsammans med hus 12, 13, 17, 18, 19, 26, 27 och 28. Huset har sannolikt varit samtida med platsens övriga tidigmedeltida byggnader.

Figur 27: Hus 20 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Skala 1:200.

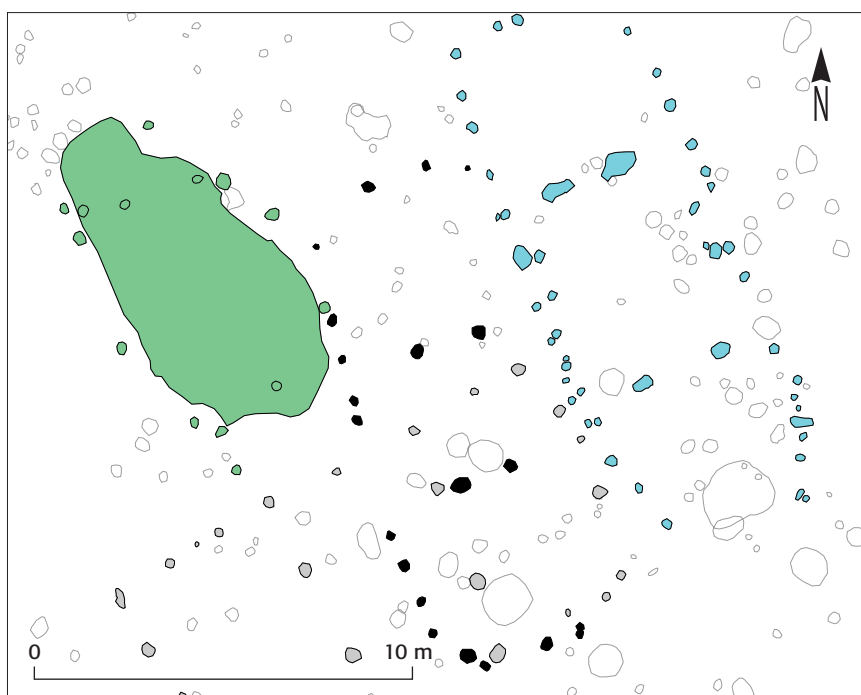
Hus 21

Typ:	Treskeppig
Form:	Konvex
Orientering:	NNO-SSV
Längd:	13,3 meter
Bredd:	≥4,7 meter
Takbärande stolpar:	4 stolpar, 2 bockpar
Bockbredd (N-S):	1,7; 1,4 meter
Spann mellan bockpar:	3,6 meter
Vägglinje:	17 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,8–2,1 meter
Ingång:	-
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Vendel-vikingatid

Hus 21 (figur 28) påträffades i direkt anslutning till hus 8 och hus 16 samt det betydligt äldre hus 25, centralt inom den södra delen av undersökningsområdet. Husets längd har uppgått till drygt 13 meter och dess bredd har uppgått till knappt 6 meter, utifrån en tänkt vägg i öst. Hus 21 har en liknande grundplan som hus 8 och utgör sannolikt en föregångare till densamma. Några daterande material har tyvärr inte påträffats i husets anläggningar som har kunnat bekräfta en sådan datering. Dateringen görs på grundval av husets typologi och placering.

Figur 28: Hus 21 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även hus 8 (blå), hus 16 (grå) och hus 25 (grön). Skala 1:200.

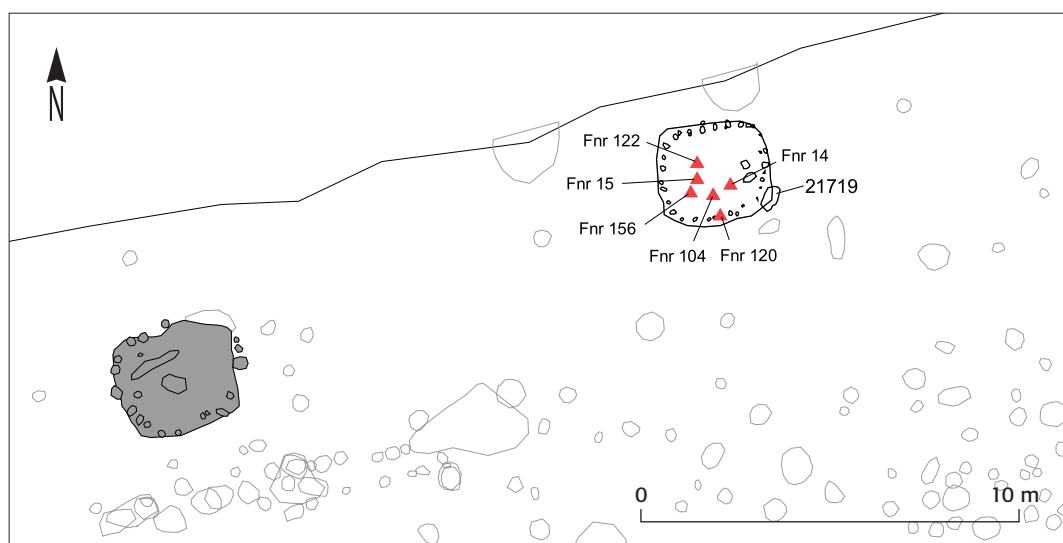
Hus 22

Typ:	Grophus
Form:	Rektangulär
Orientering:	O-V
Längd:	3,0 meter
Bredd:	2,7 meter
Takbärande stolpar:	-
Bockbredd (V-Ö):	-
Vägglinje:	34 pinnhål
Ingång:	Ev. i SO
Fynd:	Krok av järn, keramik, avslag, eldpåverkad flinta och bränd lera
Makrofossilanalys:	Inga brända makrofossil
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Vikingatid

Grophuset framträdde i undersökningens norra del och utgjorde en 3x2,7 meter stor rektangulär nedgrävning med flack botten (figur 29). I dess sydöstra hörn fanns en mindre 0,7x0,4x0,12 meter stor och lätt skålad grop (21719). Sannolikt utgör denna grop spåren efter grophusets ingång. Längs med grophusets nedgrävningskanter påträffades pinnhål, vilka sannolikt utgjort spåren efter husets väggar som byggts upp av flätverk. Centralt i grophusets östra del fanns två stolphål som även de kan ha utgjort en del av grophusets tak- och väggkonstruktion.

I grophusets igenfyllnadslager påträffades en smidd järnkrok med ögla (fnr 156) samt ett flintavslag (fnr 120). Flertalet keramikfragment framkom också i grophuset. Här fanns finmagrad keramik bestående av två olika kärl med inåtböjd mynning (fnr 14) och elva finmagrade fragment (fnr 15), varav ett fragment med en ristad linje. Härutöver påträff-

Figur 29: Hus 22 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och den anläggning som nämns i texten samt hus 23 (grå). Skala 1:200.

fades också fyra eldpåverkade flintor (fnr 104) samt bränd lera (fnr 122).

Ett makrofossil togs från grophusets fyllnadslager (prov id 500510). Provet innehöll inte några brända makrofossil.

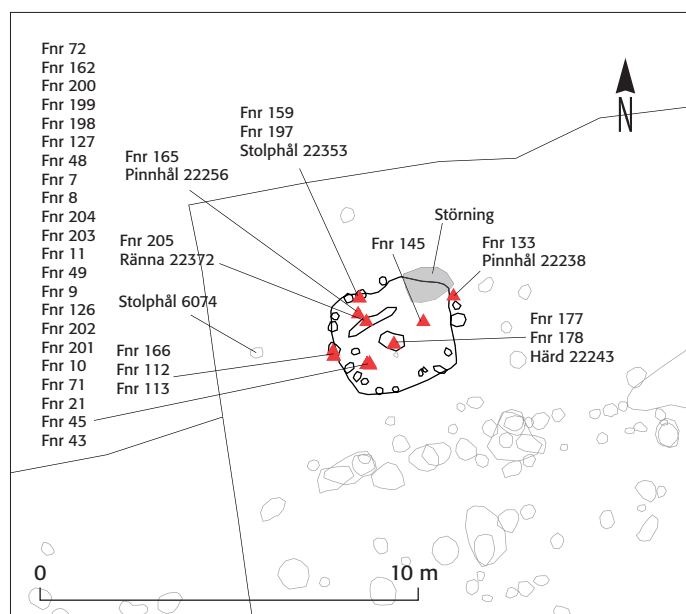
På grundval av fyndens karaktär och grophusets likhet med lokalens andra grophus (hus 23), direkt sydväst om hus 22, dateras byggnaden till vikingatid.

Hus 23

Typ:	Grophus
Form:	Rektangulär
Orientering:	O-V
Längd:	3,3 meter
Bredd:	2,8 meter
Takbärande stolpar:	2 stolpar (i öst och i väst)
Bockbredd (V-Ö):	3,3 meter
Vägglinje:	16 stolp- och pinnhål
Ingång:	-
Inre konstruktion:	Ränna för ev vävstol samt hårbotten
Fynd:	Brända ben, keramik, löpare, lerklining, vävtyngder, sländtrissor, järn och flintavslag
Makrofossilanalys:	Pilört
¹⁴ C-analys:	970-1020 AD (Ua-48003)
Datering:	Vikingatid

Strax sydväst om det tidigare redogjorda hus 22 framträdde undersökningens andra grophus, hus 23 (figur 30, se även figur 29). Grophuset har haft en rektangulär form, om än något mer rundat än hus 22, som uppgick till drygt 3 meter i längd och nästan 3 meter i bredd. Centralt i grophuset påträffades en härd (22243) och strax nordväst om

Figur 30: Hus 23 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten. Skala 1:200.

denna fanns en mindre ränna (22372). I den östra och den västra kanten av grophuset påträffades stolphål som sannolikt fungerat som stolphål till en takbärande konstruktion. I motsats till hus 22 har hus 23 haft större pinnhål/stolphål längs nedgrävningskanterna, vilket indikerar en annan stadigare typ av väggkonstruktion än det flätverk som funnits i hus 22.

Ett stort antal fynd framkom i grophusets igenfyllningslager. Sammanlagt 57,8 gram brända ben från djur framkom från lagret. Av dessa var ett par inte möjliga att artbestämma (fnr 9, 72, 203 och 204). Övriga härrör från djur (fnr 199), får/get (fnr 201), gris (fnr 202) och fågel (fnr 200) samt emalj från nöt (fnr 198). I fyllnadslagret framkom även sex fragment av löpare (fnr 162), åtta stycken flintavslag (fnr 126) samt 47 stycken keramikfragment fördelade på fyra poster (fnr 7, 8, 11, 127 och 145). Fnr 11 utgör ett miniatyrkär. Keramiken i fnr 145 består av 15 fragment, vilka bildar ett kär med en bottendiameter på 8 cm. Kärlet har en rak, markerad bottenkant och en utsvängd buk som övergår i en svagt inåtböjd mynning och kan genom sin karakteristika dateras till vendeltid – vikingatid. I grophuset framkom också 71 gram bränd lera (fnr 43 och 71) samt sex fragment av en vävtyngd (fnr 45) och en defekt vävtyngd (fnr 21). Härutöver framkom också tre stycken sländtrissor (fnr 10, 48 och 49). Förstnämnda sländtrissa var endast fragmentariskt bevarad, sannolikt till följd av att den var lågbränd. Följande två sländtrissor är i tur och ordning bikonisk med plana poler samt cylindrisk med välvda poler. Fyndens sammansättning föranleder en tolkning att grophuset har varit avsett för textilt hantverk och eventuellt kan den påträffade rännan (22372) ha utgjort en del av konstruktionen för en stående väv.

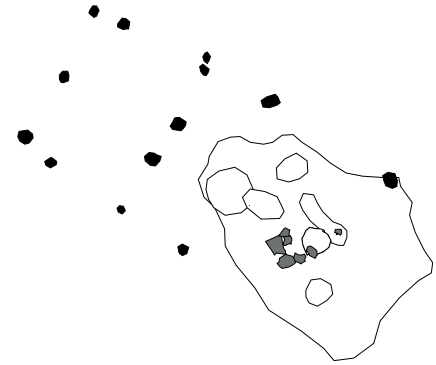
Föremål påträffades också i anläggningar som ingått i grophusets konstruktion (figur 30). Även här fanns en större mängd brända ben från i huvudsak djur (fnr 112, 165, 166, 177, 178, 197 och 205). Här påträffades även keramik (fnr 133), ett spikhuvud av järn (fnr 159) samt lerklining (fnr 113).

Ett makrofossilprov (prov id 22234) togs från grophusets fyllnadslager, vilket innehöll enstaka spår av pilört (*Persicaria lapathifolium*).

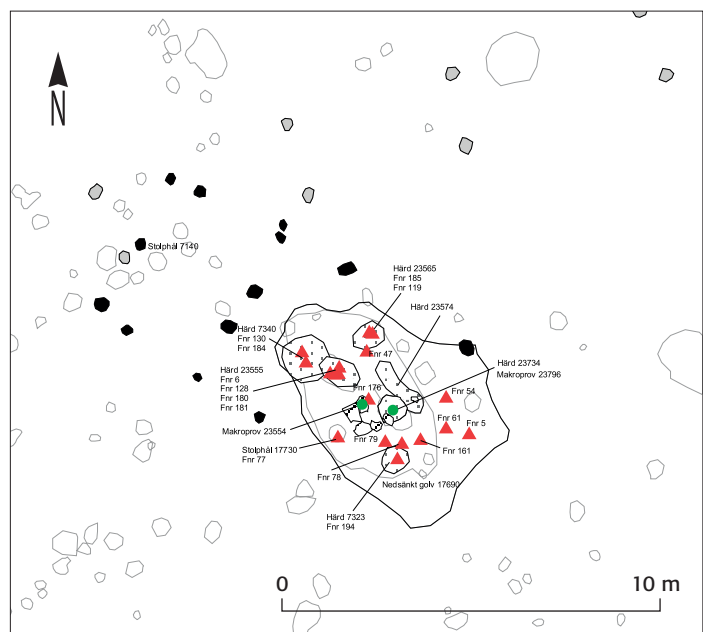
Ett ej artbestämt djurben (fnr 177) som påträffades i härden 22243 har ¹⁴C-daterats till 970-1020 AD (Ua-48003) och placerar grophuset i vikingatid.

Hus 24

Typ:	Två- och treskeppig med nedsänkt golv
Form:	Svagt konvex
Orientering:	NV-SO
Längd:	11 meter
Bredd:	5 meter
Takbärande stolpar:	3 stolphål, 1 bockpar
Bockbredd (V-Ö):	1,1 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	-
Vägglinje:	10 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	1,3–1,6 meter
Ingång:	-
Inre konstruktion:	Nedsänkt golv (6,6x4,7x0,16 meter stor), hård
Fynd: Flathuggen spets, avslagsskrapa, avslag, keramik och brända ben	
Makrofossilanalys:	Svinmålla
¹⁴ C-analys:	2150-1940 BC (Ua-48002)
Datering:	Senneolitikum

Huset påträffades i söderslutningen inom undersökningsområdets södra del. Längden på huset har uppgått till 11 meter och dess bredd till 5 meter (figur 31). Huset har haft nedsänkt golv och tolkas som en hybrid mellan två- och treskeppig konstruktion. Tolkningen görs på antagandet att stolphålet (ID 7140) mitt för det takbärande bockparet i den norra gaveln har utgjort ett takbärande element. Avståndet mellan dessa stolpar har uppgått till 1,1 meter. Huset har även haft ett nedsänkt golv (17690) som har omfattat hela den södra delen av huset, från vägg till vägg. Storleken har uppgått till 6,6x4,7x0,16

Figur 31: Hus 24 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 9 (grå). Skala 1:200.

meter. Vid undersökningen kom anläggningen initialt att rensas, varpå den blev betydligt mindre och mättes in på nytt (samma id). Golvdelen har varit flack och centralt i anläggningens botten påträffades flata stenar, i likhet med fläckar av sot och kol. Troligen har dessa utgjort delar av en dekonstruerad härd.

I igenfyllnadslagret i husets nedsänkta del (ID 17690) påträffades ett varierat fyndmaterial av flinta, flintredskap, keramik och brända ben. Flintredskapen utgörs av en 4,3x1,5x0,6 centimeter stor flathuggen och avbruten spets (fnr 6) samt en avslagsskrapa (fnr 78). Härtill påträffades sammanlagt 51 stycken avslag och naturflinta, ibland frostsprängda (fnr 54, 61, 79, 119 och 130). Keramikfragmenten utgörs av bukfragment med tydlig neolitisk karaktär med grov magring och avstruken ytbehandling (fnr 5, 47, 77 och 161). I ett fall (fnr 5) finns också mynningen bevarad, vilken är förtjockad, utsvängd och försedd med knoppar cirka 1 centimeter ner. Igenfyllnadslagret innehöll även 2,8 gram brända ben av djur och ej osteologiskt bestämda ben (fnr 176). Från ett eventuellt stolphål (ID 17730) (utgör sannolikt en del av det nedsänkta golvet) härrör även ett grovmagrat och avstruket keramikfragment (fnr 77). I en av härdresterna (ID 23555) som fanns i husets nedsänkta del framkom också ett avslag (fnr 128) och två fragment brända ben. Ett har ej varit möjligt att bestämma osteologiskt (fnr 180) men ett bestämdes härröra från djur (fnr 181). Ytterligare brända ben påträffades i de härdrester som fanns i husets nedsänkta del. En del av benen har inte varit möjliga att osteologiskt bestämma, i övrigt härrör de från djur (fnr 184, 185 och 194). Totalt uppgick vikten på de påträffade brända benen till 2,1 gram. Benfragmentet fnr 181 sändes för ¹⁴C-datering, vilket resulterade i 2150-1940 BC (Ua-48002). Dateringen överensstämmer med byggnadstypen som därmed kan föras till senneolitikum.

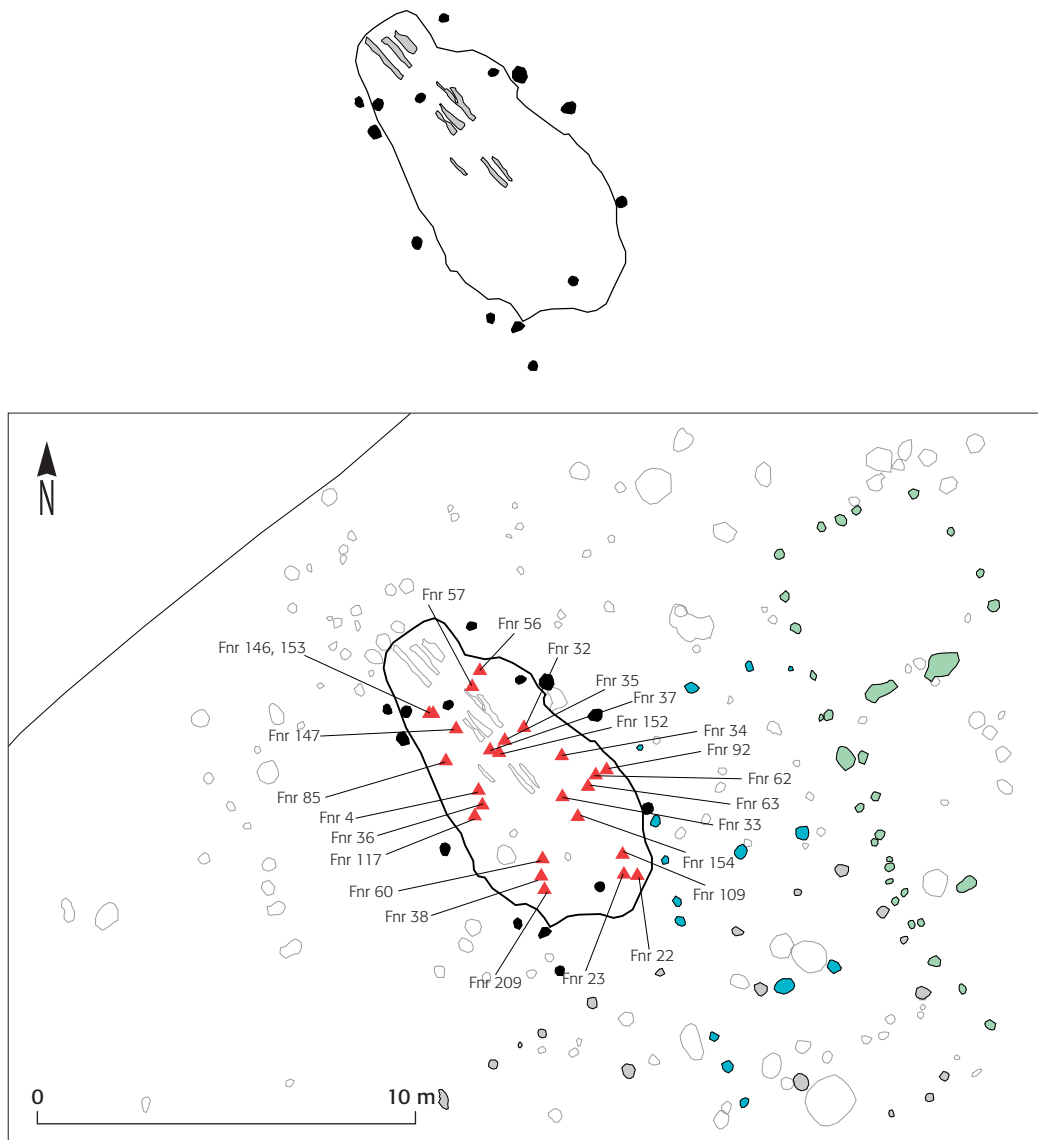
Två makrofossilprover togs ur den nedsänkta delen av huset. Ett prov (prov id 23554) togs ur fyllnadslagret i den nedsänkta delen och ett prov (prov id 23796) togs ur en härdrest (ID 23734). Båda proverna innehöll ett flertal frön av svinmålla (*Chenopodium album*).

Hus 25

Typ:	Tvåskeppig med nedsänkt golv
Form:	Konvex
Orientering:	NV-SO
Längd:	≥10 meter
Bredd:	5,7 meter
Takbärande stolpar:	2 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	-
Spann mellan bockpar (V-Ö):	-
Vägglinje:	12 stolphål
Avstånd - vägg och takbärande stolpar:	0,9–2,6 meter
Ingång:	-
Inre konstruktion:	Nedsänkt golv
Djup:	0,36 meter
Fynd:	Brända ben, knackstenar (ev en malsten), flinta, keramik och bränd lera
Makrofossilanalys:	Inga brända makrofossil
¹⁴ C-analys:	Misslyckat
Datering:	Senneolitikum – Äldre bronsålder p la

Huset påträffades cirka 15 meter sydväst om hus 24 i undersökningsområdets södra slutande del. Huset definieras som en tvåskeppig konstruktion med nedsänkt golv (figur 32). Dess längd har uppgått till cirka 10 meter och dess bredd till cirka 6 meter. Under det nedsänkta golvet påträffades ett antal rännor i husets längdriktning (se figur 32 och Bilaga planritning). Rännorna tolkas som spår efter grenar, vilka kan ha utgjort stöd för ett ovanliggande golv såsom exempelvis en risbädd eller hudar.

Ett varierat fyndmaterial påträffades jämt fördelat i igenfyllnadslagret i husets nedsänkta del. Brända ben samlades in till en sammanlagd vikt av 1,2 gram (fnr 32, 33, 63 och 209). Endast benen i fnr 209 har osteologiskt analyserats och härrör från djur. Benen sändes för ¹⁴C-datering men upplöstes vid förbehandlingen (i ¹⁴C-resultatbilagan angivet som prov 50298.22831) varvid dateringen misslyckades. Här fanns också bränd lera (fnr 153), 50 avslag och naturflintor (fnr 35, 37, 57, 60, 85, 92, 109, 117 och 146) samt ett lövknivliknande fragment (fnr 152). Flintmaterialet utgörs även av en knacksten (fnr 4). I lagret fanns även en malsten av bergart (fnr 154). Slutligen kan det påträffade keramikmaterialet nämnas, vilket uppgick till en sammanlagd vikt av 0,543 kilogram fördelat på åtta fyndposter (fnr 22, 23, 34, 36, 38, 56, 62 och 147). Keramiken utgörs av buk-, botten- och mynningsfragment av neolitisk karaktär. Leran har magrats med grova fraktioner utom i två undantagsfall (fnr 23 och 34) då leran magrats med finare eller något finare fraktioner. Två fyndposter innehåller keramik med utsvängd bottenkant (fnr 36 och 38), en post innehåller fragment med S-formad profil och utsvängd rundad mynning (fnr 23) och en post innehåller fragment med rak något rundad mynning försedd med taggtrådsdekor, fragment med vulst och fragment med utsvängd bottenkant (fnr 22).

Figur 32: Hus 25 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd som nämns i texten samt hus 8 (grön), 16 (grå) och 21 (blå). Skala 1:200.

Ett makrofossilprov (prov id 23809) togs ur fyllnadslagret i husets nedsänkta del. Provet innehöll inte några brända makrofossil.

Huset dateras till senneolitikum-äldre bronsålder period I på typologiska grunder samt sett till fyndsammansättningen.

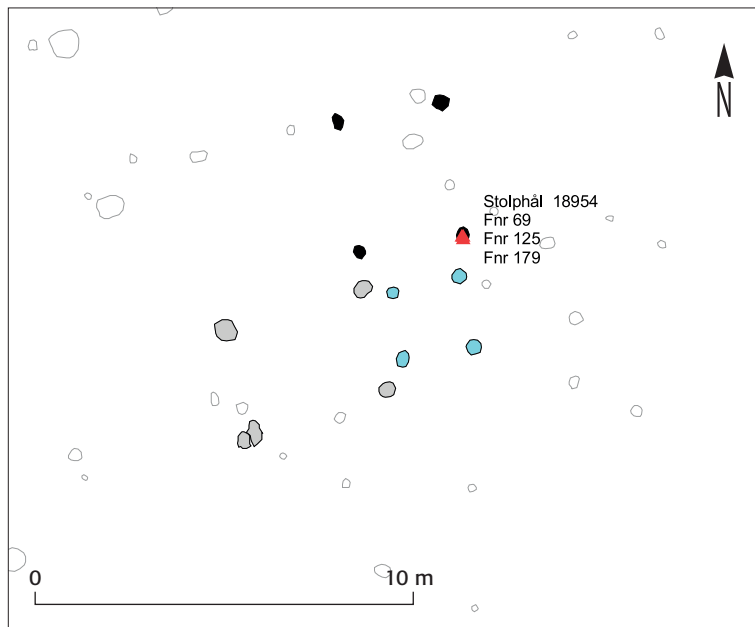
Hus 26

Typ:	Fyrstolpsbyggnad
Form:	Rektangulär
Orientering:	NNV-SSO
Längd:	4 meter
Bredd:	3 meter
Takbärande stolpar:	4 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	3,5; 3,5 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,8 meter
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	Keramik, brända ben och avslag
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

Fyrstolpsbyggnaden framkom precis söder om hus 13 inom undersökningsområdets sydvästra del. Konstruktionen har varit 3x4 meter stor (figur 33). Direkt söder om konstruktionen har hus 18 och 19 varit belägna. I byggnadens sydöstra stolphål (ID 18954) påträffades 15 fragment brända och obestämbara ben (fnr 179), fyra bottenfragment av ett finmagrat kärl (fnr 69) och ett avslag (fnr 125).

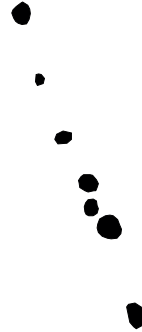
Huset dateras, på samma grundval som hus 18 och 19, till tidig medeltid.

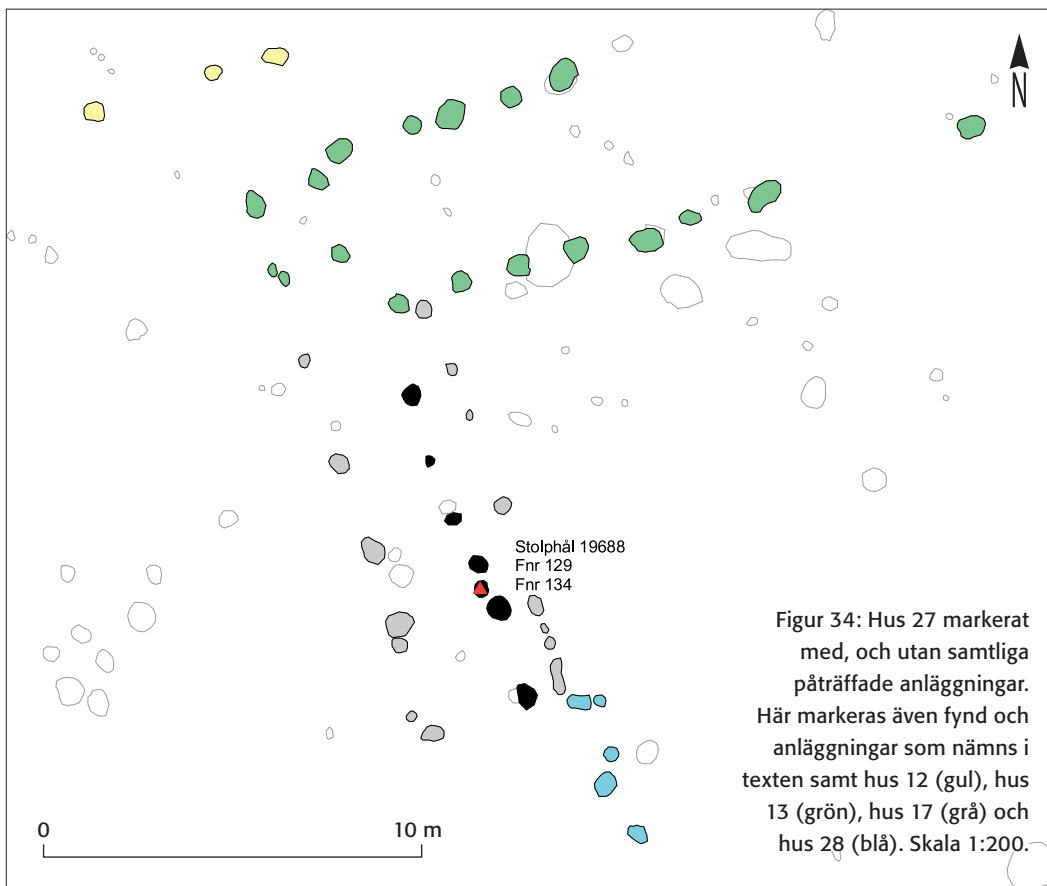
Figur 33: Hus 26 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 18 (grå) och hus 19 (blå). Skala 1:200.

Hus 27

Typ:	Tvåskeppig
Form:	-
Orientering:	NNV-SSO
Längd:	9 meter
Bredd:	-
Konstruktion:	Stolpbyggd, 7 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	-
Spann mellan bockpar (V-Ö):	-
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	Avslag
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

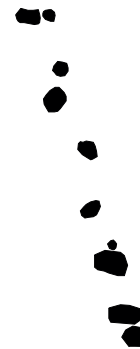
Huset påträffades i rät vinkel till den sydvästra gaveln på hus 13. Husets längd har uppgått till 9 meter, dess bredd har emellertid inte kunnat utläsas till följd av att dess väggkonstruktion ej har varit bevarad (figur 34). Huruvida hus 27 och 13 har varit uppförda under samma tid har ej kunnat avgöras men sannolikt härrör de från samma tidsperiod,

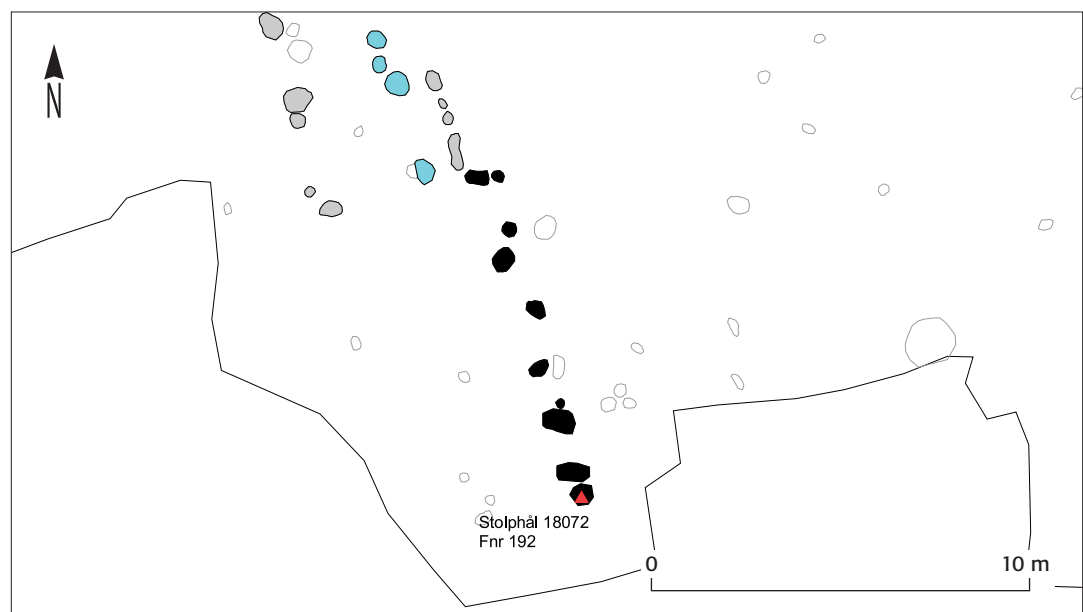
det vill säga tidig medeltid. Sannolikt har huset utgjort en del av en av de faser som funnits inom gårdskomplexet i denna del av undersökningsområdet. Komplexet har omfattat ett flertal hus (hus 12, 13, 17, 18, 19, 20, 26, 27 och 28). Eventuellt har hus 27 och hus 17 (anlagd på samma plats som hus 27) utgjort två olika faser av en vinkelbyggnad till hus 13, alternativt som fristående vinkelbyggnader till hus 12. Två avslag (fnr 129 och 134) framkom i ett av husets centrala stolphål (ID 19688). I övrigt påträffades inte några fynd.

Hus 28

Typ:	Tvåskeppig
Form:	-
Orientering:	NNV-SSO
Längd:	9,5 meter
Bredd:	-
Konstruktion:	Stolpbyggd, 10 stolphål
Bockbredd (V-Ö):	-
Spann mellan bockpar (V-Ö):	-
Vägglinje:	-
Ingång:	-
Fynd:	Brända ben
Makrofossilanalys:	-
¹⁴ C-analys:	-
Datering:	Tidig medeltid

Hus 28 (figur 35) påträffades som en stolphålsrad i förlängningen av hus 17 och 27. Dess

Figur 35: Hus 28 markerat med, och utan samtliga påträffade anläggningar. Här markeras även fynd och anläggningar som nämns i texten samt hus 17 (grå) och hus 27 (blå). Skala 1:200.

längd har uppgått till knappt 10 meter. Bredden på huset har ej kunnat avgöras då det inte påträffats någon väggkonstruktion. Huruvida huset har varit i bruk samtidigt som någon av de andra byggnaderna har inte kunnat avgöras men sett till dess konstruktion och placering inom lokalen är det troligt att det, liknande hus 27, har varit i bruk under tidig medeltid och ingått i gårdskomplexet tillsammans med hus 12, 13, 17, 18, 19, 20, 26 och 27. Ett fynd av ett bränt djurbensfragment (fnr 192) påträffades i husets sydligast belägna stolphål (ID 18072). I övrigt påträffades inte några fynd.

Fynd

Totalt 210 fyndposter har registrerats från undersökningen (tabell 4). Av dessa utgör ett (fnr 210) det samlade analyserade makrofossila materialet. I övrigt utgörs fyndmaterialet av keramik (cirka 3,5 kilogram fördelat på 69 poster), flinta (cirka 3 kilogram fördelat på 44 poster), bergart (cirka 3,6 kilogram fördelat på 5 poster), brända ben (cirka 0,1 kilogram fördelat på 53 poster), bränd lera (cirka 1,7 kilogram fördelat på 30 poster), järn (cirka 0,2 kilogram fördelat på 5 poster) samt skiffer (cirka 3 gram, 1 post).

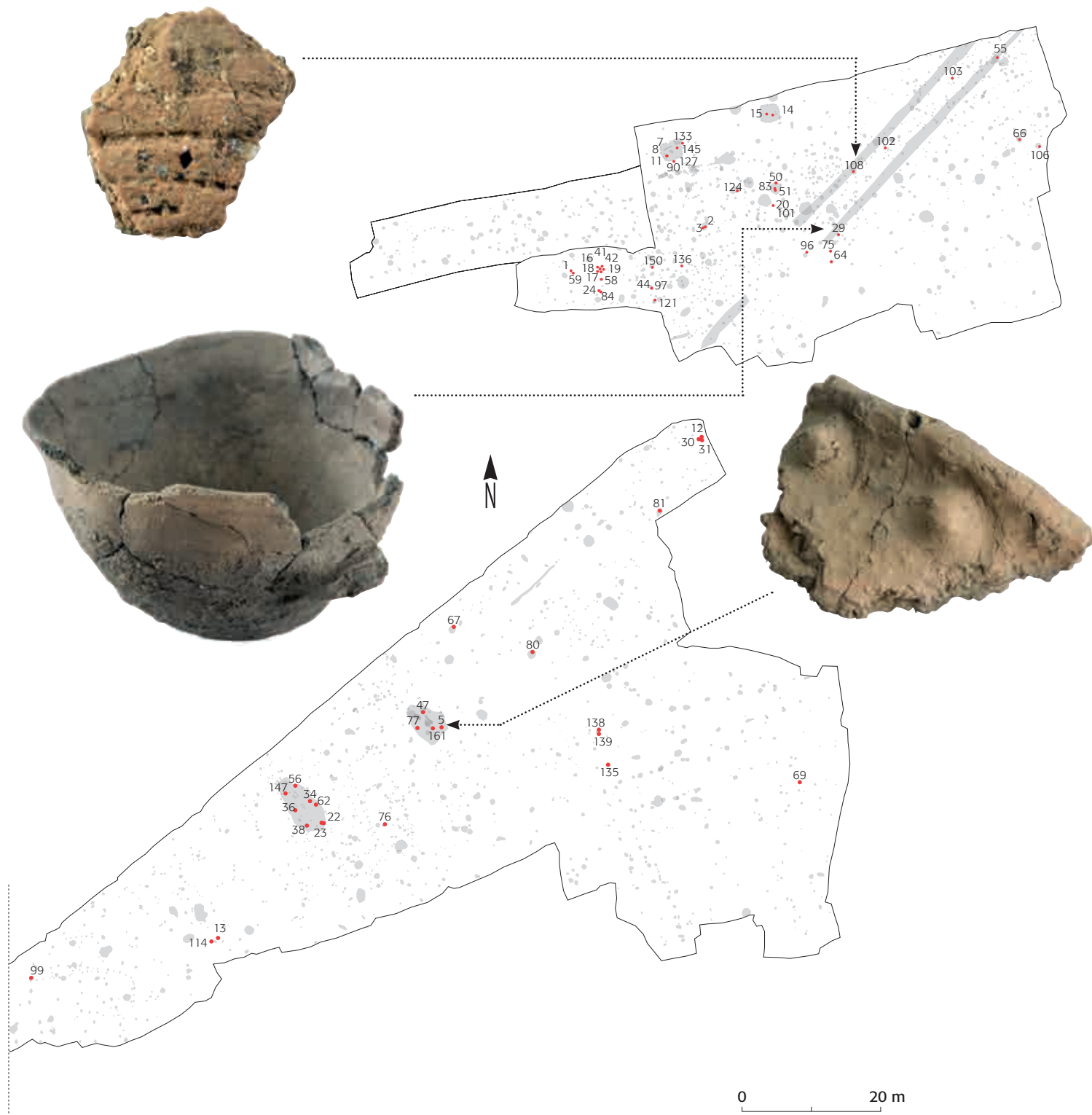
Fyndmaterial	Antal fyndposter	Vikt i kilogram
Ben	53	0,1
Bergart	5	3,560
Bränd lera	30	1,7
Flinta	44	3,0
Järn	6	0,24
Keramik	69	3,5
Skiffer	1	0,03

Tabell 4: Fyndmaterialets fördelning.

Keramik

Lejonparten av keramiken utgörs av mynnings-, buk- och bottenfragment tillhörande kärl. Ett mindre antal har däremot utgjort lock eller mindre fat (fnr 16 och 58). I ett fall har även en eventuell vävtyngd (fnr 1) kommit att registreras inom kategorin. 31 poster innehåller fragment med avstruken yta, enstaka med dekor (se nedan). Keramiken med avstruken yta framkom nästintill uteslutande i anläggningar som ingått i huskonstruktioner, från i stort samtliga perioder representerade på platsen. Tre poster innehåller fragment med glättad eller polerad yta (fnr 2, 121 och 135). Samtliga framkom i anläggningar kopplade till hus på platsen, hus 2, 15 och 12 (i samma ordning) (figur 36).

16 poster av de sammanlagt 69 posterna med keramik har rabbad yta (fnr 3, 12, 20, 29, 30, 31, 44, 50, 51, 64, 67, 75, 80, 81, 83 och 106). Keramiken i fnr 30 har även en inåtböjd mynning med en avlång vulst och härrör från härden 16527. De rabbade fragmenten härrör från både stolphål, härdar och gropar men endast en av dessa poster kan kopplas

Figur 36: Keramikens spridning över undersökningsområdet. Foto av keramik från undersökningen (fnr 5, 29 och 108). Skala 1:800

till ett hus inom undersökningsytan, nämligen fnr 3. Fnr 3 innehåller rabbade bukfragment som framkom i en förvaringsgrop (ID 4298) ingående i hus 2. I samma grop framkom även avstrukna buk- och mynningsfragment av ett kärl med S-formad profil (fnr 2).

De rabbade fragmenten utgörs till största del av bukfragment men i ett par fall är det möjligt att avgöra om de tillhör A- eller B-fas. Fnr 20, 50 och 51 består av rabbade mynningsfragment och tillhör således A-faskeramik. Samtliga fragment har påträffats i en härd (ID 5495) belägen inom ramen för hus 11. Härden innehöll även fler rabbade fragment (fnr 83).

5 poster innehåller keramik med någon form av dekor (fnr 5, 15, 22, 30 och 108). (Fnr 30 utgör delar av samma kärl som finns registrerat i fnr 12.) Ett av de dekorerade fragmenten har dekor av tandstämpel, eller möjligen, kamstämpel, vilket placerar keramiken i stridsyxekultur. Keramiken framkom i ett stolphål (5015) inom den norra delen av undersökningsområdet. I ett av grophuset (hus 22) påträffades fragment med ristade linjer (fnr 15). Slutligen kan dekorerade fragment från de två senneolitiska husen nämnas. I hus 24 framkom en förtjockad mynning med knoppvulster (fnr 5) och i hus 25 framkom fragment med taggtrådsdekor på mynningskanten (fnr 22). Fnr 22 innehåller även fragment som visar att kärlet har haft en utsvängd bottenkant.

Slutligen påträffades ett flertal fragment som var spjälkade eller mycket dåligt bevarade samt fragment där ytbehandlingen var svårbedömd. Till denna kategori kan fnr 14 och 18 räknas, vilka båda består av fragment med inåtböjd mynning. Sistnämnda mynningsfragment är även förtjockat. Keramiken framkom i de två vikingatida byggnaderna hus 15 och 22 (i samma ordning).

Bränd lera

30 fyndposter med bränd lera har registrerats inom undersökningsområdet (figur 37). Den största delen av kategorin utgör bränd lerklining med tydliga intryck av vidjor eller träådring, totalt cirka 1 kilogram fördelat på 16 fyndposter. De har framförallt samlats in från anläggningar ingående i huskonstruktioner. 900 gram av lerkliningen härrör från hus 12. Fragmenten utgörs av större bitar med tydliga intryck av vidjor, grenar och/eller träådring (fnr 25, 26, 27, 28, 46, 53, 70 och 74). Här påträffades också bränd lera utan intryck (fnr 73 och 140). Lerklining påträffades även i stolphålen 12674 (fnr 143) och 12704 (fnr 68) i hus 13, i stolphålet 6074 (fnr 113) i hus 23, i stolphålet 891 (fnr 123) i hus 1 samt i spridda stolphål inom undersökningsområdet (fnr 65, 87, 115 och 137). I hus 15 och 23 framkom också sammanlagt fyra sländtrissor. En (fnr 98) påträffades i ett stolphål (15872) i hus 15 och utgörs av fragment av en konisk/bikonisk sländtrissa. Resterande tre sländtrissor påträffades i hus 23 och utgörs av en konisk (fnr 10), en bikonisk med plana poler (fnr 48) och en cylindrisk med välvda poler (fnr 49). I hus 23 framkom även två stycken vävtyngder (fnr 21 och 45). I övrigt har åtta fyndposter registrerats med bränd lera utan intryck av vidjor eller liknande.

Figur 37: Spridningen av bränd lera inom undersökningsområdet. Notera spridningen centralt i hus 12. Foto av sländtrissor från hus 15 (fnr 98) och hus 23 (fnr 48 och 49). Skala 1:800.

Flinta

Sammanlagt 44 poster med flinta har registrerats inom undersökningen. Av dessa utgörs den absoluta majoriteten av avslag eller avfall, sammanlagt 30 poster. Ett fynd utgörs emellertid av ett större lövknivliknande avslag (fnr 152) och påträffades i hus 25. I hus 24 påträffades också en flathuggen och avbruten spets (fnr 6). Två knackstenar av flinta har påträffats, en (fnr 163) i en grop (5656) inom undersökningsområdets norra del samt en (fnr 4) i hus 25. Ett större flintstycke (fnr 155) framkom i ett stolphål (12524) tillhörande hus 13. Flintstycket har ett avspaltningssärr. Vidare påträffades ett spån (fnr 82) i en grop (21793) längst i sydväst, en rundskrapa (fnr 100) i ett stolphål (13302) inom den norra delen av undersökningsområdet samt en avslagsskrapa (fnr 78) i hus 24. Tre poster utgörs av lösfynd. Inom den norra delen av undersökningsytan framkom ett borr (fnr 88) och inom den sydvästra delen framkom ett större avslag (fnr 148) samt en flathuggen pilspets med urnupen bas (fnr 93) (figur 38).

Bergart

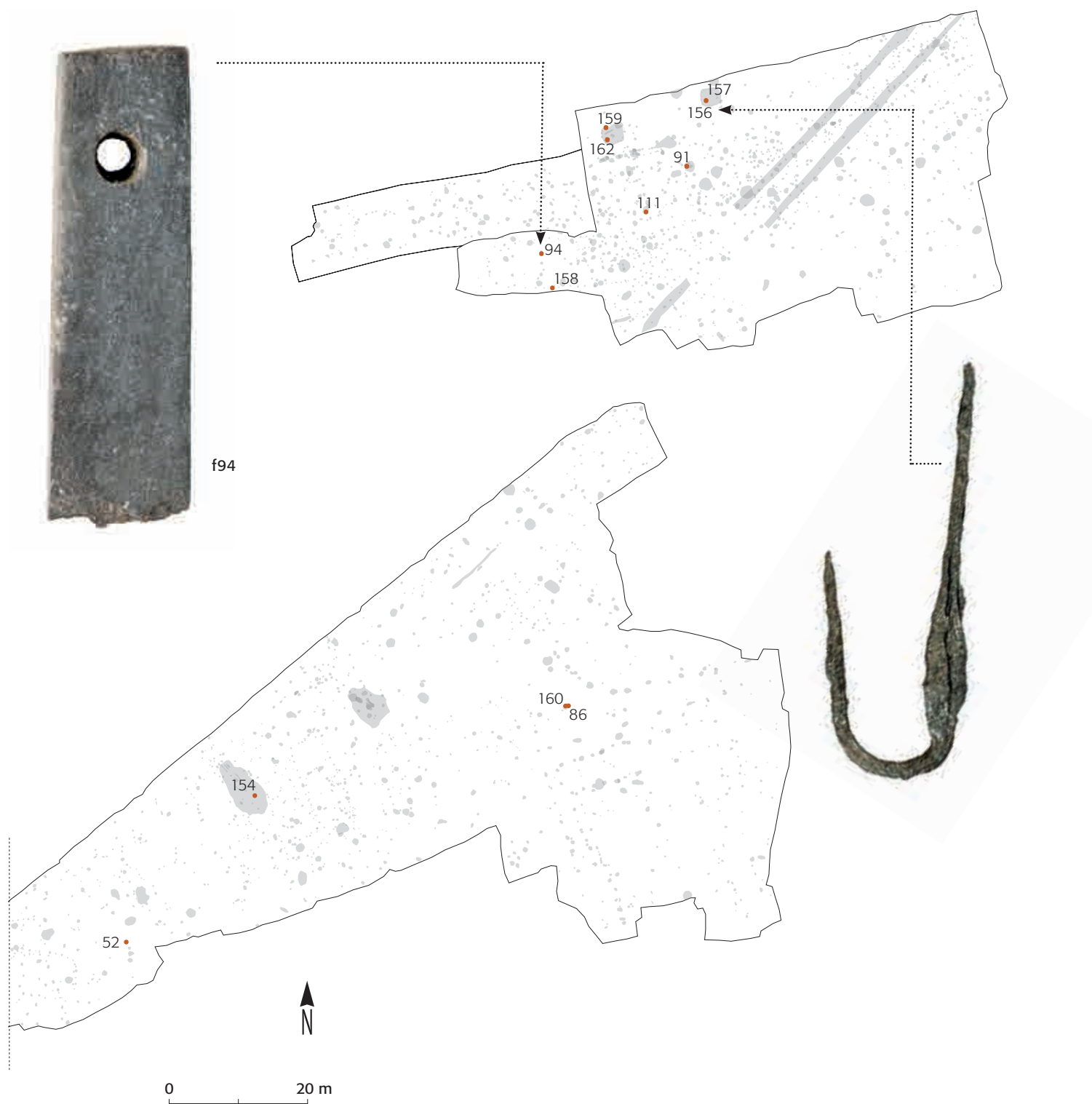
Fem föremål av bergart har samlats inom från undersökningsområdet. Ett utgör ett blankslipat bergartsfragment (fnr 52), eventuellt en glättsten. Föremålet påträffades på alven inom den sydvästra delen av undersökningsområdet. En knacksten (fnr 91) påträffades i en stor härd (5521) inom undersökningsområdets norra del. Vidare påträffades en slipsten/glättsten (fnr 111) i en grop (4298) tillhörande hus 2, en malsten (fnr 154) i hus 25 samt en löpare (fnr 162) i hus 23 (figur 39).

Skiffer

Ett avbrutet hängbryne av skiffer (fnr 94) har påträffats i ett av stolphålen (15872) tillhörande hus 15. Brynet är 32x13x8 millimeter stort och har ett cirka 2 millimeter stort cirkelrunt hål (figur 39).

Järn

Sammanlagt sex stycken järnföremål har framkommit inom undersökningsområdet, samtliga från hus daterade till vikingatid och tidig medeltid. I ett av grophusen (hus 22) framkom en smidd järnkrok med ögla (fnr 156) och en trekantig bricka med ett kvadratisk hål (fnr 157). Ett mindre tenliknande föremål (fnr 86) samt ett runt nithuvud och en kvadratisk ten (båda föremålen utgör fnr 160) framkom i ett av stolphålen (11804) i hus 12. Ytterligare en ten (fnr 158) framkom i ett stolphål (15902) för en väggstolpe i hus 15. Slutligen kan ett spikhuvud (fnr 159) från ett stolphål (22353) i hus 23 nämnas (figur 39).

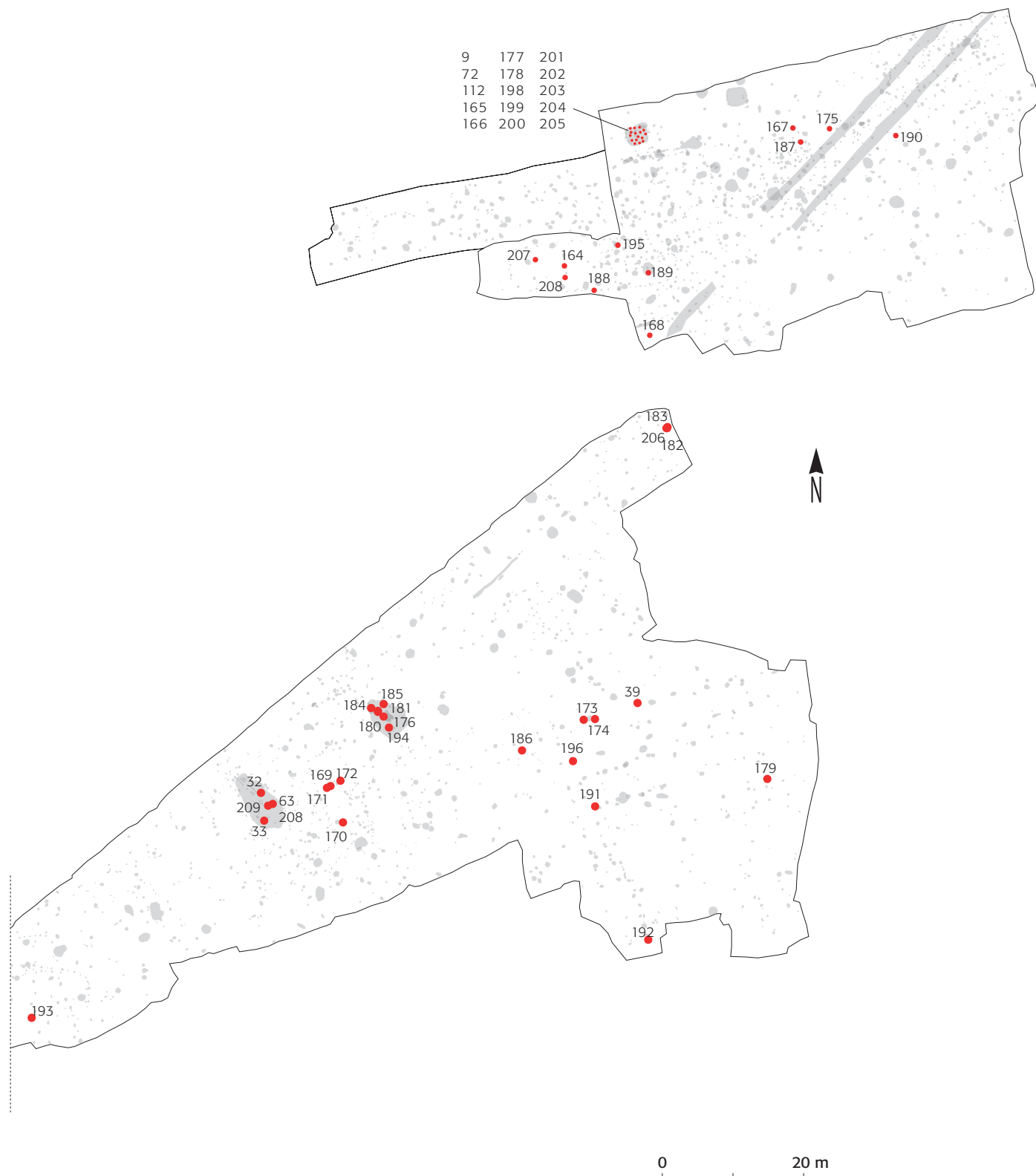
Figur 39: Ett hängbryne av skiffer; (f.nr. 94), bergartsföremål; (f.nr: 52, 91, 111, 154, 162) och järnföremål (f.nr. 156–160, 86) påträffade inom undersökningsområdet. Foto av ett hängbryne (fnr 94) från hus 15 och en smidd järnkrok (fnr 156) från hus 22. Skala 1:800.

Brända ben och obrända tand- och emaljfragment

Totalt har 53 fyndposter med brända ben registrerats och osteologiskt bestämts (se Bilaga Ost) (figur 40). Från hus 25 har fyra poster registrerats (fnr 32, 33, 63 och 209). Fnr 209 innehåller ben bestämda till djur, i övrigt utgör fyndmaterialet från huset av obestämda ben. Hus 24 innehåller sammanlagt sex fyndposter varav tre innehåller obestämda ben (fnr 180, 185 och 194). De resterande tre posterna innehåller djur (fnr 176, 181 och 184). Från hus 8 har fyra poster registrerats, varav två innehöll obestämbara ben (fnr 170 och 171) som inte har tillvaratagits. De två andra posterna (fnr 169 och 172) innehåller ben från djur. Fem stycken poster återfinns inom hus 12. Av dessa utgörs ett av obestämda och ej tillvaratagna ben (fnr 186) och resterande av djur (fnr 174 och 196), obestämda men slipade och/eller med skårar (fnr 173) samt mycket tunna rörben som härrör från ett mycket litet däggdjur (fnr 39). Av de tidigmedeltida husen innehöll även hus 28 djurben (fnr 192), hus 13 obestämda ben (fnr 191) och även så hus 26 (fnr 179). Fem stycken poster med brända ben (fnr 164, 188, 189, 207 och 208) var en post även innehåller obrända emaljfragment samt ett tandfragment från nöt eller får/get (fnr 207) har registrerats inom hus 15. Samtliga utgörs av djur.

En mycket stor andel brända ben framkom i hus 22. Sammanlagt 16 poster med, varav fyra poster innehåller ej bestämda fragment (fnr 9, 72, 112, 203, 204 och 205) samt djurfragment (fnr 165, 166, 177, 178, 197 och 199). I fyra fall har benen kunnat bestämmas till nöt (fnr 198), fågel (fnr 200), får/get (fnr 201) och gris (fnr 202). Slutligen kan tre poster med brända ben nämnas, vilka påträffades i en härd (16527) centralt inom undersökningsområdet. Benen utgörs av obestämda fragment (fnr 182) samt av djurben (fnr 183 och 206). I övrigt framkom det brända ben i spridda stolphål inom undersökningsområdet.

Figur 40: Spridningen av brända ben samt tand- och emaljfragment. Skala 1:800

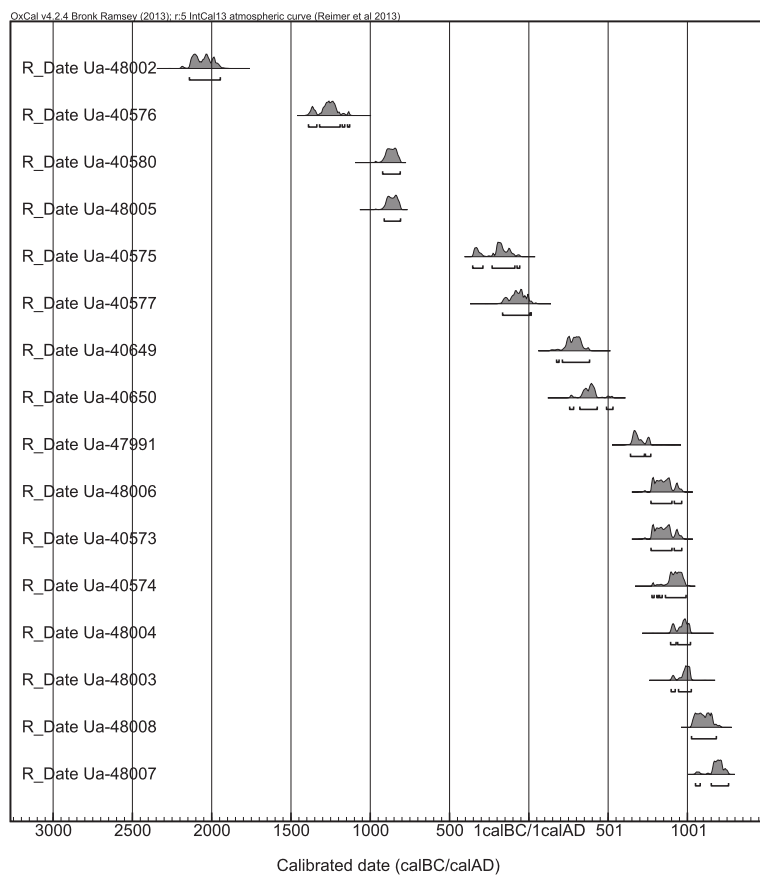
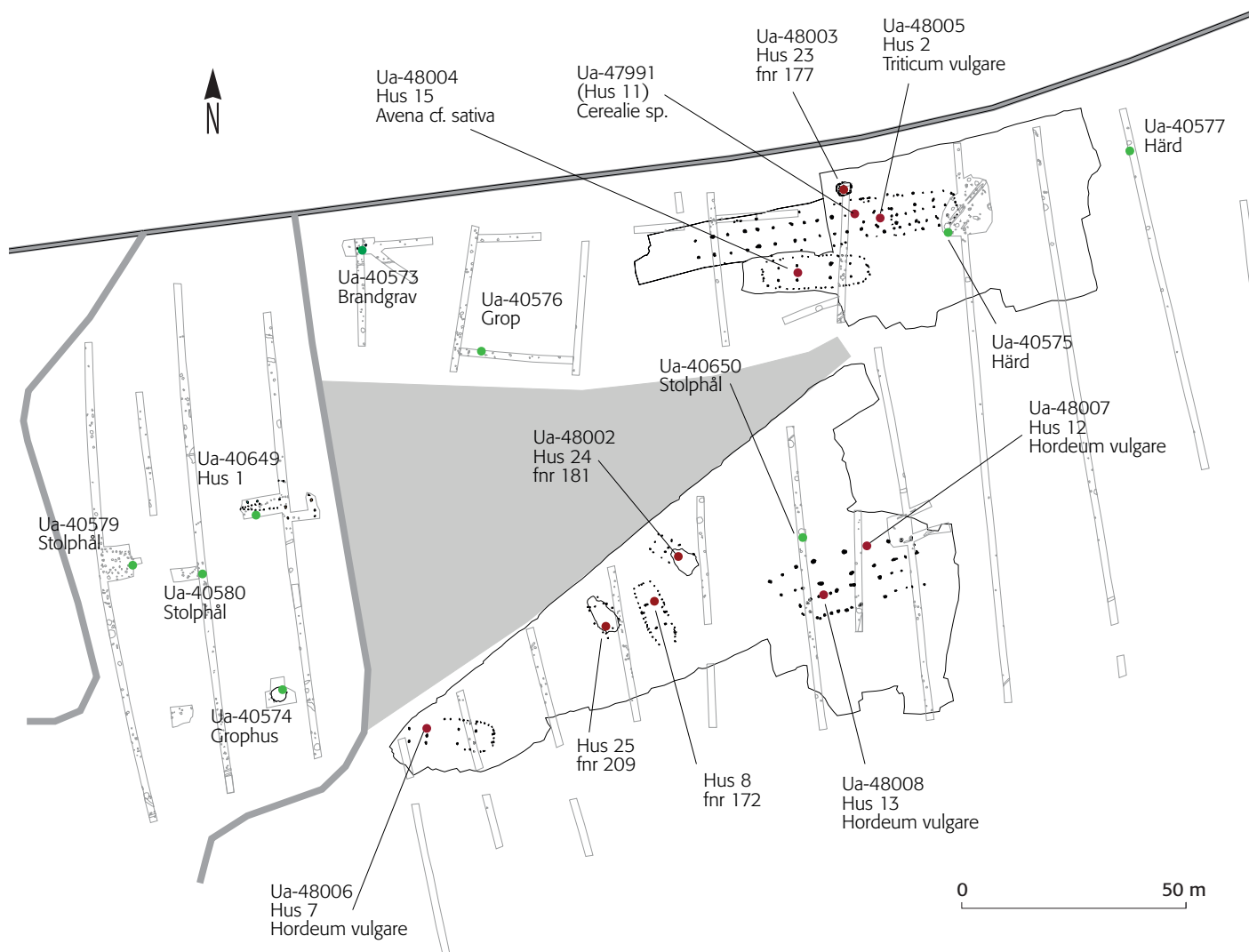

¹⁴C-dateringar

Sammanlagt tio ¹⁴C-dateringar har utförts. Av dessa har två stycken misslyckats då dateringsmaterialet löstes upp vid förbehandlingen och har därmed ej varit möjliga att datera. De två proverna utgörs av 19719.6857 (hus 8) och 50298.22831 (hus 25). Dateringarna redovisas tillsammans med dateringar från förundersökningen (Mattsson 2010) i tabell 5 och figur 41.

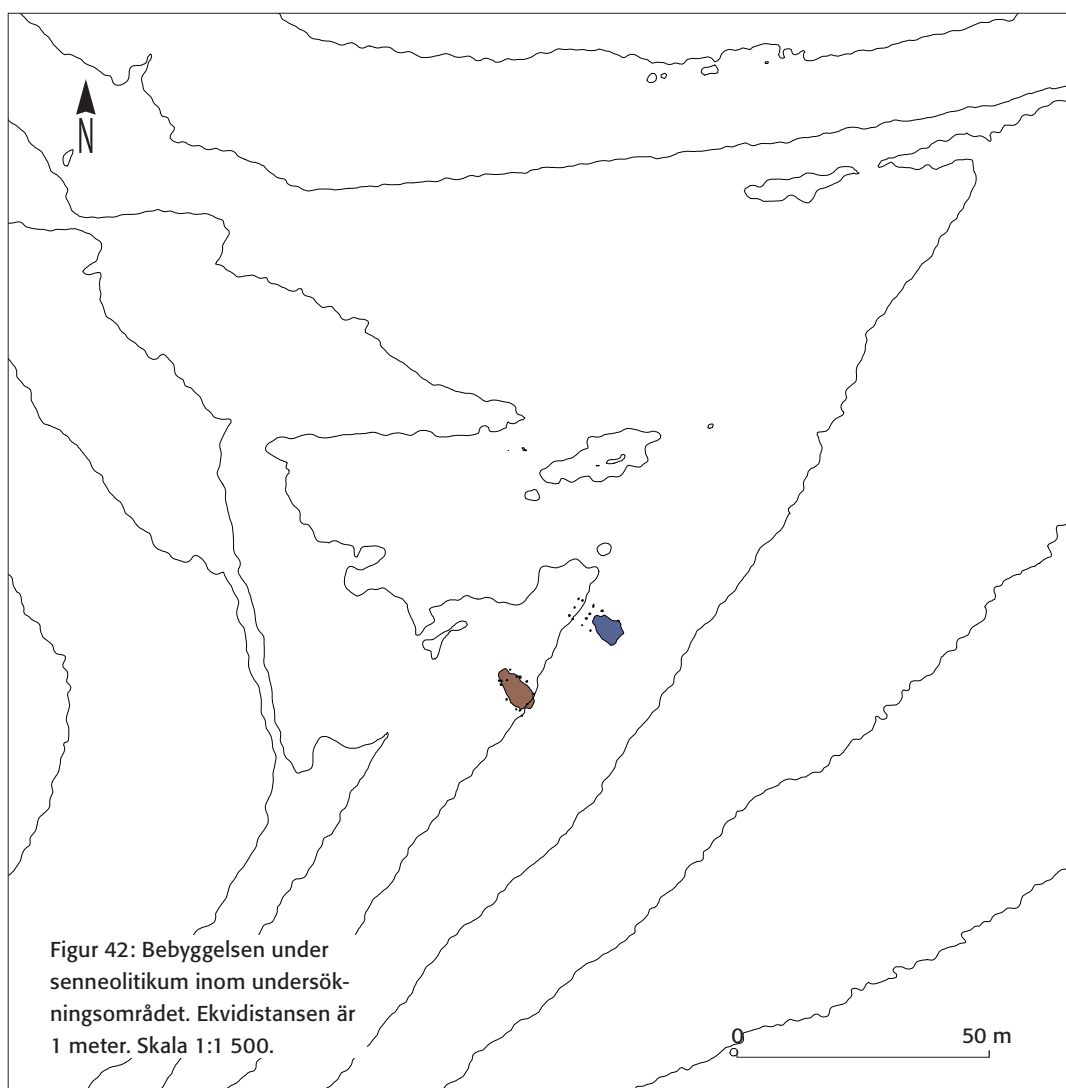
Labnr	Anläggningsnr	Kontext	BP	1 sigma	2 sigma
Ua-48002	23555	hus 24, härd	3669±34	2131-1980 BC	2141-1946 BC
Ua-40576	4122	FU grop	3018±30	1371-1216 BC	1390-1131 BC
Ua-40580	904	FU stolphål	2724±30	896-836 BC	923-812 BC
Ua-48005	17092	hus 2, stolphål	2714±30	895-828 BC	913-810 BC
Ua-40575	4425	FU härd	2145±30	348-115 BC	355-58 BC
Ua-40577	8549	FU härd	2053±30	110-2 BC	166 BC-16 AD
Ua-40649	441	FU hus 1, stolphål	1758±30	240-330 AD	176-384 AD
Ua-40650	5822	FU stolphål	1660±33	345-419 AD	258-531 AD
Ua-47991	21373	hus 11, stolphål	1332±38	651-763 AD	642-770 AD
Ua-48006	10540	hus 7, stolphål	1172±30	777-892 AD	771-965 AD
Ua-40573	1962	FU brandgrav	1170±30	777-893 AD	771-965 AD
Ua-40574	677	FU grophus	1124±30	892-969 AD	777-992 AD
Ua-48004	15860	hus 15, stolphål	1073±30	904-1016 AD	895-1020 AD
Ua-48003	22243	hus 23, härd	1054±30	974-1020 AD	898-1025 AD
Ua-48008	12644	hus 13, stolphål	923±30	1045-1156 AD	1027-1183 AD
Ua-48007	11870	hus 12, stolphål	851±30	1163-1221 AD	1052-1260 AD

Figur 41 och tabell 5: Samtliga ¹⁴C-dateringar från undersökningen (röda prickar) samt från förundersökningen 2010 (gröna prickar). De två proverna som ej har varit möjliga att datera har markerats utan labnummer. De kalibrerade årtalen är hämtade från OxCal 4.2 och har därmed något annorlunda kalibreringsår från de i texten angivna. Skala 1:1 500.

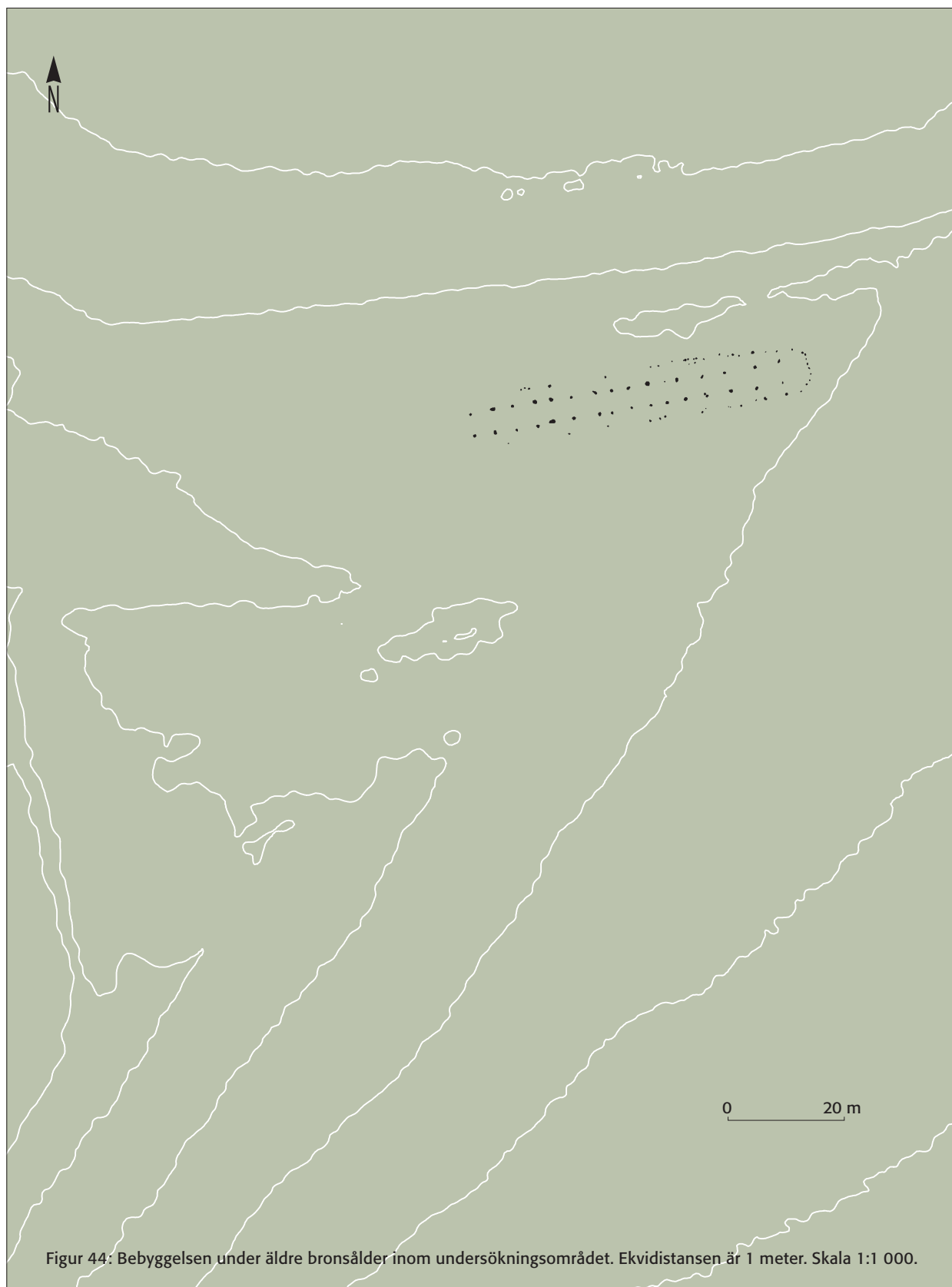
SLUTSATS OCH ÅTERKOPPLING TILL FRÅGESTÄLLNINGARNA

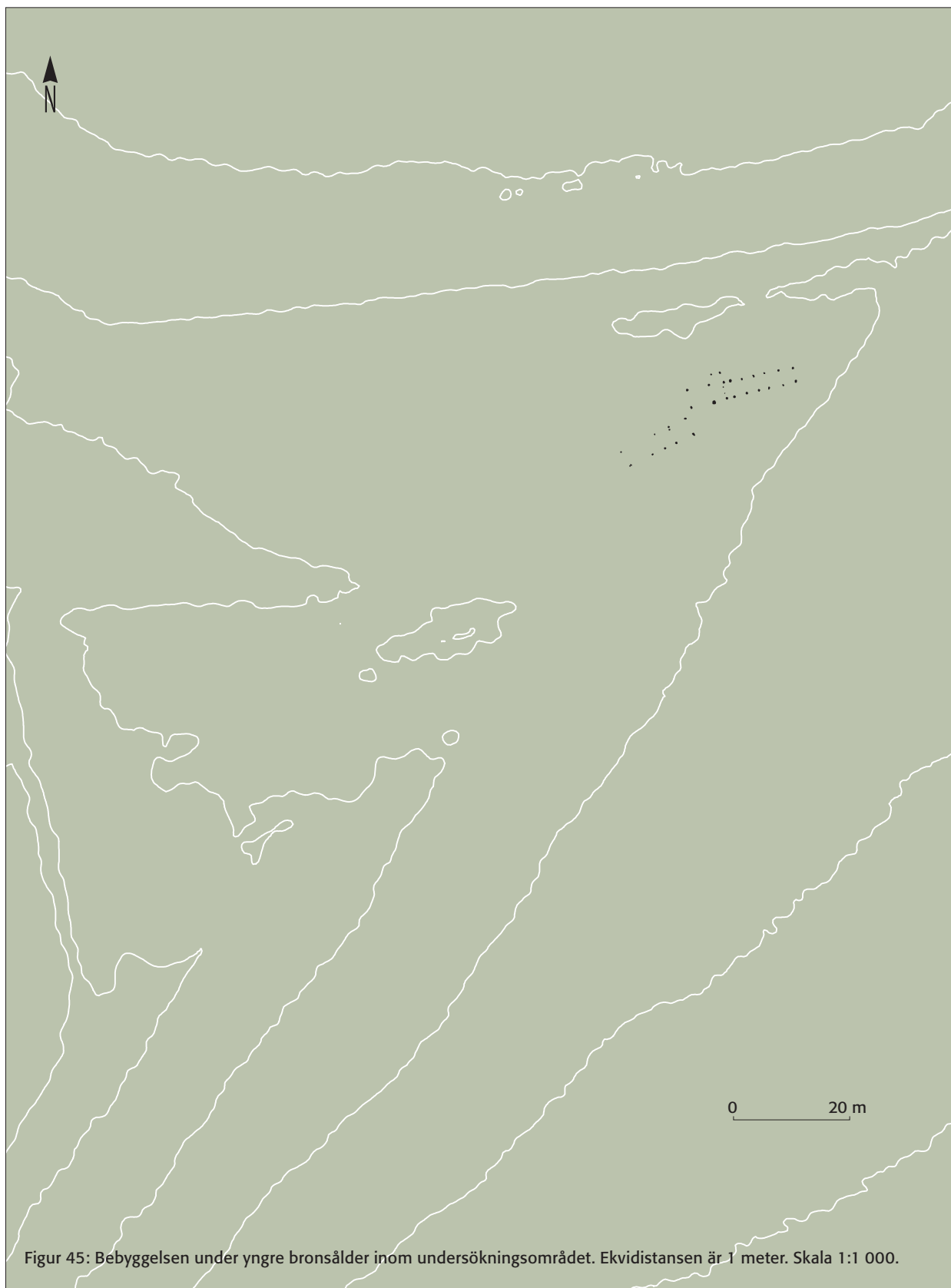
Resultaten från undersökningen visar på en bebyggelseetablering under senneolitikums andra hälft. Vid denna tid etableras en eller möjligen två samtida enheter på platsens södersluttning (figur 43). Huruvida enheterna, i form av hus 24 och 25, har varit samtida eller följt varandra i tid har dock inte varit möjligt att säkerställa. De två byggnaderna har utgjorts av tvåskeppiga långhus med nedsänkt golv (figur 42). Hus 24 har i motsats till hus 25 mer korrekt uppförts som en hybrid mellan tvåskeppig- och treskeppig konstruktion samt även endast haft ett nedsänkt golv i dess södra del. Hus 25 var i sin tur konstruerad med en större och djupare nedgrävning tillsammans med två stycken mesulastolpar samt med väggstolpar runt nedgrävningens kanter. En intressant konstruktionsdetalj i hus 25 är de smala rännliknande färgningarna som påträffades under igen-

Figur 43: Husens utveckling över tid. Skala, se skalstock.

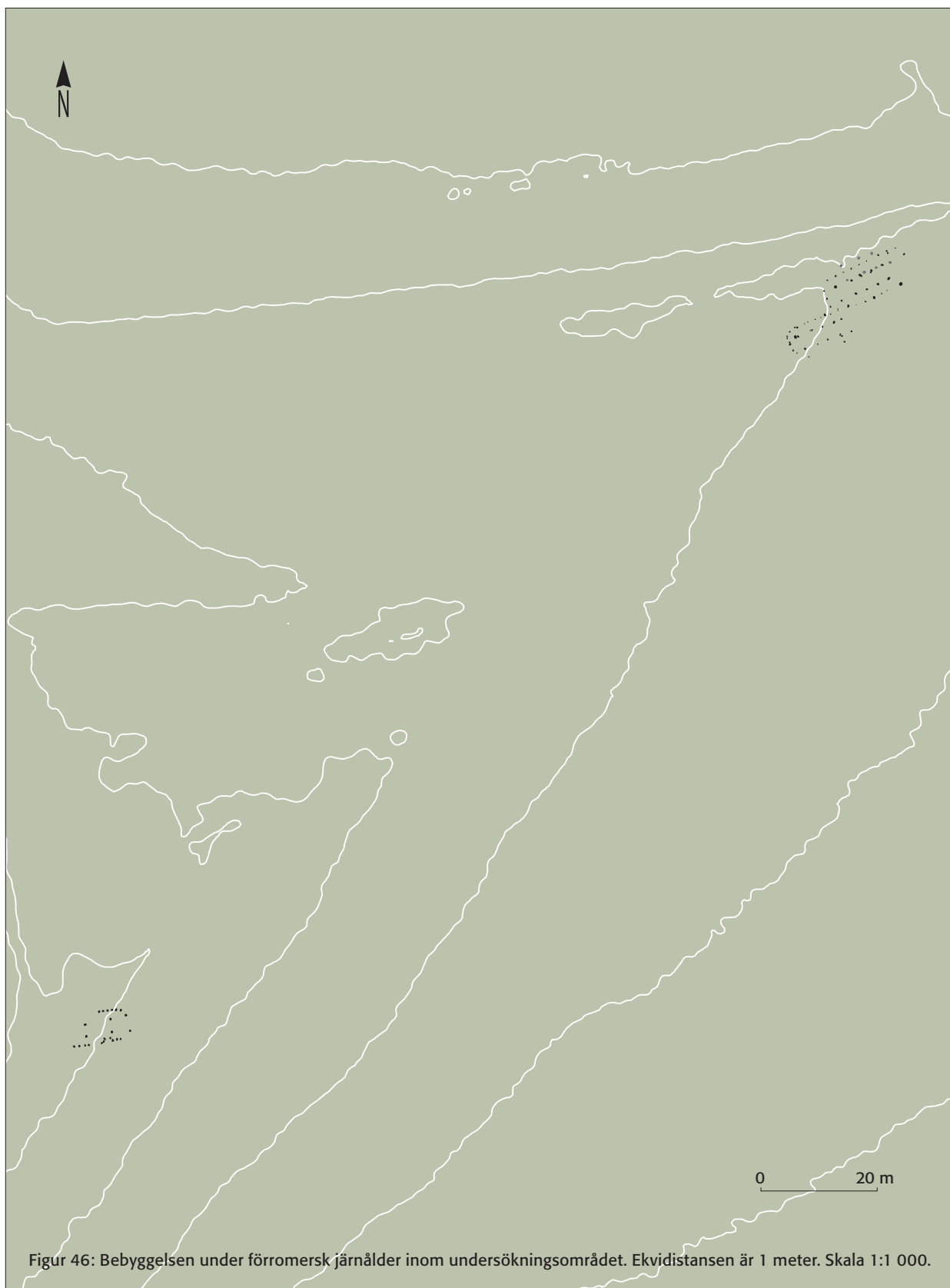

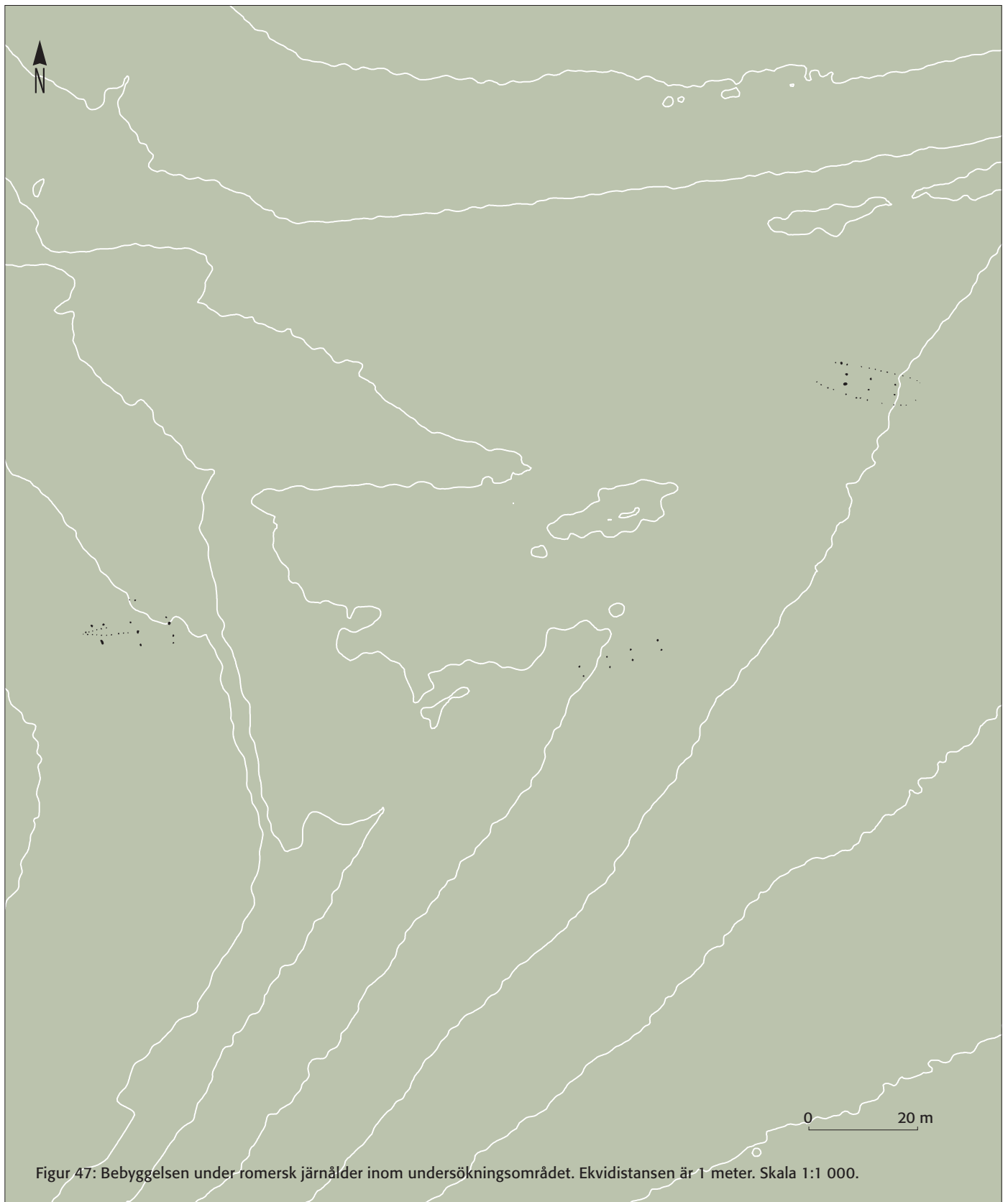

fyllnadslagret i nedgrävningens norra del. Samtliga löpte i husets längdriktning och gav ett intryck av att utgöra färgningar efter nedtryckta grenar (figur 43). Det är möjligt att dessa utgör spår efter en stabiliserande konstruktion för golvet i den sandiga nedgrävningen. Vad gäller de fynd som framkom i de två husen så korrelerar de väl med senneolitikum och den äldre bronsålderns inventarier. Keramiken utgörs av grovmagrade, gråaktiga och läderartade fragment, enstaka med taggtrådsdekor och vulster eller knoppar. Här framkom även en avbruten flathuggen spets i hus 24.

Efter att de två senneolitiska byggnaderna på södersluttningen överges etableras under den tidiga bronsåldern ett närmare 60 meter långt hus (hus 11) på åschrönet i undersökningsområdets norra del (figur 44). Byggnaden utgörs av en treskeppig konstruktion med en bockbredd på runt 4 meter och utgör ett typologiskt exempel på periodens byggnadsskick (figur 43). Tyvärr fanns här ej några fynd som möjliggör vidare tolkningar av huset. Tillika fanns endast ett magert makrofossilt material, vilket dessutom visade sig utgöra ett sekundärt material från platsens senare invånare. Huset efterföljs sannolikt under period V av en byggnad (hus 2) inom samma läge som den föregående (figur 45). I direkt närhet till hus 2 uppförs, som en efterföljare till densamma, hus 14 (figur 45). De två yngre bronsåldershusen utgörs av treskeppiga konstruktioner utan bevarade spår efter väggarna. Hus 2 har emellertid haft spåren efter en ingång i norr bevarat samt spåren efter en skiljevägg i dess centrala del. Skiljeväggen har uppförts mellan dess västra del, där bockparen har ställts både med ett större spann samt med en större bockbredd, och den östra. I den östra delen har bockparen ställts betydligt tätare och med något smalare bredd, vilket har gett den takbärande konstruktionen en trapetsoid form (figur 43). Huset innehöll makrofossil såväl i dess västra som i dess östra del. Makrofossilen utgörs av skalkorn, vete, havre, säd, hasselnötskal, mjölon och pilört. Den största andelen makrofossil framkom dock i husets västra del i motsats till hasselnötskal och pilört i dess östra del. Fyndmässigt utgör den västra delen också den mest iögonfallande då det i denna del påträffades en förvaringsgrop både med rabbade- och avstrukna keramikfragment, avslag och en slip-/glättsten. Sett till husets konstruktion med tätare satta bockpar i öst och dess fynd- och makrofossilspridning är det sannolikt att den östra delen har varit avsedd för förråd och eventuellt stallning av djur medan den västra delen har utgjort bostad. I motsats till hus 2 står hus 14, vilket endast innehöll ett litet fragment av vanligt skalkorn. Några fynd påträffades ej i de bevarade anläggningarna och det är därmed inte möjligt att närmare förstå dess funktionsindelning.

Hus 14 utgjorde bronsålderns sista byggnadslämning inom platsen men bebyggelsen består även under nästkommande period. Under förromersk järnålder flyttar gårdsläget åt nordost där en enhet bebyggs i tre olika faser (hus 1, 3 och 4) (figur 46). Utifrån de typologiska särdragen kan en hypotetisk fasindelning göras där hus 3 utgör den första etableringen följt av hus 1 och senare av hus 4. Husen har uppförts med en relativt likvärdig bockbredd men där hus 3 har haft ett större spann mellan paren, jämfört med hus 1

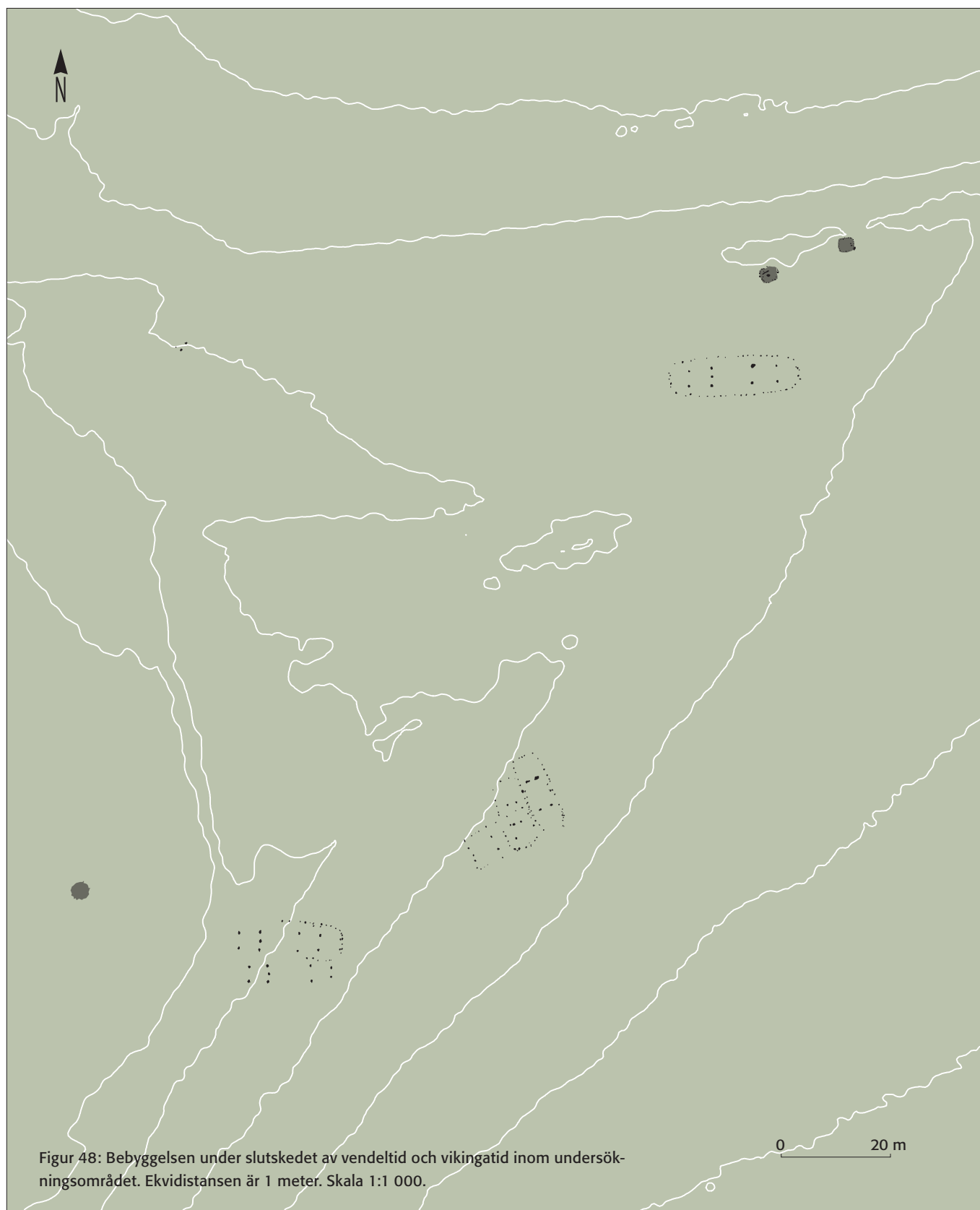

och 4. Någon väggkonstruktion har ej varit bevarad hos hus 3 men hus 1 och 4 har haft en liknande väggkonstruktion med bevarade spår efter tätt satta stolpar på ett avstånd av cirka 1,5 meter från bockparen (figur 43). Endast ett fragment av lerklining framkom i hus 1 och ett avstruket keramikfragment samt en eventuell flintkärna i hus 4. Härav har någon funktionsindelning ej kunnat tolkas i de tre husen. I den senare delen av den förromerska perioden etableras så ytterligare en enhet (hus 10) inom undersökningsområdets sydvästra del (figur 45 och 43). I husets anläggningar framkom inte några fynd.

Under senare delen av romersk järnålder (och eventuellt in i folkvandringstid) uppförs tre gårdslägen (hus 5 och hus 9 samt hus 1 och hus 2 från förundersökningen (Mattsson 2010)) (figur 47). De tre enheterna har etablerats i en svag böj med ett likvärdigt avstånd sinsemellan där hus 9 utgör den mittersta enheten. Huruvida de tre enheterna har varit samtida har inte varit möjligt att avgöra. Konstruktionsmässigt skiljer hus 5 och 9 sig åt (figur 43). Hus 5 har uppförts med konvext satta bockpar som har följts av en konvex vägg. Den takbärande konstruktionen i hus 9 har i sin tur varit rakt med bockpar uppförda i samma bredd. Någon väggkonstruktion var ej bevarad i hus 9 så dess totala bredd och form kan vi dessvärre inte förstå. I likhet med hus 5 förefaller de två husen från förundersökningen ha varit konvexa, dock har endast en mindre del av de två husen tagits fram varför det inte säkert kan avgöras (Mattsson 2010). Endast ett avslag påträffades i en av anläggningarna i hus 5. I förundersökningens hus 1 framkom ett bränt djurben samt ett finmagrat och glättat keramikfragment samt makrofossil i form av pilört (Mattsson 2010). Utifrån de magra fyndmaterialen i husen har det inte varit möjligt att tolka några funktionsindelningar.

Ett uppehåll i bebyggelsen synes nu ha förekommit mellan slutskedet av romersk järnålder, eller eventuellt från folkvandringstid, fram till sen vendeltid. Några indikationer på hur platsen har brukats under denna tid är fortfarande höljt i dunkel. En ¹⁴C-datering från hus 11 visar att platsen har varit i bruk under vendeltid men någon bebyggelse har inte säkerställts. Nästföljande bebyggelseetablering sker, sett till ¹⁴C-dateringarna, under de sista timmarna av vendeltid och tidig vikingatid. Bebyggelsen utgörs återigen av tre gårdslägen men nu med tre tillhörande grophus (figur 48). De hus som sannolikt utgjort de först etablerade utgörs av hus 6 och hus 7, i områdets sydvästra del samt av hus 15 i dess norra. Strax norr om hus 15 var även grophuset hus 22 och 23 belägna. Härtill kan ett grophus från förundersökningen också tillfogas, beläget nordväst om hus 6 och hus 7 (Mattsson 2010). Hus 6, 7 och 15 har haft en likadan konstruktion med konvext satta bockpar (fyra stycken), placerade så att ett större utrymme fanns i den centrala delen av huset. I det andra bockparet från väst, har en mittstolpe adderats. Hus 6 hade ej några spår bevarade efter en väggkonstruktion. Hus 7 hade spåren efter halva väggkonstruktionen bevarad och hus 15 hade, vad som synes vara, hela konstruktionen bevarad. Formen på väggkonstruktionen har på de två husen varit konvex med rundade gavlar. I östgaveln på hus 7 och 15 har det funnits en ingång. Eventuellt även

i den västra gaveln på hus 15. Hus 7 hade även en ingång bevarad på den norra långsidan, i anslutning till det östra bockparet (figur 43). Sett till ¹⁴C-dateringarna synes husen ha uppförts och brukats under hela vikingatiden. Några fynd påträffades inte i hus 6 men i hus 7 påträffades ett litet keramikfragment och makrofossil i form av skalkorn, svinmålla, pilört, röd/blåmålla och smultron. I hus 15 däremot, påträffades en mängd fynd. Åtta av de nio stolphålen till de takbärande stolparna innehöll fynd, såsom drygt 400 gram keramik, brända ben, en sländtrissa, en vävtyngd och ett hängbryne av skiffer. Utöver dessa framkom det i fyra av stolphålen en mycket riklig mängd makrofossil. Här fanns skalkorn, vete, havre, råg, ospecificerade sädeskorn, pilört, åkerpilört, ältranunkel, hasselnötskal, kråkvicker, röd/blåmålla, starr och ospecificerat gräs. Det råder ingen tvekan om att byggnaden har haft en speciell funktion.

Grophusen som sannolikt har tillhört de två enheterna utgörs av hus 22 och hus 23 samt av ett grophus från förundersökningen (Mattsson 2010). Grophuset från förundersökningen har varit runt och de två grophusen från undersökningen har varit rektangulära (figur 43). Hus 22 hade endast pinnhål runt nedgrävningskanten och dess överbyggnad har sannolikt varit konstruerad av flätverk. I grophuset påträffades en smidd järnkrok, finmagrade keramikfragment, eldpåverkad flinta, avslag och bränd lera. Fyndsammansättningen kan tyda på att grophuset har varit ämnat för matlagning. Hus 23 hade två stolphål för takbärande stolpar samt pinnhål och stolphål runt nedgrävningen. Grophuset har därmed haft en kraftigare överbyggnad i jämförelse med hus 22. I hus 23 framkom även en ränna i dess nordvästra del samt brända djurben, keramik, en löpare, lerklining, ett spikhuvud av järn, avslag, sländtrissor och vävtyngder samt makrofossil i form av pilört. Fyndsammansättningen gör det troligt att grophuset har varit avsett för textilt hantverk. Rännan kan i så fall utgöra spår efter en stående väv. Grophuset från undersökningen har ej undersökts i sin helhet men det synes inte ha haft några pinnhål eller stolphål vid dess nedgrävningskanter. Istället fanns det längs nedgrävningskanterna ett lager som kan ha utgjort resterna efter någon sorts väggkonstruktion. Huruvida grophuset har haft takbärande stolpar är idag okänt. I grophuset påträffades keramik, en degel, vävtyngdsfragment, bränd lera, en nit och nitbricka av järn samt en slipsten av sandsten. Här påträffades också makrofossil i form av vete, svinmålla och ospecificerad målla (Mattsson 2010). Fyndsammansättningen indikerar att grophuset har varit avsett för hantverk.

Under perioden etableras också ett gårdsläge mellan de två nyss nämnda (figur 48). Utifrån husens typologiska särdrag har de sannolikt uppförts under slutskedet av perioden (hus 8, hus 16 och hus 21). Hus 8 och 21 består av två nord-sydligt anlagda hus konstruerade med två bockpar och konvexa väggar. Gavlarna har sannolikt varit raka (figur 43). De två husen har utgjort två faser där hus 8 utgör den avslutande fasen. I anslutning till hus 8:s sydvästra del har hus 21 anlagts. Sannolikt utgör hus 21 en vinkelbyggnad till hus 8. Hus 21 och hus 16 är anlagda på samma plats och kan därmed inte

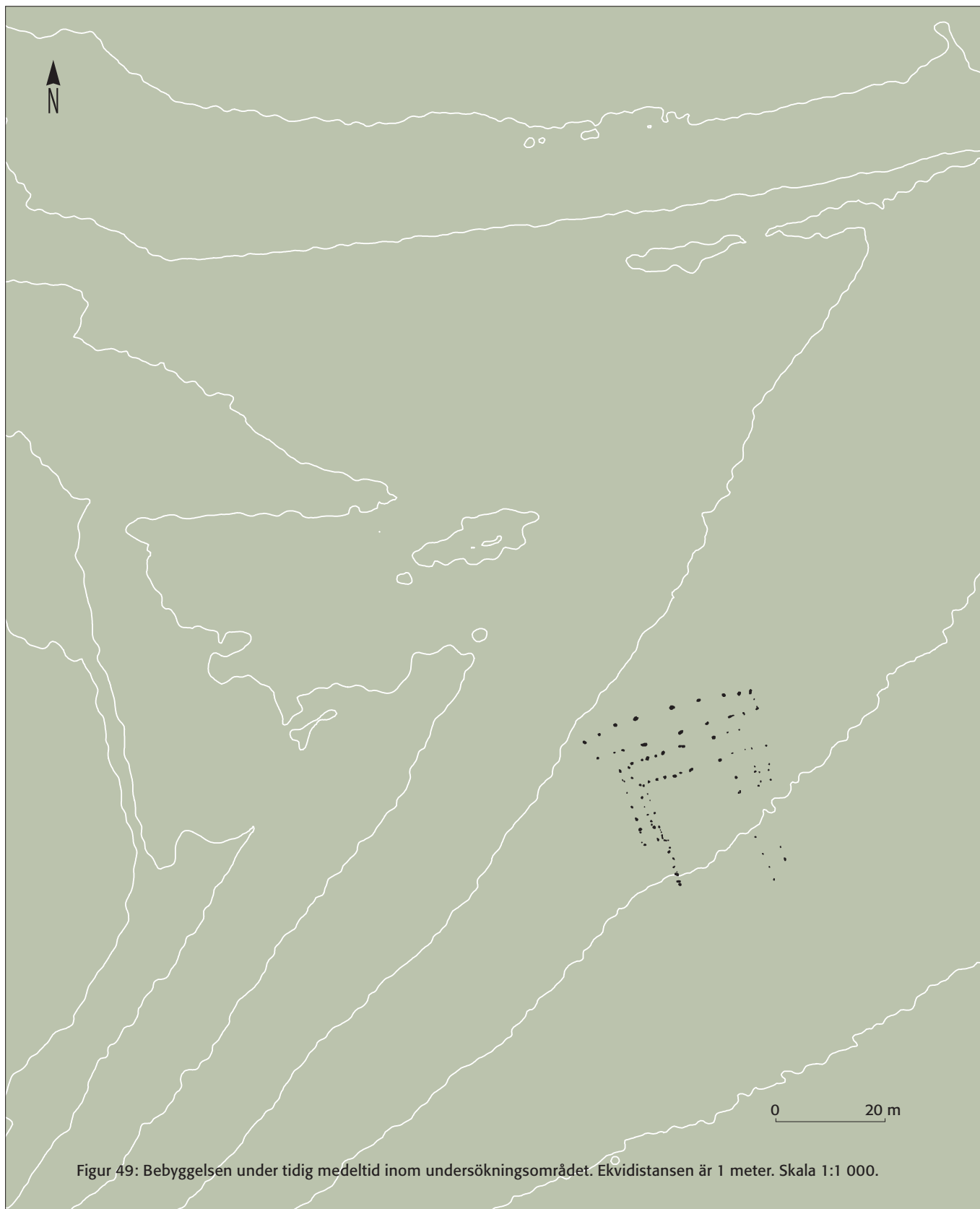
ha varit i bruk samtidigt. Hus 21 har uppförts i öst-västlig riktning med två bockpar, har haft raka väggar och raka gavlar (figur 43). Endast hus 8 innehöll ett fyndmaterial såsom enstaka fragment finmagrad keramik och brända djurben. Några funktionsindelningar i de tre husen kan därmed inte utläsas.

Den sista bebyggelseetableringen på platsen utgörs av ett tidigmedeltida huskluster i områdets sydvästra del (figur 49). Gårdsbyggnaderna har placerats som i U-form men vilka byggnader som fungerat samtidigt eller separat har inte gått att utröna. Husen består av hus 12, 13, 17, 20, 27 och 28 samt av tre stycken fyrstolpshus (hus 18, hus 19 och hus 26). Sett till ¹⁴C-dateringarna så har hus 13 anlagts före hus 12. Ett tänkbart scenario är att hus 13 har anlagts först med en vinkelbyggnad vid dess sydvästra gavel, vilket de två husens placering indikerar. I övrigt råder allt för stor osäkerhet för att avgöra vilka byggnader som har varit samtida. Byggnadskicket på husen (figur 43) har varierat. Hus 12 och hus 13 har varit enskeppiga konstruktioner med konvexa väggar. Fyndmässigt urskiljer sig hus 12 genom ett större material av bränd lera, mindre järnföremål, keramik samt ett större makrofossilt material med skalkorn, hasselnötskal, re-vormstörel, svinmålla, starr och åkerspärgel. I övrigt innehöll hus 12 lerklining, brända ben och flinta, i likhet med hus 13. Hus 13 innehöll även skalkorn.

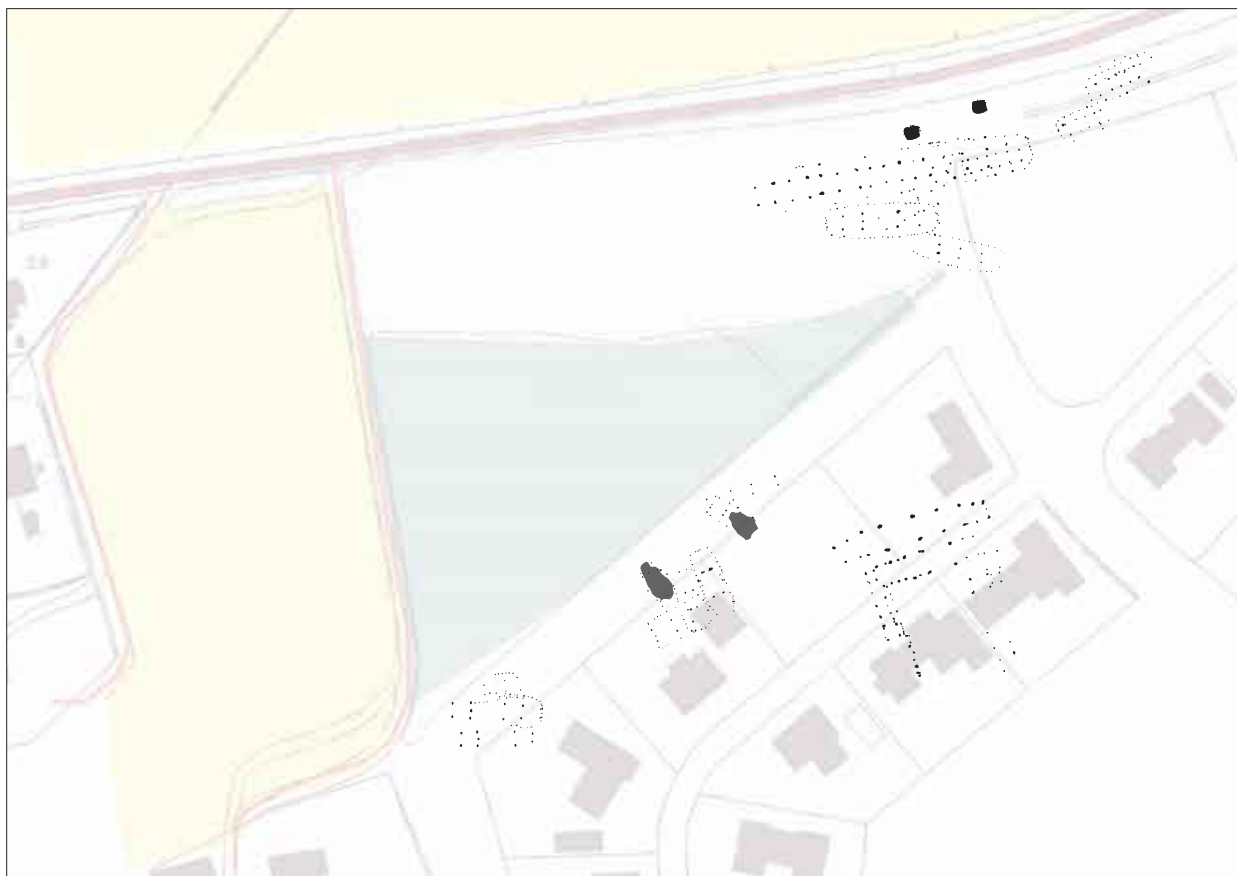
Ytterligare enskeppiga byggnader inom den tidigmedeltida fasen utgörs av hus 17 och hus 20 (figur 43). Husen har varit raka och innehöll ej några fynd. Inom samma läge som hus 17 har även hus 27 varit uppfört och strax söder om dessa två har hus 28 stått. De två husen har utgjorts av tvåskeppiga konstruktioner. Hus 27 innehöll två avslag och hus 28 innehöll ett bränt djurbensfragment, i övrigt påträffades inte några fynd som är behjälpliga vid tolkningen av husens funktioner.

Slutligen kan de tre fyrstolpshusen nämnas, vilka, sett till placeringen inom det tidigmedeltida klustret, bör ha varit en del av gårdens byggnader. Hus 18 och hus 26 var rektangulära och hus 19 således kvadratisk (figur 43). Förstnämnda fyrstolpshus innehöll ett avslag, hus 18 innehöll brända ben, keramik och avslag. Hus 19 var fyndtomt.

Mot bakgrund av undersökningsresultaten synes bebyggelsen etableras under senneolitikum och utgörs av en ensamgård vars läge vandrar inom området fram till förromersk järnålder. Förhållandet under senneolitikum är något osäkert och det kan i detta fall röra sig om två samtida enheter. Från äldre bronsålder och fram till yngre förromersk järnålder synes det dock röra sig om en bebyggelseenhet. Under den senare delen av förromersk järnålder etableras så ytterligare en bebyggelseenhet. Under romersk järnålder etableras ytterligare en bebyggelseenhet inom undersökningsområdet samt inom det västra området av förundersökningsområdet. Då det saknas närmare dateringar av husen kan det vara vanskligt att påstå att samtliga tre har varit samtida. Det är emellertid troligt att antalet enheter nu ökar för att abrupt upphöra under sen folkvandringstid-tidig vendeltid. Hur platsen har nyttjats, om alls, har tyvärr inte varit möjligt att utläsa ur resultaten. Frånvaron av fynd och ¹⁴C-dateringar indikerar dock så här långt att platsen har övergivits.

Under sen vendeltid, eller möjligen tidig vikingatid, återupptas så bebyggelsen inom området. Nu etableras två gårdslägen samt något senare ytterligare ett. Vid vikingatidens slutskede kan det härmed ha funnits tre enheter. En alternativ tolkning kan vara att det sydvästra gårdsläget under sen vikingatid flyttar något österut och ersätts med en gård i två faser. Vid denna tid indikerar tre stycken grophus en hantverksverksamhet inom gårdarna. I ett av grophusen har textilt hantverk utförts, i ett har sannolikt matberedning fungerat och i ett har hantverksindikerande föremål påträffats. De tre bebyggelseenheterna övergår under tidig medeltid återigen till en enhet. En gård med tillhörande byggnader etableras ytterligare något österut och brukas under två byggnadsfaser fram till 1200-talet. Härfter tas marken sannolikt i anspråk för åker och ängsmark fram till idag. Antalet byggnader ökar till följd av dagens exploatering återigen, men nu mer dramatiskt än någonsin tidigare.

Figur 50: Samtliga hus från undersökningen markerade på fastighetskartan med dagens bebyggelse. Ej i skala.

REFERENSER

- Håkansson, A., Perneby, Å., Wranning, P. 2004. *Söndrums kyrkby: Brandgravar och bebyggelse från yngre järnålder och tidig medeltid*. Halland, Söndrums socken, Söndrum 3:3, 3:7, 3:8, Bergagård 1:3, RAÄ 5, RAÄ 98:1-2 och RAÄ 99. Arkeologisk förundersökning 2003. Halmstad.
- Häggström, L. 2009. I händelsernas centrum – en arkeologisk förstudie inför projektering av planområde Trottaberg, Söndrums socken i Halmstad kommun. Arkeologisk förstudie 2008. Halland, Söndrums socken, planområde Trottaberg. Hallands läns-museer, Kulturmiljö Halland. Arkivrapport.
- Lamm, J. P. 1993. Gyllene gåva till SHM. Ett filigransmycke från folkvandringstiden, funnet i Söndrum socken, Halland. I: Gräslund, B., Lamm, J. P. & Tegnér, G. (red), *Fornvännen*. Årgång 88. Uppsala.
- Mattsson, L. 2010a. Planområde Trottaberg. Arkeologisk utredning 2009. Halland, Söndrum socken, Trottaberg 2:14, 2:2 m fl, Bergsgård 1:6, 1:7, RAÄ 105, 106, 107, 108. Stiftelsen Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland. Halmstad. Arkivrapport.
- Mattsson, L. 2010b. Planområde Trottaberg (Albinsro). Arkeologisk förundersökning 2010. Halland, Söndrums socken, Trottaberg 2:2, 2:14, 3:4, 4:2, 4:3, Bergsgård 1:7. RAÄ 105, 106, 107, 108. Stiftelsen Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland. Arkivrapport.
- Nordvall, L. 2013. Bereda plats för nytt på gammal plats – undersökning av RAÄ 108 i samband med nytt bostadsområde. I: Keck, B., Bodetoft, M., Persson, B. och Rydberg, C. E. (red), *Söndrums hembygdsförening 2013*. Söndrums hembygdsförenings skriftserie, nummer 11. Halmstad.
- Petersen, B. 1968. Halland, Söndrums socken, Bäckagård 1:1, Nr 12, 1967. Hallands museum. Halmstad. Arkivrapport.
- Petersen, B. 1969. Halland, Söndrums socken, Bäckagård 1:1, hög 11, 1967. Hallands museum. Halmstad. Arkivrapport.
- Sahlgren, J. 1948. *Ortnamnen i Hallands län. Del I, Bebyggelsenamnen i Södra Halland*. Sveriges ortnamn. Kungl. ortnamnskommissionen. Lund.
- Svanberg, F. 1998. En okänd gravplats från yngre järnålder i Söndrum. Projektet okända gravar i Halland rapporter 1. Arkeologisk forskningsundersökning vid Söndrum socken RAÄ 5, 1998. Hallands läns museer. Halmstad. Arkivrapport.
- Wranning, P. 2010. *Vikingatida och tidigmedeltida gårdslämningar i Söndrums kyrkby*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer, 2010:3. Söndrum 3:8, RAÄ 98. Stiftelsen Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland, Halmstad.

Wranning, P. 2013. *Stegelhögen. Vendel- och vikingatida gravar*. Arkeologisk undersökning 2010. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2012:8. Söndrums socken, Söndrum 3:8, RAÄ 5. Kulturmiljö Halland. Halmstad.

Wranning, P. Manus. Arkeologisk undersökning 2013. Söndrum socken, Söndrum 3:15, RAÄ 98:1. Kulturmiljö Halland. Halmstad.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-3045-10
Eget diarienummer:	2008-398
Uppdragsgivare:	Halmstad kommun
Utförandetid:	2011-08-01 – 2011-09-27
Personal:	Anders Bornfalk-Back, Kerstin Forslund, Linn Nordvall (Mattsson) (projektledare), Emma Nordström, Per Wranning (bitr. projektledare) & Gustav Mårtensson (praktikant).
Koordinatsystem:	SWEREF 99 15 00 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Trottaberg 2:2, Söndrum RAÄ 108 Ekonomiska kartan: 4C 7c (042 72) Koordinater X: 6282402 Y: 363620
Undersökt:	7550 m ² har banats av och undersökts av det sammanlagt 11 000 m ² stora undersökningsområdet.
Dokumentationsmaterial:	Den digitala dokumentationen finns tillgänglig i Intrasiprojektet Söndrum2008398S. Ritningarna har nummer HMAK 4420:1 – 57 och digitala fotografier har nummer 2015-4-1 – 2015-4-247. Allt dokumentationsmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv och fynden förvaras på Läns museet i Halmstad.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden erhållit accessionsnummer HM 28695:1 – 209.
Datering:	Senneolitikum, bronsålder, järnålder och tidig medeltid.

Projektledare Linn Nordvall

Praktikant Gustaf Mårtensson

Arkeolog Kerstin Forslund

Bitr. projektledare Per Wranning

Arkeolog Emma Nordström

Arkeolog Anders Bornfalk-Back

Bilagor

Bilaga 1

Anläggningslista

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
21383	Grop	Brungrå	Mager	Humös sand								
6925	Grop											
9182	Grop											
22399	Grop											
3173	Grop											
3186	Grop											
6161	Grop											
21793	Grop	Gråbrun	Mager	Humös sand								
21777	Grop											
13992	Grop											
22517	Grop	mörkbrun	Halvfet	Humös sand								
15336	Grop											
10746	Grop	Gråbrun	Halvfet	Humös sand			X					
11202	Grop											
21308	Grop											
21218	Grop	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
20832	Grop											
20615	Grop	mörkbrun	Halvfet	Humös sand								
11537	Grop											
11551	Grop	mörkbrun	Halvfet	Humös sand			X					
7756	Grop											
7468	Grop											
21753	Grop	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
9402	Grop											
10672	Grop											
10599	Grop											
14236	Grop											
14265	Grop											
23336	Grop	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
9761	Grop											
13882	Grop											
23336	Grop	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
21616	Pinnhål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								22
21423	Pinnhål											22
21430	Pinnhål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								22
21437	Pinnhål											22
21446	Pinnhål											22
21493	Pinnhål											22
21476	Pinnhål											22
22299	Pinnhål	mellangrå	Halvfet	Humös sand								23
22238	Pinnhål	mellangrå	Halvfet	Humös sand								23
22256	Pinnhål	mellangrå	Halvfet	Humös sand								23
6306	Ränna											
3444	Ränna											
22372	Ränna	mellangrå	Halvfet	Humös sand				X				23
23878	Ränna											25
23861	Ränna											25
23912	Ränna											25
23894	Ränna											25
23983	Ränna											25
23821	Ränna											25
23929	Ränna											25
23967	Ränna											25
24001	Ränna											25
6958	Stolphål											
10357	Stolphål	Svartbrun	Halvfet	Humös sand			X					
12092	Stolphål											
12101	Stolphål											
6918	Stolphål											
6948	Stolphål	Grå	Fet	Humös sand								
7054	Stolphål	Mörkbrun	Halvfet	Humös grusig sand			X					
7133	Stolphål											
12117	Stolphål											
7148	Stolphål											
12069	Stolphål											
12057	Stolphål											
11986	Stolphål											
11972	Stolphål											
7244	Stolphål	Brun	Mager	Humös sand								
7252	Stolphål											
7268	Stolphål											
7125	Stolphål											
12211	Stolphål											
7283	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös grus		X	X					

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
8896	Stolphål											
8906	Stolphål											
8915	Stolphål											
9219	Stolphål											
8922	Stolphål											
11367	Stolphål											
8995	Stolphål											
10896	Stolphål											
10111	Stolphål											
9067	Stolphål											
9076	Stolphål											
9083	Stolphål											
10887	Stolphål											
9172	Stolphål											
10027	Stolphål											
9194	Stolphål											
10121	Stolphål											
9544	Stolphål											
8836	Stolphål											
11107	Stolphål											
9277	Stolphål											
9350	Stolphål	Svartbrun	Halvfet	Humös sand			X				X	
11079	Stolphål											
11069	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand					X			
10997	Stolphål											
9420	Stolphål	Gråbrun	Mager	Humös sand								
9505	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
9514	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
9256	Stolphål											
10989	Stolphål											
9248	Stolphål											
10971	Stolphål											
9801	Stolphål	Svartbrun	Halvfet	Humös sand								
9897	Stolphål											
9904	Stolphål											
9914	Stolphål											
9924	Stolphål											
10962	Stolphål											
9932	Stolphål											
9942	Stolphål											
10000	Stolphål											
9536	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
2936	Stolphål											
2944	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös morän								
2736	Stolphål											
2879	Stolphål											
2610	Stolphål											
2616	Stolphål											
2674	Stolphål											
2683	Stolphål											
2693	Stolphål											
2702	Stolphål											
2709	Stolphål											
2716	Stolphål											
2761	Stolphål											
2767	Stolphål											
2773	Stolphål											
2779	Stolphål											
3268	Stolphål											
2873	Stolphål											
1865	Stolphål											
2887	Stolphål											
2892	Stolphål											
2900	Stolphål											
2955	Stolphål											
2994	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
3001	Stolphål											
3123	Stolphål											
3136	Stolphål											
3147	Stolphål											
3219	Stolphål											
3226	Stolphål											
3236	Stolphål											
2866	Stolphål											
880	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								
1920	Stolphål											
683	Stolphål											
699	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand	X							
728	Stolphål											
758	Stolphål											
764	Stolphål											
772	Stolphål											
780	Stolphål											
800	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
814	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
820	Stolphål	Beige	Halvfet	Humös sand								
836	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
657	Stolphål											
864	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
651	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
906	Stolphål											
914	Stolphål											
924	Stolphål											
932	Stolphål											
938	Stolphål											
946	Stolphål											
953	Stolphål	Svart	Halvfet	Humös sand	X	X	X					
961	Stolphål											
967	Stolphål											
977	Stolphål											
984	Stolphål											
989	Stolphål											
847	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand	X					X		
483	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
163	Stolphål											
172	Stolphål											
211	Stolphål											
219	Stolphål											
229	Stolphål											
277	Stolphål											
297	Stolphål											
313	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
347	Stolphål											
406	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand	X							
413	Stolphål											
427	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand	X				X			
667	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								
468	Stolphål	mörkbrun	Halvfet	Humös sand								
1010	Stolphål											
490	Stolphål	Grå	Halvfet	Lera				X	X	X		
531	Stolphål											
550	Stolphål											
558	Stolphål											
565	Stolphål											
571	Stolphål											
588	Stolphål	Brun	halvfet	Humös sand								

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
606	Stolphål											
613	Stolphål											
629	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
636	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand	X							
644	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
434	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand			X				X	
1583	Stolphål											
1444	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
1454	Stolphål											
1462	Stolphål											
1467	Stolphål											
1475	Stolphål											
1523	Stolphål											
1531	Stolphål											
1537	Stolphål											
1543	Stolphål											
1551	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								
1559	Stolphål											
1564	Stolphål											
995	Stolphål											
1576	Stolphål											
1424	Stolphål	mellangrå	Halvfet	Humös sand								
1589	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand					X			
1596	Stolphål											
1601	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand	X							
1621	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand						X		
1630	Stolphål											
1654	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
1662	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
1670	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
1677	Stolphål											
1683	Stolphål											
1693	Stolphål											
3043	Stolphål											
1569	Stolphål											
1230	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
1872	Stolphål											
1018	Stolphål											
1031	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand	X							
1038	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand			X					
1064	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
1071	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand	X							

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
5133	Stolphål											
5140	Stolphål											
5152	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand								
5162	Stolphål											
5189	Stolphål											
5254	Stolphål											
5262	Stolphål											
5280	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
5290	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
4982	Stolphål											
4390	Stolphål											
3020	Stolphål											
4923	Stolphål											
4940	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5008	Stolphål											
5015	Stolphål	Svartgrå	Halvfet	Humös sand			X					
5029	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5036	Stolphål											
5045	Stolphål											
5055	Stolphål											
4277	Stolphål											
4285	Stolphål											
4322	Stolphål											
4642	Stolphål											
4384	Stolphål											
5380	Stolphål	Svartgrå	Halvfet	Humös sand								
4398	Stolphål											
4409	Stolphål											
4419	Stolphål											
4487	Stolphål											
4497	Stolphål											
4505	Stolphål											
4514	Stolphål											
4522	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
4530	Stolphål											
4599	Stolphål											
4609	Stolphål											
4618	Stolphål											
4375	Stolphål											
5766	Stolphål											
5349	Stolphål	Svartgrå	Halvfet	Humös sand				X		X		
5360	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
5417	Stolphål											
5426	Stolphål											
5434	Stolphål											
5440	Stolphål	Gråsvart	Halvfet	Humös sand	X		X					
5456	Stolphål											
5574	Stolphål											
5632	Stolphål											
5649	Stolphål											
5675	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand	X							
5742	Stolphål											
5299	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand		X	X					
5757	Stolphål											
5246	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5773	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
5780	Stolphål											
5847	Stolphål											
5857	Stolphål											
5865	Stolphål											
5872	Stolphål											
5880	Stolphål											
5961	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
5978	Stolphål											
5986	Stolphål											
5993	Stolphål											
6002	Stolphål											
5750	Stolphål											
5729	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
4808	Stolphål											
5389	Stolphål											
11520	Stolphål											
5403	Stolphål											
12313	Stolphål											
5465	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5581	Stolphål	mörkbrun	Halvfet	Humös sand								
5597	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5604	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5611	Stolphål											
5619	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand	X							
5694	Stolphål											
5321	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
5712	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand								
5314	Stolphål	Grå	Halvfet	Lera								

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
4114	Stolphål											
3532	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
6172	Stolphål											
3055	Stolphål											
3066	Stolphål											
3158	Stolphål											
3166	Stolphål											
3203	Stolphål											
3210	Stolphål											
3357	Stolphål											
3394	Stolphål											
3401	Stolphål											
3415	Stolphål											
3488	Stolphål											
3827	Stolphål											
3522	Stolphål											
3647	Stolphål											
3589	Stolphål											
3597	Stolphål											
3604	Stolphål											
3614	Stolphål											
3623	Stolphål											
3633	Stolphål											
3694	Stolphål											
3703	Stolphål											
3714	Stolphål											
3732	Stolphål											
3739	Stolphål											
3797	Stolphål											
3507	Stolphål											
4570	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand		X	X	False				
4337	Stolphål											
4344	Stolphål											
4352	Stolphål											
4361	Stolphål											
4367	Stolphål											
4429	Stolphål											
4437	Stolphål	Gråbrun	Fet	Humös sand	X							
4447	Stolphål											
4460	Stolphål											
4468	Stolphål	Gråbrun	Fet	Humös sand		X						
4478	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
25184	Stolphål											
17131	Stolphål											
17143	Stolphål											
17153	Stolphål											
17233	Stolphål											
16865	Stolphål											
25504	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös grusig sand								
15723	Stolphål											
15744	Stolphål											
15828	Stolphål											
15850	Stolphål											
15884	Stolphål											
15957	Stolphål											
15992	Stolphål											
16004	Stolphål											
16013	Stolphål											
16081	Stolphål											
16521	Stolphål											
25522	Stolphål											
16512	Stolphål											
16098	Stolphål											
16109	Stolphål											
25455	Stolphål											
16130	Stolphål											
16152	Stolphål	Gråsvart	Halvfet	Humös sand		X	X					
25370	Stolphål											
16179	Stolphål											
25359	Stolphål											
25346	Stolphål											
16199	Stolphål											
17255	Stolphål											
25540	Stolphål											
17033	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								
25169	Stolphål											
16635	Stolphål											
16792	Stolphål											
24844	Stolphål											
16802	Stolphål											
16812	Stolphål											
16913	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								
16926	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand	X							
16940	Stolphål	mellanbrun	Halvfet	Humös sand								

[illegible]

[illegible]

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stenskoning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
20573	Stolphål											
20581	Stolphål											
20591	Stolphål											
20599	Stolphål											
20606	Stolphål											
20745	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand			X	X				
20826	Stolphål											
21949	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
21150	Stolphål											
22538	Stolphål											
21933	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
22101	Stolphål											
22108	Stolphål											
22131	Stolphål											
22139	Stolphål	Brun	Halvfet	Humös sand								
22217	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand	X							
23166	Stolphål	mellangrå	Halvfet	Humös sand								
22414	Stolphål											
22425	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
23059	Stolphål	Brun	Mager	Humös sand								
22459	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22528	Stolphål											
21997	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand	X							
22546	Stolphål											
22557	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
22613	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22622	Stolphål											
22630	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
22687	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22693	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
22741	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand	X							
22761	Stolphål											
22769	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22965	Stolphål											
22436	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
22199	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
20934	Stolphål											
21955	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
21964	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22034	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand	X							
22042	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
22051	Stolphål	Svartgrå	Halvfet	Humös sand	X							

Idnr	Arkeologiskt objekt	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Stensköning	Sot	Träkol	Brända ben	Lera	Bränd lera	Skärvig sten	Hus nr
22059	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
22066	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand								
22154	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22161	Stolphål	mörkbrun	Halvfet	Humös sand							X	
22389	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
22186	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
21941	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand	X							
21744	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22468	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
21816	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
21872	Stolphål											
21890	Stolphål	mörkbrun	Halvfet	Humös sand								
21897	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
21907	Stolphål											
21915	Stolphål											
21972	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
21980	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös sand								
21987	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
22172	Stolphål	Svartbrun	Halvfet	Humös sand			X					
23597	Stolphål	Brun	Mager	Humös sand								
19270	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand					X			
24060	Stolphål											
24044	Stolphål											
19309	Stolphål											
17730	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
19389	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand			X		X			
22606	Stolphål											
19412	Stolphål	mörkgrå	Halvfet	Humös sand					X			
19425	Stolphål											
19451	Stolphål											
20995	Stolphål											
19537	Stolphål											
19174	Stolphål											
19561	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand								
19572	Stolphål	Grå	Halvfet	Humös sand								
23510	Stolphål	Mörkbrun	Halvfet	Humös sand								
23501	Stolphål	Gråbrun	Halvfet	Humös sand								
23493	Stolphål											
19700	Stolphål											
19722	Stolphål											
19734	Stolphål											
23485	Stolphål	Brungrå	Halvfet	Humös grusig sand								

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Bilaga 2

Fyndlista

Accessionsnr: HM 28695:1–209
 Landskap: Halland
 Socken: Söndrum
 Fastighet: Trottaberg 2:2
 RAÄ-nr: Söndrum 108

Undersökningen utförd: 2011

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
1	Keramik		Eventuell vävtyngd?		115,6	32	Fragment	0			Spjälkat	Naturligt magrad lera?	15758		15
2	Keramik	Kärl		Buk + mynning	159,6	22	Fragment	0	Fin	Avstruken, glättad	En bit med matskorpa	S-formad profil, svagt utsvängd, plan rundad my	4298		
3	Keramik	Kärl		Buk	16	4	Fragment	0	Fin	Rabbad utsida		Avstruken/glättad insida	4298		
4	Flinta	Knacksten			220	1	Defekt	0				Påtr. i botten, övergång mellan alv och fyllning	9007	22823	25
5	Keramik	Kärl		Mynning + buk	68	2	Fragment	0	Medel		Ngt avstruken yta, flera stora magringskorn sticker fram	Utsvängd förtjockad my med knoppvulster 1 cm ned	17690		24
6	Flinta		Spets med heltäckande flathuggning		3,4	1	Defekt	0			43 x 15 x 6 mm		17690		24
7	Keramik	Kärl		Buk	78,9	18	Fragment	0	Fin			Sannolikt flera olika kärl (jfr Fnr 8)	6035		23
8	Keramik	Kärl		Mynning	25	5	Fragment	0	Fin			Sannolikt minst 4 olika kärl	6035		23
9	Ben	Bränt ben			0,3	1	Fragment	0				Obestämda	6035		23
10	Bränd lera	Sländtrissa	Konisk		6,1	4	Fragment	0			Mkt ömtålig/smulig - lågbränd		6035		23
11	Keramik	Kopp		Botten + buk	37,8	8	Fragment	0	Fin			Bottendiameter cirka 40 mm	6035		23
12	Keramik	Kärl		Buk	72,8	1	Fragment	13	Fin	Rabbat		Avstruken hårdbränd insida. Nästan sintrat	16527		
13	Keramik	Kärl		Buk	93,4	6	Fragment	18	Grov	Avstruken		Lågbränt, grå kärna.	8651		
14	Keramik	Kärl		Mynning	19,1	2	Fragment	0	Fin			Två olika kärl. Inåtböjd mynning på båda	6081		22
15	Keramik	Kärl		Buk	41,4	11	Fragment	0	Fin		Påträffat i Lager 1	Flera olika kärl. Ett med "dekor" - ristad linje	6081		22
16	Keramik	Lock			51,5	5	Fragment	0	Fin-medel		Lock eller "tallrik"?	Diameter 140 mm	15872		15
17	Keramik	Kärl		Botten	51,4	1	Fragment	17	Fin-medel				15872		15
18	Keramik	Kärl		Mynning + buk	20,1	2		6	Fin			Tegelrött gods. Inåtböjd förtjockad mynning	15872		15
19	Keramik	Kärl		Buk	5,5	2	Fragment	5	Fin				15872		15
20	Keramik	Kärl		Buk + mynning	385,3	0	Fragment	0	Medel	Rabbad	Mycket stort kärl. En mynningsbit, resten bukbitar. Påträffat i Lager 1	Rabbad utsida, ljus avstruken/glättad insida	5495		
21	Bränd lera	Vävtyngd			574,6	1	Defekt	0	Fin			Rödbränd	6035		23
22	Keramik	Kärl		Buk + Mynning	92,3	9	Fragment	15	Grov	Avstruken	7 buk, 2 mynning. Vulst. Utsvängd bottenkant. Rak svagt rundad mynning	Taggtrådsdekor på mynningskant.	9007	22835	25

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
23	Keramik	Kärl		Buk + Mynning	64,9	5	Fragment	10	Fin-me-del	Avstruken	Lågbränt med grå kärna. S-formad profil m utsvängd rundad mynning	Enligt påsen Gräven-het SO	9007	22835	25
24	Keramik	Kärl		Buk	98,2	26	Fragment	5	Fin	Avstruken	Ev vissa frag av vävtyngd el dyl	Litet, tunnväggigt, finkeramik	15838		15
25	Bränd lera	Lerklining			342	30	Fragment	0			Flera fragment med avtryck av grenar/vidjor, samt avtryck av träddring. Flera	Lager 1 (?). Flera frag partiellt sintrade	11836		12
26	Bränd lera	Lerklining			90,8	14	Fragment	0			Vissa frag med grenavtryck, vissa med avtryck av träddring. Plana ytor - vägg	Låg temperatur. Hu svagg?	11804		12
27	Bränd lera	Lerklining			104,8	8	Fragment	0			Låg temperatur	Påträffat i Lager 1 enligt fyndpåsen	11781		12
28	Bränd lera	Lerklining			138,6	40	Fragment	0			Vissa frag med grenintryck, vissa med avtryck av träddring. Låg temperatur, p	Påträffat i Lager 1 enligt fyndpåsen	11804		12
29	Keramik	Kärl	Litet rabbat kärl med hank	My + buk + botten + hank	234,8	1	Defekt	5	Fin	Rabbad	Rabbad buk, avstruken mynning och insida. Bred hank, ornerad med tre parallella	YBRÅ, B-fas,	4570		
30	Keramik	Kärl		Buk	563,4	29	Fragment	13	Fin-me-del	Rabbad	OBS! Samma kärl som Fnr 12! Inåtböjd avstruken mynning, Avlång vulst,		16527		
31	Keramik	Kärl		Mynning	25,1	1	Fragment	12	Fin-me-del	Avstruken/rabbad	Inåtböjd mynning. Övre 5 cm avstruket, därunder rabbat	YBRÅ	16527		
32	Ben	Bränt ben			0,2	1	Fragment	0					9007		25
33	Ben	Bränt ben			0,2	1	Fragment	0					9007		25
34	Keramik	Kärl		Botten (?)	6,3	1	Fragment	9	Fin	Avstruken		Lågbränd - röd yta mörkgrå kärna	9007		25
35	Flinta	Avslag			21,3	2		0					9007		25
36	Keramik	Kärl		Botten + buk	49,4	3	Fragment	12	Me-del-grov	Avstruken	Plan botten med utsvängd fot	Stora magringskorn sticker ut i ytan	9007	22823	25
37	Flinta	Avslag	Övrig slagen		189,1	7		0			Fyra frag med krusta. Vissa avslag är tveksamma, kan vara frostsprängda	Påtr i SV, dock osäkert exakt vilken grävenhet.	9007		25
38	Keramik	Kärl		Botten + buk	303,6	36	Fragment	11	Me-del-grov	Avstruket	Plan botten med utsvängd fot. Mkt fragmentariskt gods	SV hörnet av anl, oklart exakt vilken grävenhet	9007		25
39	Ben	Bränt ben			1,2	0	Fragment	0			Påträffat i Lager 1 enligt fyndpåsen	Mkt tunna rörben. mkt litet däggdjur.	11836		12
40	Flinta		Bränd		48	74	Fragment	0			Splitter. Vitbränt, krackelerat	Påträffat i Lager 1 enligt fyndpåsen	11836		12
41	Keramik	Kärl		Buk + botten	19,9	3	Fragment	5	Fin	Avstruken	Tunnväggigt/ tunnbottnigt koniskt kärl med utsvängd fot		15872		15
42	Keramik	Kärl		Botten	10,2	1	Fragment	10	Medel	Avstruken			15872		15
43	Bränd lera				29,9	13	Fragment	0					6035		23
44	Keramik	Kärl		Buk	19,4	3	Fragment	7	Fin	Rabbat	Ev. olika kärl. Ett frag med rabbad utsida o avstruken insida, de andra avstruk		16139		15
45	Bränd lera	Vävttyngd			31,5	6	Fragment	0				Möjlig vävttyngd	6035		23
46	Bränd lera	Lerklining			43,5	10	Fragment	0			Flera frag med avtryck av träddring		11665		12
47	Keramik	Kärl		Buk	59,6	8	Fragment	11	Me-del-grov	Avstruket	Påträffat i Lager 1 enligt fyndpåse	Magringskorn sticker ut genom ytan	17690		24
48	Bränd lera	Sländtrissa	Bikonisk		20,7	1	Intakt	0			Bikonisk med plana poler		6035		23
49	Bränd lera	Sländtrissa	Cylindrisk		22,2	1	Defekt	0			Cylindrisk med välvda poler		6035		23

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
50	Keramik	Kärl		Buk	101,5	48	Fragment	10	Fin-me-del	Rabbat	Nästan alla frag spjälkade OBS! Samma kärl som Fnr 51!	Finrabbat utsida avstruken insida	5495		
51	Keramik	Kärl		Mynning	5,5	1	Fragment	8	Fin	Rabbat	Samma kärl som Fnr 50. Svagt utsvängd ngt för- tunnad, rundad mynning	Rabbad utsida avstruken insida	5495		
52	Bergart	Glättsten			75,6	1	Fragment	0			Lösfynd på alven	Blankslipad. Yxfrag- ment? Glättsten?	Lösfynd		
53	Bränd lera	Lerklining			156,2	21	Fragment	0			Kantiga ytor med antydning till orner- ing, vid en förs- ta anblick lik ett lerblock		11698		12
54	Flinta	Avslag			230,4	26		0			Vissa tveksam- ma, ev ren natur- flinta, flertalet dock med tydligt slagbula	Lager 1 enligt påsen. Även märkt "1:2". (Jfr F 61)	17690		24
55	Keramik	Kärl		Buk	44,1	3	Fragment	13	Fin-me- del	Avstruken	Avstruken in- och utsida, ställ- vis vittråd, vilket ger ett finrabbat intryck		324		
56	Keramik	Kärl		Buk	11,2	1	Fragment	11	Me- del-grov	Avstruken		Magring sticker igen- om ytan både på in- och utsida	9007	22810	25
57	Flinta	Avslag			14,6	3		0				Något tveksamma, kan vara frostsprängda	9007	22810	25
58	Keramik	Lock	Lock? Tallkrik? Plan skål?		29,1	6	Fragment	13	Fin	Avstruken		Diameter 10 mm	15860		15
59	Keramik				84,7	10	Fragment	0	Fin	Avstruken	Svårt vittrat, en- dast två fragment med partiell yta kvar.	Ev. vävtyngd el dyl?	15758		15
60	Flinta	Avslag			53,8	8		0				Ett par tveksamma, ev. frostsprängda	9007	22831	25
61	Flinta	Avslag			59,6	17		0			Påsen märkt "2:2". Jfr Fnr 54	Flera MKT tvek- samma, sannolikt frostsprängda	17690		24
62	Keramik	Kärl		Buk	12,8	1	Fragment	11	Me- del-grov	Avstruken		Magring sticker ut gen- om ytan. Tegelnöd	9007	22827	25
63	Ben				0,1	4	Fragment	0					9007	22827	25
64	Keramik	Kärl		Buk	18,4	3	Fragment	11	Fin	Rabbat	Rabbad utsida, avstruken insida	Ett frag med mat- skorpa	4468		
65	Bränd lera	Lerklining			16,4	1	Fragment	0				En yta med avtryck av träådring	5349		
66	Keramik	Kärl		Buk	11,9	3	Fragment	9	Fin				1750		
67	Keramik	Kärl		Buk	14,8	2	Fragment	12	Fin	Rabbat	Antingen vittråd eller med finger- dragen rabbning	Avstruken insida, ev. fingerdragen utsida	6454		
68	Bränd lera	Lerklining			9	6	Fragment	0				Lager 1 enligt fyndpåsen	12704		13
69	Keramik	Kärl		Botten	25,7	4	Fragment	17	Fin	Avstruken		Lager 1 enligt fyndpåsen	18954		26
70	Bränd lera	Lerklining			23,9	6	Fragment	0				Lager 1 enligt fyndpåsen	11756		12
71	Bränd lera				41,1	43	Fragment	0					6035		23
72	Ben	Bränt ben			0,9	5	Fragment	0				Obestämda	6035		23
73	Bränd lera		Sintrad, ställvis förglasad		16,5	3	Fragment	0	Fin			Sintrad, ställvis för- glasad. Lager 1 enligt påsen	11836		12
74	Bränd lera	Lerklining			7	2	Fragment	0					11836		12
75	Keramik	Kärl		Buk	3,8	1	Fragment	8	Fin	Rabbat			4478		
76	Keramik	Kärl		Buk	4,8	2	Fragment	6	Fin	Avstruken		Ett fragment spjälkat	14941		8
77	Keramik	Kärl		Buk	5,2	1	Fragment	11	Grov	Avstruken	Lager 1 enligt fyndpåsen	Magringskorn sticker ut genom ytan	17730		
78	Flinta	Skrapa	Avslagssk- rapa		16,3	1	Intakt	0					17690		24
79	Flinta	Avslag			13,6	1		0				Inplockad som ev. skrapa. Dock vanligt avslag	17690		24

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
80	Keramik	Kärl		Buk	31,2	3	Fragment	12	Fin-me-del	Rabbat	Rabbad utsida, avstruken insida. Matskorpa på insidan		13882		
81	Keramik	Kärl		Buk	23,2	1	Fragment	12	Fin-me-del	Rabbat	B-fas, avstruken övre del, rabbad nedre del. Ytorna åtskiljda av tydlig "list"	Rabbad och avstruken utsida, avstruken insida	17444		
82	Flinta	Spån		Proximal och medial	6,6	1	Defekt	0			61x13x4 mm	Påtr i S kanten av anl. Sannolikt sekundärt läge	21793		
83	Keramik	Kärl		Buk	67,7	3	Fragment	11	Fin-me-del	Rabbat	Rabbad utsida, avstruken insida. Två frag spjälkade		5495		
84	Keramik	Kärl		Buk	16,1	6	Fragment	7	Fin			Ngt vittrad yta	15838		15
85	Flinta				45,9	1		0			Sparad endast pga kontext. Inga som helst tecken på bearbetning	Ej bearbetad naturflinta	9007	22815	25
86	Järn	Föremål			3,6	1	Fragment	0			4,2x1,0x07 cm stort fragment. Del av nyckel?		11804		12
87	Bränd lera	Lerklining			2,6	1	Fragment	0					5757		
88	Flinta	Borr			16,5	1	Intakt	0					Lösfynd		
89	Flinta	Avslag			29,3	13		0			Vissa eldpåverkade/krackelerade. Vissa sannolikt ej slagna, dock sparade pga ko		4570		
90	Keramik	Kärl		Buk	3,5	1	Fragment	9	Fin	Avstruken		Invid grophus 23	Lösfynd		
91	Bergart	Knacksten			700	1	Intakt	0					5521		
92	Flinta	Avslag			38,6	7		0				Vissa tveksamt slagna. Dock sparade pga kontext	9007	22827	25
93	Flinta	Pilspets	Bifacial (flathuggen), triangulär med urnupen bas		1,5	1	Intakt	0					Lösfynd		
94	Skiffer	Bryne	Hängbryne		3,1	1	Defekt	0			32x13x8 mm, med cirkelrunt 2 mm stort hål. Avbrutet i nedre änden	VJÄÄ	15872		15
95					0	0		0			UTGÅR				
96	Keramik	Kärl		Mynning	5	3	Fragment	9	Fin	Avstruken		Ngt förtjockad rundad mynning	18557		
97	Keramik				0,8	15	Fragment	0				Endast icke diagnosticerbara smulor	16139		15
98	Bränd lera	Sländtrissa	konisk/bikonisk		7,5	2	Fragment	0					15872		15
99	Keramik	Kärl			1,8	1	Fragment	0					10540		7
100	Flinta	Skrapa	Rundskrapa		24,6	1	Intakt	0			De facto inte rund till formen, men retuscherad längs mer än 4/5 av sidokantens		13302		
101	Keramik	Kärl		Buk	4,3	2	Fragment	0	Fin	Avstruken	Spjälkade fragment		382		2
102	Keramik	Kärl		Buk	4,6	1	Fragment	6	Fin-me-del	Avstruken		Avstucken utsida, obehandlad insida	2974		4
103	Keramik	Kärl		Buk	12,9	6	Fragment	7	Fin	Slammad	Rödbränd yta, svart kärna. Ngn form av brun slamma pålagd, nu endast ställvis		644		
104	Flinta				5,4	4		0				Eldpåverkade/krackelerade	6081		22
105	Flinta	Avslag			16,1	1		0			Antydning till retusch, dock på samma sida som slagbulan	Påträffat på ytan av anl.	2418		5

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
106	Keramik	Kärl		Buk	10,9	3	Fragment	8	Fin	Rabbat	Spjälkad och vittrad, men förefaller ha rabbad utsida och avstruken insida		1856		
107	Flinta	Avslag			5,2	1		0					1589		
108	Keramik	Kärl		Buk	3,9	1	Fragment	6	Fin-medel	Avstruken	Ornerat. Kamstämpel eller snarare tandstämpeltryck	Stridsyxekeramik?	5015		
109	Flinta	Avslag/ avfall			7,2	4		0					9007	22835	25
110	Flinta	Avslag/ avfall			5,2	4		0			Tveksamt om de verkligen är bearbetade. Ett eldpåverkat/krackelerat		4298		
111	Bergart	Slipsten			11,8	1	Fragment	0			Slipsten eller glättsten	En konvex sida blankslipad.	4298		
112	Ben	Bränt ben			0,1	1	Fragment	0					6074		23
113	Bränd lera	Lerklining			4,6	2	Fragment	0					6074		23
114	Keramik	Kärl		Buk	14,9	4	Fragment	0	Grov	Avstruken	Spjälkade	Lösfynd på alven	Lösfynd		
115	Bränd lera	Lerklining			27,5	25	Fragment	0					490		
116	Flinta		Övrig slagen flinta		25,3	1		0			Kärna? Flera avspaltningsärr men åt helt olika håll och ingen plattform. Naturl	Tydliga ärr men osäkert om det rör sig om avslag	1236		4
117	Flinta	Avslag/ avfall			58	12		0				Flera tveksamt om slagna, dock sparade pga kontext	9007	22823	25
118	Flinta	Avslag/ avfall			0,1	1		0			Lager 1 enligt fyndpåsen	Eldpåverkad/krackelerad.	11718		12
119	Flinta				31,7	3		0				Förefaller ej vara slagen, dock sparad pga kontext	23565		
120	Flinta	Avslag			6,5	1		0			Lager 1 enligt fyndpåsen	Heltäckande krusta på utsidan	6081		22
121	Keramik	Kärl		Buk	6,1	3	Fragment	5	Fin	Glättad/ polerad			19867		
122	Bränd lera				1,3	2	Fragment	0				Lager 1 enligt fyndpåsen	6081		22
123	Bränd lera	Lerklining			1,1	1	Fragment	0				Ett smalt grenavtryck.	891		1
124	Keramik	Kärl		Buk	1,4	1	Fragment	0	Fin	Avstruket	Spjälkat Lager 1 enligt fyndpåsen	Ev. slammat	5656		
125	Flinta	Avslag			13,3	1		0			Viss gul patina - påverkat av surjord	Lager 1 enligt fyndpåsen	18954		26
126	Flinta	Avslag/ avfall			17,7	8		0			Vissa med mkt tveksam slagning. Dock sparade pga kontext		6035		23
127	Keramik	Kärl			4	1	Fragment	0	Fin	Avstruket	Spjälkat, svårbestämbart. Kan vara insida av botten. Mkt speciell rödbrun gods		6035		23
128	Flinta	Avslag			11	1		0					23555		
129	Flinta	Avslag			21,2	1		0					19688		27
130	Flinta	Avslag			0,9	1		0					7340		
131	Bränd lera				0,8	2	Fragment	0					651		
132	Flinta	Avslag			5,8	1		0				Lager 1 enligt fyndpåsen	11781		12
133	Keramik	Kärl		Mynning	8,1	1	Fragment	8	Fin-medel	Avstruken	Rak, mkt svagt inåtböjd mynning med mkt svagt förtjockad rundad rand		22238		23
134	Flinta	Avslag/ avfall			8	1		0			Gul patina - påverkat av surjord	Tveksamt avslag, kan vara naturligt sprängt	19688		27

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
135	Keramik	Kärl		Buk	2	1	Fragment	5	Fin	Slammat/polerat			11718		12
136	Keramik	Kärl			2,3	1	Fragment	0	Fin		Merparten spjälkad - svårbes tänd		3841		15
137	Bränd lera	Lerklining			4	3	Fragment	0				Lager 1 enligt fyndpåsen	19257		
138	Keramik	Kärl		Botten/buk	14,7	1	Fragment	12	Fin	Avstruken	Plan botten, rak bottenkant, utsvängd buk Påträffat i Lager 1 enligt fyndpåse	Ljus hudfärgad yta, jämngrå kärna	11792		12
139	Keramik	Kärl		Buk	10,5	1	Fragment	10	Fin		Jfr Fnr 138. Ljus sandig utsida, jämngrå insida och kärna	Lager 1 enligt fyndpåsen	11792		12
140	Bränd lera				0,9	1	Fragment	0				Lager 1 enligt fyndpåsen	11792		12
141	Flinta	Avslag/avfall			3,8	2		0				Lager 1 enligt fyndpåsen	7316		
142	Bränd lera				4,8	2	Fragment	0				Lager 1 enligt fyndpåsen	5656		
143	Bränd lera	Lerklining			3,1	4	Fragment	0			Tydligt avtryck av tråddrig på ett av fragmenten	Lager 1 enligt fyndpåsen	12674		13
144	Flinta	Avslag/avfall			5,2	1		0				Lager 1 enligt fyndpåsen	19124		18
145	Keramik	Kärl		Botten/fot + mynning	127,9	15	Fragment	12	Fin	Avstruken	Bottendiameter 8 cm. Rak, markerad fot, utsvängd buk. Botten plan i ytterkant		6035		23
146	Flinta	Avslag/avfall			12,1	3		0					9007		25
147	Keramik	Kärl		Buk	2,9	1	Fragment	0	Medel	Avstruken	Spjälkad. Framgår tyvärr inte från vilken grävenhet den härrör		9007		25
148	Flinta	Avslag			2,1	1		0					Lösfynd		
149	Flinta	Avslag/avfall			0,5	1		0				Lager 1 enligt fyndpåsen	23752		
150	Keramik	Kärl		Buk	8,7	2	Fragment	9	Fin	Avstruken insida		Obehandlad "sandig/ruggad" utsida	15498		15
151	Flinta	Avslag			9,8	1		0					324		
152	Flinta	Avslag			131,6	3		0				Ett stort lövknivsliknande frag.	9007		25
153	Bränd lera				0,5	2	Fragment	0					9007		25
154	Bergart	Malsten			700	1	Intakt	0				Sfärisk	9007	22827	25
155	Flinta	Råmaterial			950	1		0			Avspaltningssärr efter ev avslag syns på ett ställe, i övrigt sannolikt naturlig	Medvetet deponerad? Offer?	12524		13
156	Järn	Krok			212	1	Komplett	0				Smidd krok med ögla.	6081		22
157	Järn				2,2	1	Defekt	0				Bricka med kvadratisk hål i mitten.	6081		22
158	Järn	Järnten			1,4	1	Fragment	0					15902		15
159	Järn	Spik			2,5	1	Fragment	0				Korrosionsblåsa av spikhuvud.	22353		23
160	Järn	Nit			19	2	Fragment	0				Runt nithuvud med rest av ten + en kvadratisk ten.	11804		12
161	Keramik	Kärl		buk	12,9	2	Fragment	3	grov	Avstruken			17690		24
162	Bergart	Löpare			2070,9	6	Fragment	0					6035		23
163	Flinta	Knacksten			606,2	1		0					5656		
164	Ben	Bränt ben			2,7	15	Fragment	0				Djur: 2 rörbensdiafys, 1 metafys, 1 carpal/tarsal	15860		15
165	Ben	Bränt ben			1,2	2	Fragment	0				Djur:1 rörbensdiafys	22256		23

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
166	Ben	Bränt ben			0	1	Fragment	0				Djur: 1 diafys	6074		23
167	Ben	Bränt ben			0,7	2	Fragment	0				Djur:1 diafys, 1 obe stämt	5349		
168	Ben				2	20	Fragment	0				Nöt: emaljfragment från molar	3434		
169	Ben	Bränt ben			0,4	1	Fragment	0				Djur: 1 rörbensdiafys	6879		8
170	Ben	Bränt ben			0	2	Fragment	0				Obestämbara, ej tillvaratagna	14941		8
171	Ben	Bränt ben			0,3	3	Fragment	0				Obestämbara, ej tillvaratagna	6879		8
172	Ben	Bränt ben			0,4	3	Fragment	0				Djur: 1 diafys (¹⁴ C-datering), obestämbara	6857		8
173	Ben	Bränt ben	bearbetat		0,9	10	Fragment	0				4 slipade, 6 slipade och/eller skåror	11804		12
174	Ben	Bränt ben			0,3	1	Fragment	0				Djur: 1 diafys	11804		12
175	Ben	Bränt ben			0,7	4	Fragment	0				Obestämt. 1 diafys, obestämda	5072		
176	Ben	Bränt ben			2,8	16	Fragment	0				Djur: 4 rörbensdiafys, 2 diafys, obest: 5 diafys	17690		24
177	Ben	Bränt ben			0,6	2	Fragment	0			Sänt till ¹⁴ C-datering	Djur: 2 diafys.	22243		23
178	Ben	Bränt ben			1,6	3	Fragment	0				Djur: 3 diafys	22243		23
179	Ben	Bränt ben			0,8	15	Fragment	0				Obestämbara, 4 diafys	18954		26
180	Ben	Bränt ben			0,1	1	Fragment	0				Obestämd: 1 diafys	23555		
181	Ben	Bränt ben			0	1	Fragment	0			Sänt till ¹⁴ C-datering	Djur: 1 diafys	23555		
182	Ben	Bränt ben			0,4	11	Fragment	0				Obestämda, 6 diafys, 5 obestämda	16527		
183	Ben	Bränt ben			2,2	8	Fragment	0				Djur: 3 diafys	16527		
184	Ben	Bränt ben			1,3	5	Fragment	0				Djur: 2 rörbensdiafys, 3 diafys	7340		
185	Ben	Bränt ben			0,3	4	Fragment	0			Ej tillvaratagna	Obestämda	23565		
186	Ben	Bränt ben			1,2	3	Fragment	0			Ej tillvaratagna	Obestämda	11756		12
187	Ben	Bränt ben			0,8	5	Fragment	0				Obestämda: 3 diafys, 2 obestämda	5207		
188	Ben	Bränt ben			1,2	1	Fragment	0				Djur: 1 rörbensdiafys	15948		15
189	Ben	Bränt ben			1,5	1	Fragment	0				Djur: 1 rörbensdiafys	3722		15
190	Ben	Bränt ben			0,2	1	Fragment	0			Ej tillvarataget	Obestämd diafys	1381		
191	Ben	Bränt ben			0,3	1	Fragment	0				Obestämt	12584		13
192	Ben	Bränt ben			0	1	Fragment	0				Djur: 1 diafys	18072		28
193	Ben	Bränt ben			0,6	1	Fragment	0				Djur: 1 rörbensdiafys	20745		
194	Ben	Bränt ben			0,4	5	Fragment	0				Obestämda, 1 diafys, 4 obestämda	7323		
195	Ben	Bränt ben			2,6	7	Fragment	0				Obestämda: 4 diafys, 3 obestämda	15516		
196	Ben	Bränt ben			2,7	28	Fragment	0				Djur:4 diafys, obestämda: 4 diafys, 20 obest.	11718		12
197	Ben	Bränt ben			0,9	6	Fragment	0				Djur: 2rörbensdiafys, obest:3 diafys (Iagnagmärke)	22353		23
198	Ben	Bränt ben			1,5	20	Fragment	0				Nöt: emalj	6035		23
199	Ben	Bränt ben			25,4	46	Fragment	0				Djur	6035		23
200	Ben	Bränt ben			0,2	1	Fragment	0				Fågel:phalanx	6035		23
201	Ben	Bränt ben			1,7	2	Fragment	0				Får/get:1 metacarpale/metatarsale, 1 centrotarsale	6035		23
202	Ben	Bränt ben			1	2	Fragment	0				Gris: 1 fibula, 1 phalanx	6035		23
203	Ben	Bränt ben			0,6	7	Fragment	0				Sammanmälta med oorganiskt material	6035		23

Fyndnummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt gram	Antal	Fragmenterings-grad	Tjocklek mm	Magring	Ytbehandling	Kommentar	Anmärkning	Arkeologiskt objekt	Grävenhet	Hus nr
204	Ben	Bränt ben			26,2	0	Fragment	0				Obestämda	6035		23
205	Ben	Bränt ben			0,4	1	Fragment	0				Obestämd: 1 diafys	22372		23
206	Ben	Bränt ben			3,7	7	Fragment	0				Djur: 7 diafyser. Obestämda -ej tillvaratagna	16527		
207	Ben				0,8	16	Fragment	0				Obrända. Nöt/får/get: 1 tandfr. 10 emalj, 6 obest	15758		15
208	Ben	Bränt ben			0,7	3	Fragment	0				Djur: 2 rörbensdiafys, 1 diafys, 1 obestämd kastad	15838		15
209	Ben	Bränt ben			0,7	5	Fragment	0			Sänt till ¹⁴ C-datering	Djur. (FB50298.22831 i ¹⁴ C och osteologisk analys)	9007	22831	25
210	Organiskt material				0	0		0				Makrofossil, samlade analyserade prover.			

Bilaga 3

Makrofossilanalys

Håkan Ranheden, UV Mitt, Riksantikvarieämbetet

Makrofossilanalyser av prov från Trottaberg 2:2. RAÄ 108, Söndrum, Halland.

Hus 2

20297.4298	Träkol	x
	Chenopodium album (svinmålla)	x
25988.16978	Träkol	xx
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Corylus avellana (hassel-nötskal)	1 fragm
	Persicaria lapathifolium (pilört)	1
25989.20352	Träkol	xxx
	Chenopodium album (svinmålla)	x
25990.451	Träkol	xxx
	Chenopodium album (svinmålla)	xx
	Polygonum aviculare (trampört)	x
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	¼
25991.17092	Träkol	xx
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Triticum vulgare (vanligt vete)	1
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	2
	Cf. Arctaphyllos uva-ursi (mjölon)	1
25992.5720	Träkol	xxx
	Triticum vulgare (vanligt vete)	3
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	3
	Avena cf. sativa (havre)	2+2x½
	Cerealie sp. (ospec. säd)	3
	Persicaria lapathifolium (pilört)	2

Hus 7

25993.10540	Träkol	xxx
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	2
	Persicaria lapathifolium (pilört)	4
	Chenopodium album (svinmålla)	4
25995.9749	Träkol	xxx
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	1
	Persicaria lapathifolium (pilört)	14
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Chenopoidum glaucum/rubrum (blå/rödmålla)	2
	Fragaria vesca (smultron)	2
	Chenopodium/Atriplex sp. (ospec. målla)	1

Hus 11

Id:5682	Träkol	xxx
Id:21267	Träkol	x
	Chenopodium album (svinmålla)	xx
Id:21710	Träkol	-
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Polygonum aviculare (trampört)	x
Id:22720	Träkol	-
	Chenopodium album (svinmålla)	x

26027.25975	Träkol	x
26028.26001	Träkol	x
26029.25379	Inget	
26037.24919	Träkol	xxx
26045.26038	Inget	
26046.24598	Inget	
26047.21237	Träkol	x
Hus 12		
25996.11792	Träkol	xxxxx
	Corylus avellana (hassel-nötskal)	1 fragm
	Euphorbia helioscopia (revormstörel)	1
	Chenopodium album (svinmålla)	1
25997.11804	Träkol	xxxxx
	Chenopodium album (svinmålla)	x
25999.11836	Träkol	xxxxx
26000.11870	Träkol	xxxxx
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	1
	Euphorbia helioscopia (revormstörel)	2
	Carex sp. tristig. (starr)	1
	Chenopodium album (svinmålla)	2
	Spergula arvensis (åkerspärgel)	1
Hus 13		
Id:12264	Träkol	xx
	Polygonum aviculare (trampört)	x
	Persicaria maculosa (åkerpilört)	x
Id:12644	Träkol	xxx
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	1
	Euphorbia helioscopia (revormstörel)	x
Id:12674	Träkol	xxx
Id:12715	Träkol	xx
	Polygonum aviculare (trampört)	x
	Euphorbia helioscopia (revormstörel)	x
Hus 14		
Id:17115	Träkol	x
	Chenopodium album (svinmålla)	xx
	Rubus idaeus (hallon)	x
	Scleranthus annuus	x
Id:3927	Träkol	x
	Polygonum aviculare (trampört)	x
Id:3788	Träkol	x
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Polygonum aviculare (trampört)	x

V. om 3788	Träkol	xx
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	$\frac{1}{2}$
Hus 15		
23234.15860	Träkol	xxxx
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	2
	Triticum vulgare (vanligt vete)	2
	Avena cf. sativa (havre)	3
	Persicaria lapathifolium (pilört)	10
	Vicia cracca (kråkvicker)	2
	Chenopodium glaucum/rubrum (blå/rödmålla)	2
23240.15872	Träkol	xxxx
	Cerealie sp. (ospec. säd)	4
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	2
	Cf. Secale cereale (råg)	1
	Vicia/Lathyrus sp. (ospec. vicker)	1
	Persicaria lapathifolium (pilört)	11
	Avena cf. sativa (havre)	3
	Chenopodium glaucum/rubrum (blå/rödmålla)	4
	Carex sp. tristig. (starr)	1
	Persicaria maculosa (åkerpilört)	1
	Ranunculus flammula (ältranunkel)	1
23244.15498	Träkol	xxxxx
	Chenopodium album (svinmålla)	x
	Hordeum vulgare (vanligt skalkorn)	1
	Persicaria maculosa (åkerpilört)	1
	Corylus avellana (hassel-nötskal)	1 skärva
	Poaceae sp. (ospec. gräs)	1
	Persicaria lapathifolia (pilört)	1
23259.3841	Polygonum aviculare (trampört)	x
23285.15758	Träkol	xxx
	Secale cereale (råg)	10
	Persicaria lapathifolium (pilört)	7
	Chenopodium album (svinmålla)	5
	Cf. Triticum vulgare (vanligt vete)	2
	Cf. Avena cf. sativa (havre)	2
	Cerealie sp. (ospec. säd)	2
	Chenopodium glaucum/rubrum (blå/rödmålla)	6
26048.21373	Träkol	xxx
	Persicaria lapathifolium (pilört)	8
	Chenopodium glaucum/rubrum (blå/rödmålla)	1
	Persicaria maculosa (åkerpilört)	1
	Cerealie sp. (ospec. säd)	$\frac{1}{2}$
	Crataegus sp. (hagtorn)	$\frac{1}{2}$
Hus 22		
Id:6081	Träkol	xx
	Polygonum aviculare (trampört)	x
Hus 23		
22234.6035	Träkol	xxx
	Persicaria lapathifolium (pilört)	2

Hus 24

23796.23734	Träkol	XXXXX
	Chenopodium album (svinmålla)	X
	Chenopodium album (svinmålla)	X
23554.17690	Träkol	XXX
	Chenopodium album (svinmålla)	XXX
	Chenopodium album (svinmålla)	X
	Scleranthus perennis (vitknavel)	X

Hus 25

23809.9007	Träkol	XXX
------------	--------	-----

Kommentar

Proverna från Trottaberg har vattenflotterats genom konventionell metodik där man löser upp provet i en vanlig hink och där den starkt upprörda (irriterade) suspensionen dekanteras över siktar med minsta diameter av 0,5 mm. Brända fynd, förutom träkol, har noterats med fetstil i listan ovan. Träkol och obrända frön/frukter har skattats beträffande deras frekvens i proverna där ett x anger endast enstaka förekomst och 5x en mycket riklig närvaro (och för träkolets del att den utgör den dominerande fraktionen i den frampreparerade massan). Varje prov har utgjorts av ca 2 liter jord.

Proverna har genomgående varit moig-sandiga och i huvudsak av sedimentkaraktär. Innehållet av växtmaterial i form av frön och frukter har varierat starkt. Proverna från de äldre kontexterna har som framgår av listan ovan gett ganska lite i form av brända frön/frukter medan frekvensen av obrända sådana dock förekommit mer eller mindre frekvent. Dessa obrända fynd är inte relevanta för tolkningar av de studerade kontexternas vegetation eller växtmaterialanvändning utan de utgör sekundärt anrikade partiklar i de aktuella jordlagren. Samma förhållande bör gälla även för proven inom de andra kontexterna om inte jordarna varit mer eller mindre permanent fuktiga.

Nedan visas en sammanställning av brända frö/fruktfynd från samtliga prov. Framgår av listan gör även antalet prov från respektive tidsperiod (vilka dock än så länge är preliminära). I listan ser man snabbt att relevanta spår av t.ex. odlingsverksamhet (vad avser växtmaterial) är i stort sett obefintligt från den äldsta studerade fasen på platsen. Det inskränker sig till ett par brända fynd av svinmålla och det är inte osannolikt att dessa härrör från senare tiders vegetation.

Tid	Senneol-Å. Brå	Y. Brå	Vendeltid	Tidig Medeltid
Antal prov	14	10	8	8
Hordeum vulg		7	8	1
Triticum vulg		3	4	
Avena sativa		3	8	
Cerealie sp		3	7	
Secale cereale			11	
Chenopodium album	2		12	3
Chenopodium övriga			16	
Persicaria maculosa			3	
Persicaria lapathifolia		3	57	
Euphorbia helioscopia				3
Spergula arvensis				1
Fragaria vesca			2	
Ranunculus flammula				
Corylus avellana		1	1	1
Arctostaphylos		1		
Crataegus sp.			1	
Carex sp. tristig			1	1
Vicia cracca			2	
Vicia/Lathyrus			1	
Poaceae sp.			1	

Mer framträdande tecken på odlingsverksamhet märks i proverna från yngre bronsålder. Sädesslagsfynd finns av både korn och vete liksom av havre. Att man odlat havre redan under yngre bronsålder har tidigare kommit fram bl.a. genom de sammanlagt väldigt omfattande E4-undersökningarna norr om Uppsala (Ranheden 2007). Det är dock korn som har varit mest frekventa i proven från yngre bronsålder här i Trottaberg. Anmärkningsvärt här är dock frånvaron av relevanta ogräsfynd, så när som på tre brända frukter av åkerpilört (*Persicaria lapathifolia*).

Det är denna frånvaro av ogräsfynd som främst skiljer fyndbilden i proverna från yngre bronsåldern från de från Vendeltid. I dessa senare prov är inslaget av frön/frukter av diverse örter rikt, både vad gäller antal noterade taxa och antal specifika fynd. Även sädesslagsfrön har förekommit mer frekvent i proverna från Vendeltid men det är närvaron av brända ogräsfrön/frukter som är slående i dessa prov. Den kanske mest väsentliga skillnaden vad gäller just fynden av säd jämfört med bronsåldern är att flera rågfrön nu noterats från Vendeltid. Det var också att vänta att de inte skulle dyka upp i bronsålderslämningarna. Även havre tycks ha varit något mer frekvent under denna senare tid, vilket också var väntat.

Den relativt rikliga förekomsten av ogräsfrön/frukter i proverna är mer allmänt anmärkningsvärd eftersom det i praktiken är ganska ovanligt att hitta så pass många brända frön/frukter från de här arterna. De allra flesta typer av ogräsfrön bevaras nämligen dåligt då de blivit brända. Detta till skillnad mot de stärkelserika och oftast betydligt större sädesslagsfröerna vilka bättre motstår eld jämfört men de ofta oljerika och fragila ogräsfröerna. Här har dessa senare till och med dominerat över sädesslagsfynden vilket alltså är ovanligt. Sädesslagsfrön är av ovanstående anledning i de allra flesta fall överrepresenterade inom terrestra förhistoriska kontexter.

Bland ogräsfrön som gett sig till känna som spår av en tidigare örtflora märks främst sådana från ruderväxter, dvs. växter som är vanliga på diverse störda och i regel kväverika marker, som t.ex. bakgårdar, odlingslotter, välganter eller andra marker där marken återkommande slitits genom t.ex. kreaturens tramp eller av medveten markberedning. Dessa växter som vi numer kallar ogräs är nästan alltid 1-åriga örter med effektiv fröspridning och som därigenom är snabba att etablera på tillfälligt blottad mark. Om vegetationen får tillfälle att "mogna", dvs. att marken lämnas ostörd under en längre tid kommer dessa "snabba" växter att konkurreras ut av andra och i längden mer konkurrensstarka växter. Exempel på sådana "snabba" växter som förekommit här är mållor och pilörter, och där frekvensen av pilörtsfrön varit anmärkningsvärt hög.

Här finns dock även spår av ängs/gräsmarksväxter om än i avsevärt lägre frekvens jämfört med de mer tydliga spåren av en tidigare ruderväxtflora. Det rör sig om enstaka frön/frukter av starr, kråkvicker, ett ospecificerbart frö av vial eller vicker (*Vicia/Lathyrus* sp.) samt ett tillika ospecificerat gräsfrö. Dessa magra lämningar eller spår av ängs/gräsmarksvegetation bör dock kunna antyda om den animala aspekten av hushållsekonomin på platsen.

Det stora inslaget av frön/frukter från ruderväxter ger anledning till att fundera över deras eventuella värde för dåtidens folk. Vi kallar dessa växter för ogräs vilket utgår från att vi inte önskar dem i våra odlingar. I stort sett all modern markberedning i odlingssammanhang syftar till att undertrycka närvaron av dessa växter eftersom de konkurrerar med den gröda man avser att odla. Men bland dessa växtarter finns också de som ätliga, t.ex. svinmålla och pilörter. Det är också ganska troligt att man förstod att utnyttja dessa protein- och delvis fettrika örter frön i hushållet. Idag är t.ex. quinoa välkänd som alternativ till ris, pasta etc. och även bovetet som även det är ett bra alternativ i samma avseende. Quinoa tillhör släktet *Chenopodium*, dvs. samma släkte som svinmållan och bovetet tillhör släktet *Fagopyrum* (tidigare *Polygonum*), dvs. samma som pilörten.

Då de ovan nämnda växterna (i synnerhet pilört) förekommit i sådana frekvenser som framgår av listan ovan och med tanke på deras mer allmänt dåliga bevaring som brända, så bör deras frekventa närvaro i boplatsumiljöer som dessa betyda något annat än att bara utgöra rester från spontan vegetation. Det är också enligt min egen erfarenhet mycket ovanligt att brända ogräsfrön/frukter dominerar över antalet sädesslagsfrön.

Som framgår av tabellen ovan är det växtmaterial som noterats i proverna från medeltiden väldigt magert. Odlingslämningarna nästan lyser med sin frånvaro förutom ett enstaka kornfrö och där tolkningsvärdet av detta ända frö måste avgöras utifrån risken att det i själva verket utgör omlagrat material från Vendeltid, vilket får bedömas utifrån kontextsituationen (en datering på detta frö skulle av den anledningen kunna vara intressant). Desto mer tydliga tecken på aktivitet under medeltid och som framkommit genom dessa analyser är närvaron av träkol. Flera av proverna från medeltid har varit starkt kolbemängda, men detta har i det här materialet ingen större motsvarighet i frekvensen av övrigt växtmaterial.

Ett par specifika växtfynd från just medeltid kan dock nämnas. Det är ett par frön från revormstörel (*Euphorbia helioscopia*) samt ett från åkerspärgel (*Spergula arvensis*). Eftersom de inte påträffats i de prov som antas korrelera mot Vendeltid så bör man anta att de också verkligen kopplar till medeltidens växtlighet.

Referens

Ranheden, H., 2007. Vegetationsförändringar, markpåverkan och odlingsutveckling i norra Uppland. I: Hjärthner-Holdar, Ranheden & Seiler (red.). Land och samhälle i förändring. Uppländska bygder i ett långtidsperspektiv. *Arkeologi E4 Uppland – studier (volym 4)*. ISBN 978-91-97672-3-7

Bilaga 4

Vedartsanalys

Thomas Bartholin, Wentorf, Tyskland

Wentorf, den 13. maj 2014.

Trottaberg.RAÄ108

Linn Nordvall

Kulturmiljö Halland

Bastionsgatan 3

302 43 Halmstad

Schweden

Vedanatomisk analyse af 3 trækulsprover fra Trottaberg 2:2, Halmstad, Halland. RAÄ Sandrum 108. Diariennr. 2008-398.

1PK500503.

Ca. 10 ml, 1 stk. kol.

1 stk. *Quercus sp.*, ek, fra 12-årig gren, vårfældet.

C-14-prov: 1 stk. *Quercus sp.*, ek, med 2 årringe under bark

1PK20956.

Ca. 10 ml heraf ca. 1 ml kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

10 stk. *Corylus avellana*, hassel, fra ca. 2-årige grene, < 2 cm.

C-14-prov: 1 stk. *Corylus avellana*, hassel, med 2 årringe under bark

1PK500526.5508.

Ca. 40 ml ej rent kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

4 stk. *Alnus sp.*, al, fra yngre stammer.

6 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre og ældre stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.*, al, med ca. 3 årringe under bark.

C-14-proverne postes i dag.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen og tack för uppdraget

Thomas Bartholin,

Am Haidberg 18

D 21 465 Wentorf

0049 40 720 1821

Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 5

^{14}C -dateringar

Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Uppsala 2014-02-21

Linn Nordvall
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 HALMSTAD

2008-398

Resultat av ^{14}C datering av makrofossiler och brända ben från RAÄ 108, Övraby socken, Halmstad, Halland.

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 timme 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av brända ben:

- 1,5 % NaOCl tillsatt till det rengjorda och krossade benprovet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 48 timmar.
- Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten.
- 1M HAc tillsatt till provet och blandningen i rumstemperatur i 24 timmar.
- Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten och intorkat.
- Lakning med 6 M HCl och den erhållna CO_2 -gasen grafiteras därefter Fe-katalytiskt före acceleratormätningen av ^{14}C -innehållet.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ VPDB}$	^{14}C age BP
Ua-48002	23555	-28,6	3 669 ± 34
Ua-48003	22255.22243	-26,9	1 054 ± 30
Ua-48004	23234.15860	-25,8	1 073 ± 30
Ua-48005	25991.17092	-23,5	2 714 ± 30
Ua-48006	25993.10540	-25,9	1 172 ± 30
Ua-48007	26000. 11870	-24,7	851 ± 30
Ua-48008	500503.12644	-25,5	923 ± 30

Proverna 19719.6857 och 50298.22831 löstes upp vid förbehandlingen och kunde ej dateras.

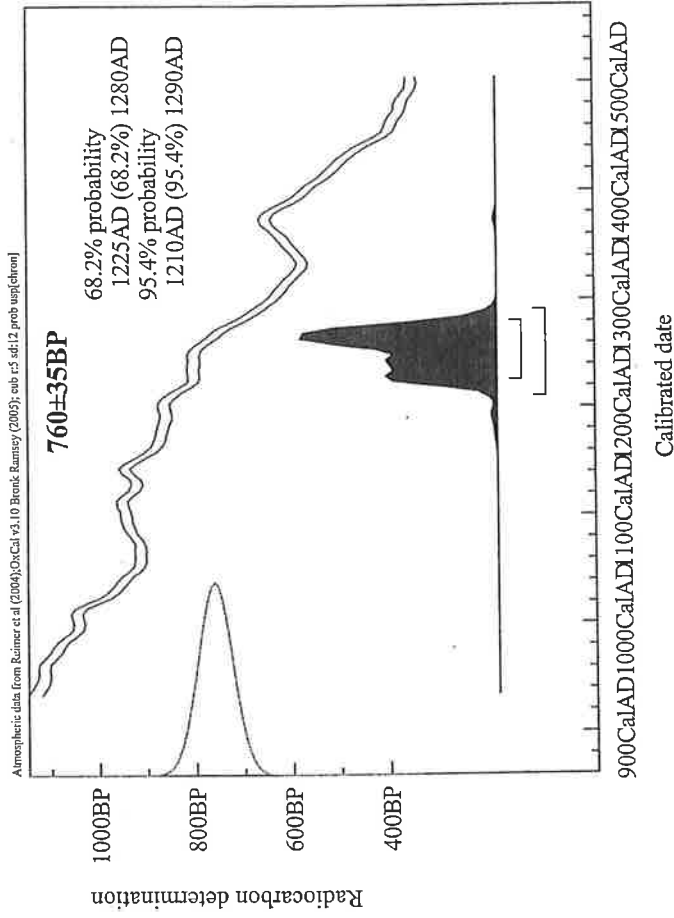
Med vänlig hälsning

Göran Possnert/ Elisabet Pettersson

Förklaring till kalibreringsutskrift från programmet OxCal

referens till kalibreringsdata och kalibreringsprogram

teknisk ^{14}C ålder BP (before present=år 1950) beräknad med $T_{1/2}=5570$ år

kalibrerad ålder 1σ och 2σ
(siffran inom parentes anger delintervallets
sannolikhet om 1σ eller 2σ motsvarar fler
än ett intervall)

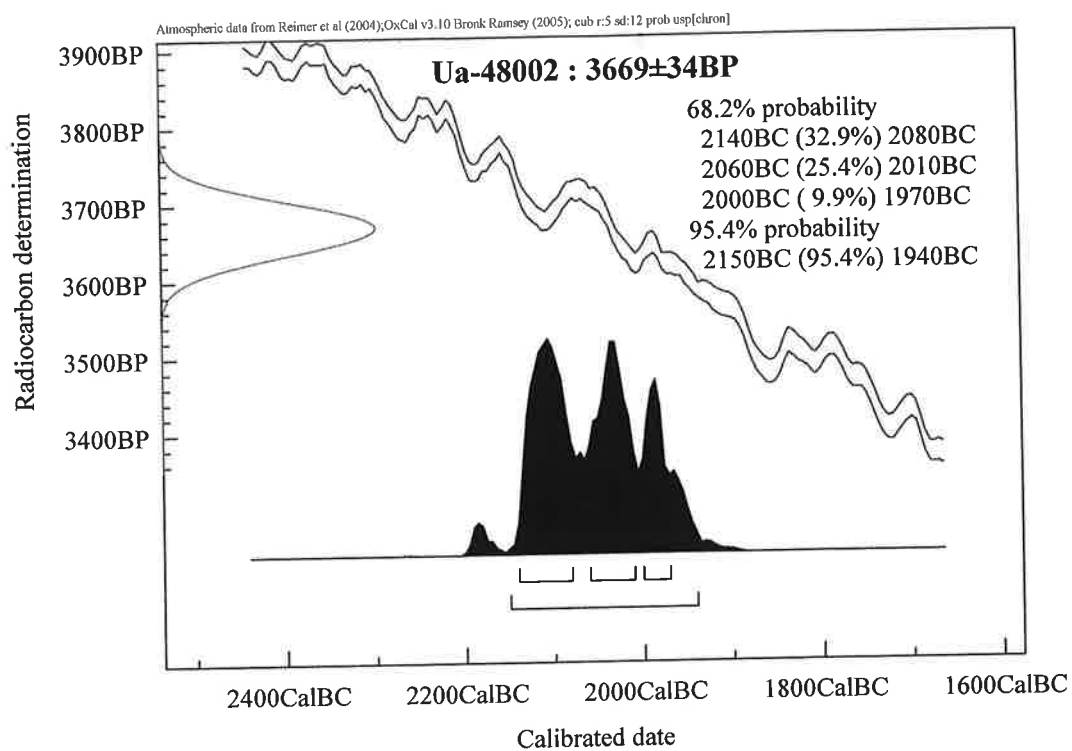
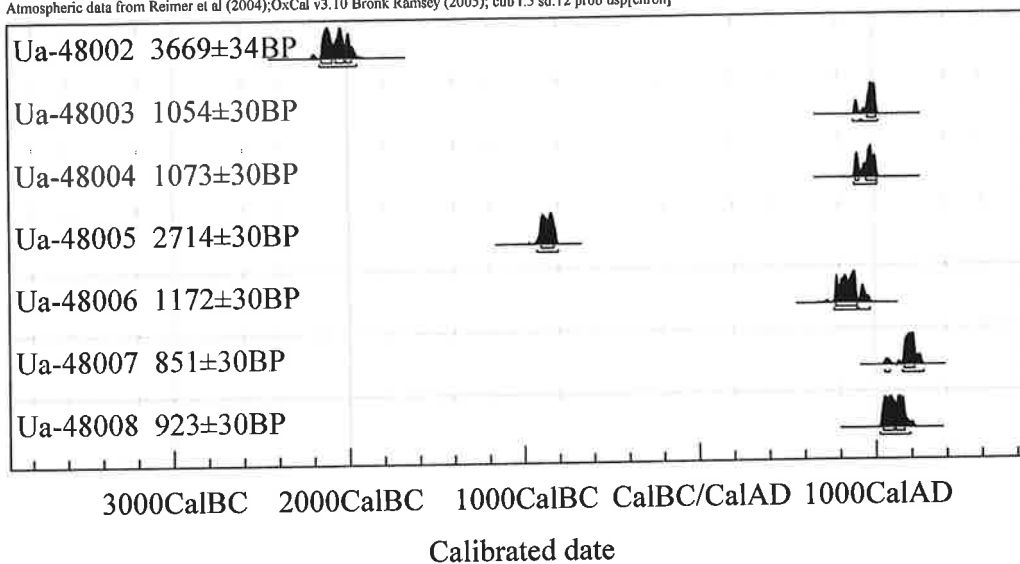
kalibreringskurvan

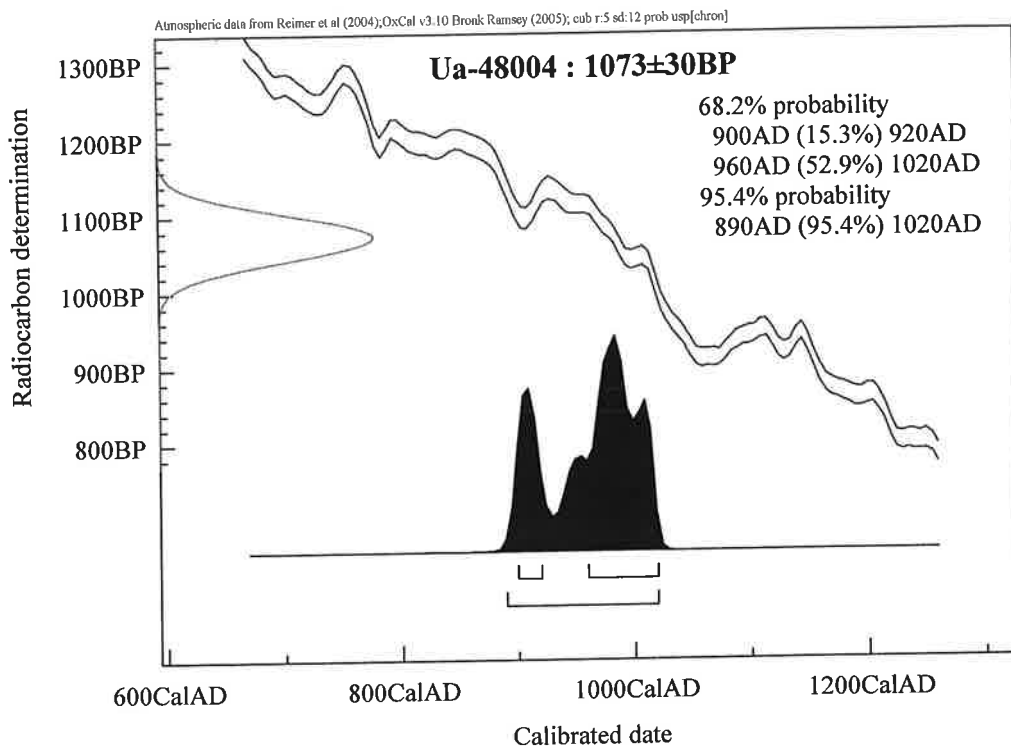
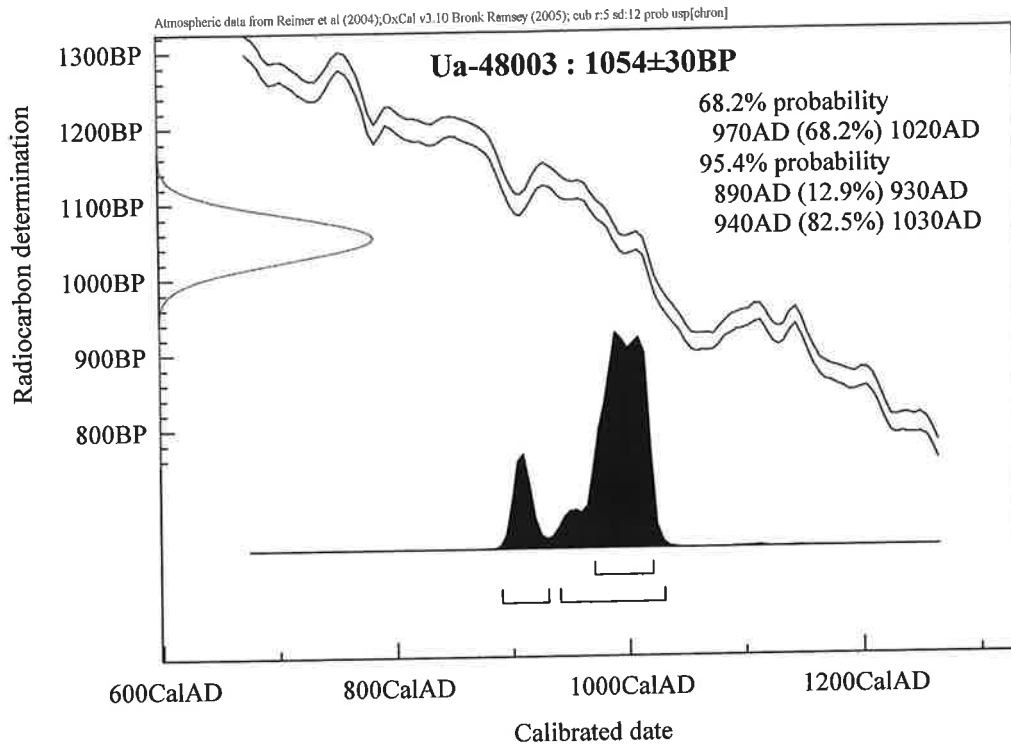
kalibrerad ålders sannolikhetsfördelning

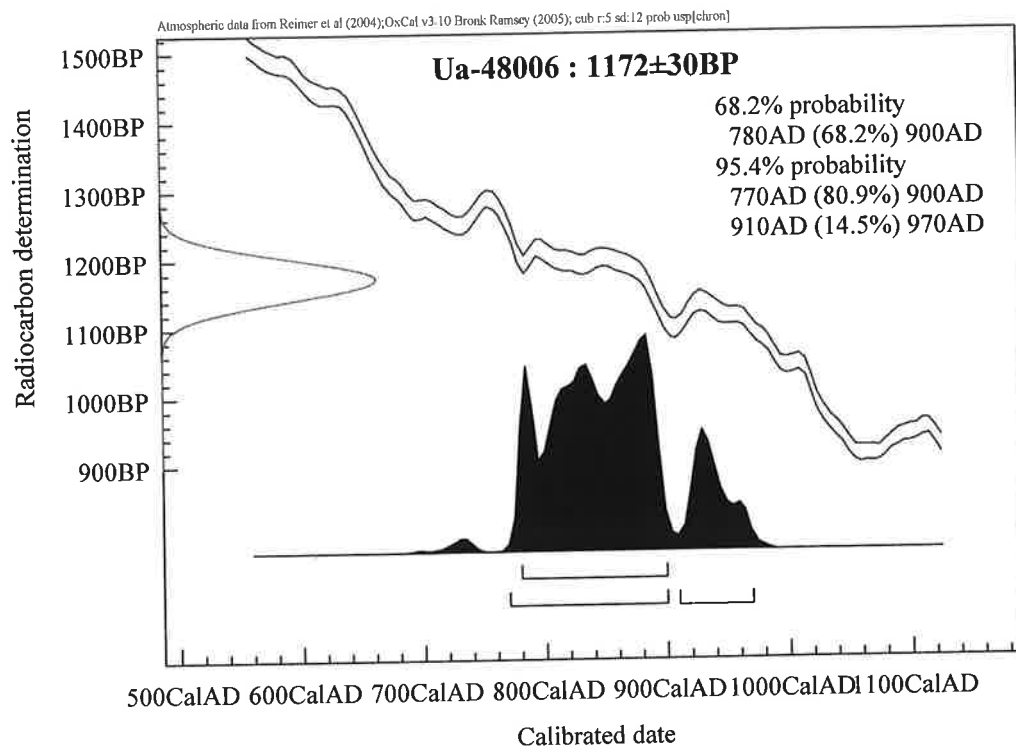
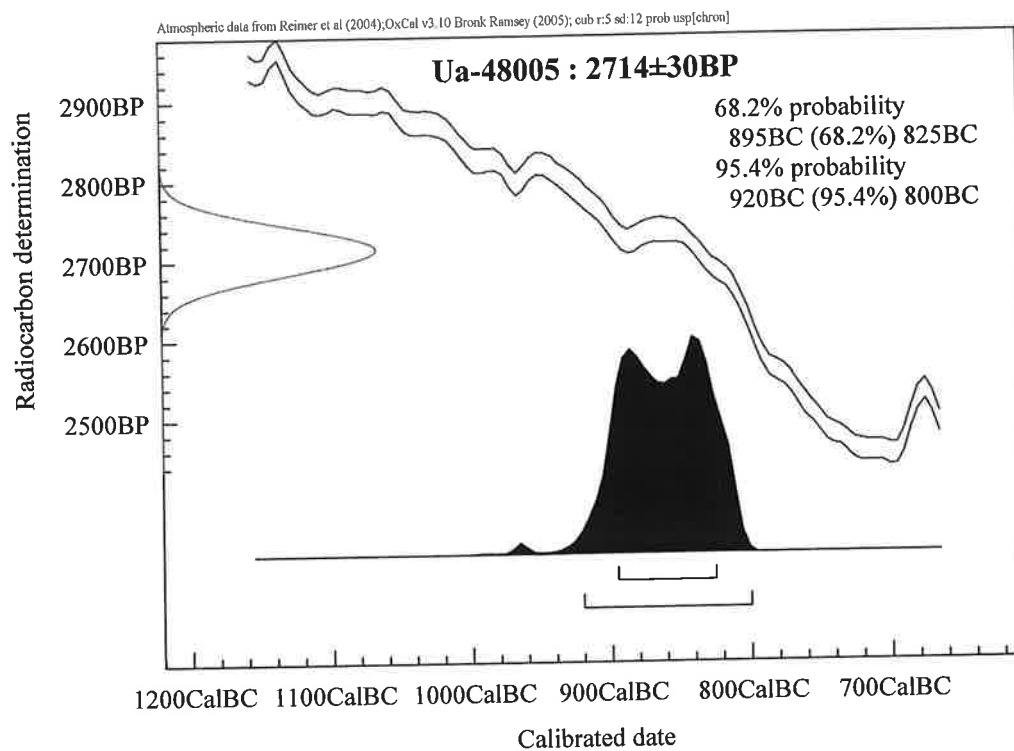
vertikal axel anger teknisk ^{14}C ålder BP

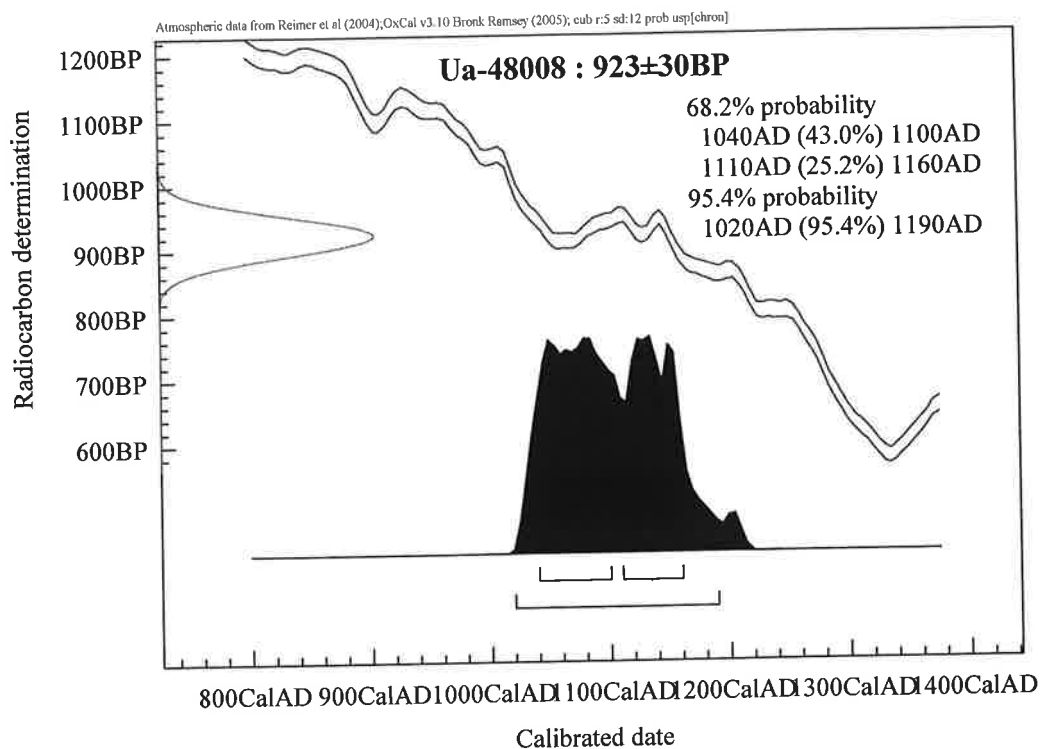
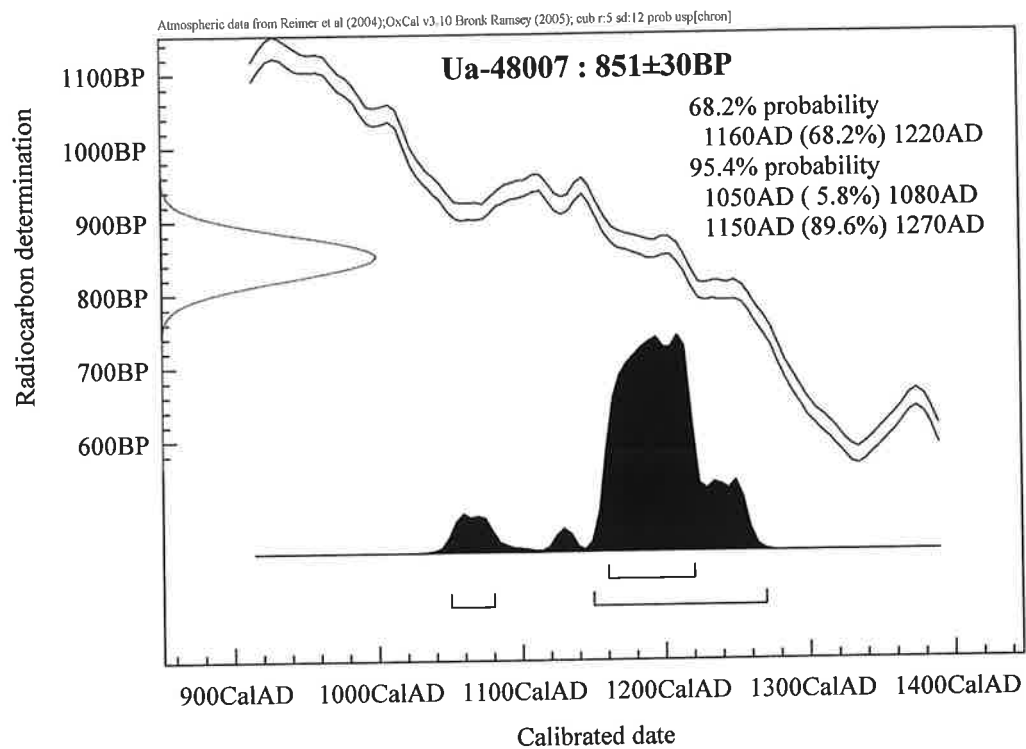
horisontell axel anger kalibrerad (kalendarisk) ålder

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

UPPSALA
UNIVERSITET

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Uppsala 2014-02-18

Linn Nordvall
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 HALMSTAD

HALLANDS LÄNSMUSEER KULTURMILJÖ HALLAND	
2014 -02- 20	
Dnr 2008-398	Handl. LN
Dossier Söndrum	

**Resultat av ^{14}C datering av makrofossiler från RAÄ 108, Övraby socken, Halmstad.
Halland.**

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 timme 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ VPDB}$	^{14}C age BP
Ua-47991	26048.21373	-28,3	1 332 $\pm$ 38

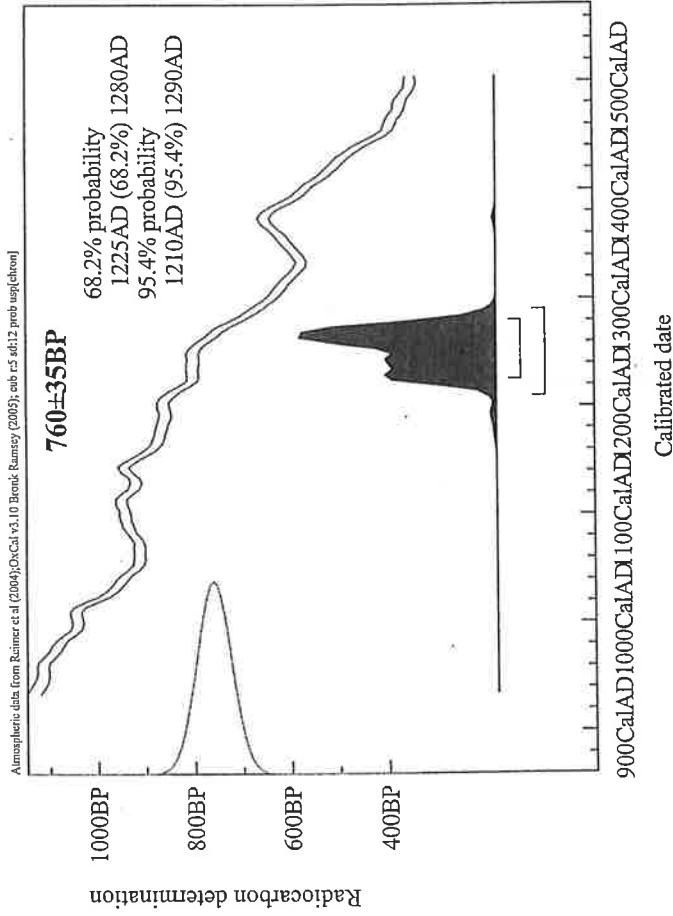
Med vänlig hälsning

Göran Possnert/ Elisabet Pettersson

Förklaring till kalibreringsutskrift från programmet OxCal

referens till kalibreringsdata och kalibreringsprogram

teknisk ^{14}C ålder BP (before present=år 1950) beräknad med $T_{1/2}=5570$ år

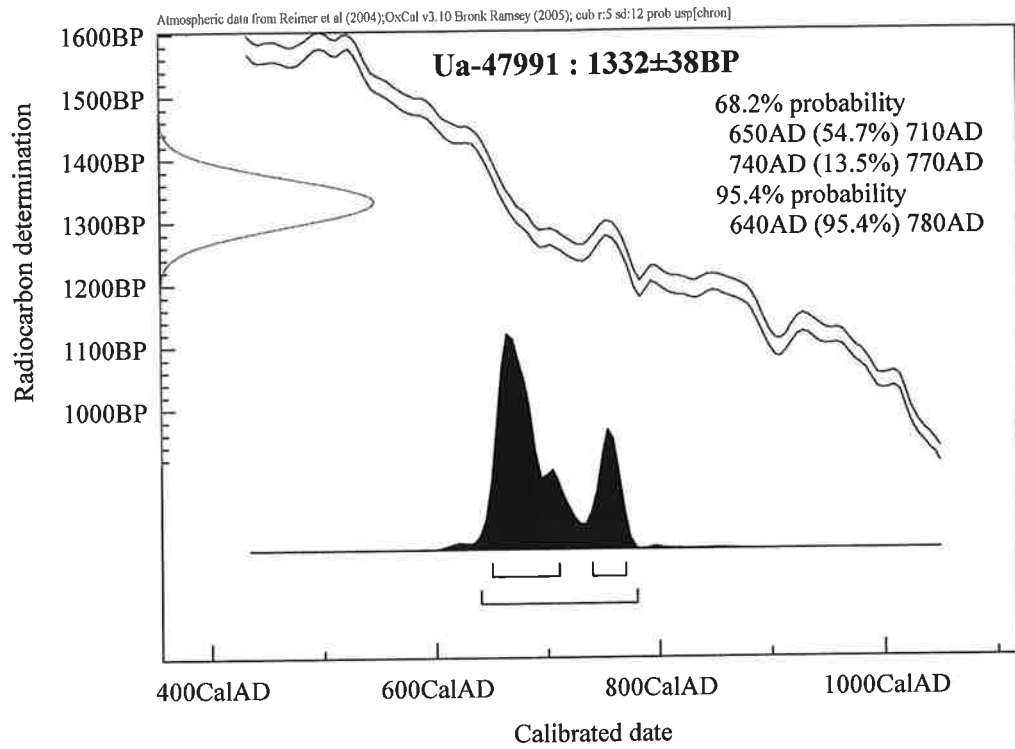
kalibrerad ålder 1σ och 2σ
(siffran inom parentes anger delintervallens
sannolikhet om 1σ eller 2σ motsvarar fler
än ett intervall)

kalibreringskurvan

kalibrerad ålders sannolikhetsfördelning

vertikal axel anger teknisk ^{14}C ålder BP

horisontell axel anger kalibrerad (kalendarisk) ålder

Bilaga 6

Konserveringsrapport

Vivian Smits

Studio Västsvensk Konservering

Trottaberg 2:2

KONSERVERINGSRAPPORT

Trottaberg 2:2

VA00911-2011

Vivian Smits

Studio Västsvensk Konservering

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET

Trottaberg 2:2

KONSERVERINGSRAPPORT

Författare Vivian Smits
Grafisk form och Layout Studio Västsvensk Konservering
Omslagsbild Foto taget av Peter Ahlberg. Fotot Fyns SG 6081-6

Västarvet Studio Västsvensk Konservering
Gamlestadsvägen 2-4 Hus B2
415 02 Göteborg
Telefon 031-63 70 00
Fax 031-707 03 26
Hemsida www.vastarvet.se, www.svk.com

Tekniska och administrativa uppgifter

Västarvet dnr:	00911-2011
Västarvet pnr:	10703
Länsstyrelse och handläggare	Länsstyrelsen i Halland
RAÅ dnr	108
Län:	Hallands län
Kommun:	Halmstads kommun
Socken:	Söndrum
Fastighet:	Trottaberg 2:2
Uppdragsgivare:	Kulturmiljö Halland
Projektansvarig:	Linn Mattsson

Konserveringsrapport

Rapporten avser konservering av 5 arkeologiska fynd av järnlegering, tillvaratagna vid 2011 års arkeologiska undersökning av Trottaberg 2:2, RAÅ108. Arbetet pågick under år 2011 till 2013

Konserveringsåtgärder utförs med utgångspunkt i internationell forskning och praxis gällande utrustning, kemikalier och material som anpassats för konserveringsområdets behov. Alla åtgärder syftar till att föremålen skall kunna studeras, hanteras och bevaras på bästa sätt.

Tillstånd/kondition

Samtliga föremål inkom fuktiga och förvarades i kylskåp fram till det att de preparerades med bläster.

Nedbrytningsgraden är ganska homogen. De mindre föremålen är i dåligt skick och endast fragmentariskt bevarade. Metallkärna saknas för det mesta. Korrosionen är blandad med smuts och sand och nästan cementartad i sin konsistens. Fynden är gropkorroderade och korrosionen har förutom gropar även bildat korrosionsblåsor, som täcker groparna under. I vissa fall är dessa blåsor stora och deformande. Originalytan saknas till stora delar.

IF22362

Består av vad som troligen varit två olika föremål; ett nithuvud med rest av en ten, såväl tenens tvärsnitt som huvud är runda, och en lång kvadratisk ten som kan vara en kraftig spik. Det runda huvudet (en del) hör troligen inte ihop med den kraftiga tenen (tre delar). En kraftig blåsbildning deformerar spiken så att det ser ut som om det varit två spikar.

IF20985

Fyndet är för fragmentariskt för att med säkerhet kunna identifieras. Vad som finns kvar är en tunn ten avbruten i båda ändar, möjligen kan det vara rester av en spik. Tenen är i två delar.

IF22370

Fyndet är en korrosionsblåsa av ett kvadratisk spikhuvud.

SG6081(a)

Fyndet verkar vara en (trekantig) bricka med ett kvadratisk hål i mitten.

SG6081(b)

är ett större, smitt föremål i form av en krok med ögla upptill. Spetsen är avbruten men föremålet är komplett.

Konservering

Föremålen röntgades för att ge svar på hur mycket metall som återstår men även för att ge en tydligare bild av vad det rör sig om för föremål. Röntgenbilderna medföljer fynden.

Samtliga föremålen preparerades fram mekaniskt med hjälp av skalpell, mikrobäster och roterande borst- och sliptrissor. Föremål blåstrades under lågt tryck¹ och med glaspärlor (50 µm) som blästermedel.

För att minimera risken för framtida korrosion följdes en urlakning av vattenlösliga salter. En mängd olika salter från omgivande deponeringsmiljön innan utgrävning tränger vanligtvis in i föremålen under hundratals år tid. Framförallt klorider, det vanligaste saltet, anses bidra till snabb fortsatt korrosion vid närvaro av fukt och syre.

Urlakning genomfördes i alkaliska bad med 0,1 M natriumhydroxidlösning under 28 veckor, förutom fynd nummer SG 6081 (b) som urlakades 43 veckor. Den basiska miljön, med ett pH på ca 12, gör att föremålen inte korroderar under själva urlakningsprocessen.

Kloridhalten i badet mättes regelbundet med en kloridmätare² och urlakningsvätskan byttes vid behov. Behandlingen avslutades när halten av klorider låg stabilt under 5 mg/l under en månads tid.

Efter urlakning och neutralisering genom spolning i upprepande vattenbad, drevs fukten ut ur föremål medels etanolbad under 14 dygn. Vid behov ytrensades föremålen ytterligare en gång med hjälp av mikrobästring (glaspärlor). En sista torkning utfördes i ugn vid 50 grader under 5 dygn.

De fynd som innehåller någon metallkärna korrosionsskyddades med en korrosionsinhibitor³ som penslades på. För att skydda föremålen vid hantering och mot fukt och svängningar i förvaringsmiljön, påfördes dessutom en ytbehandling i form av mikrokristallint vax.⁴ Behandlingen skedde i vaxbad och under vakuum.

På fynd nummer SG 6081 (b) har spetsen limmats fast med cyanoakrylat.⁵

¹ Mellan 2 och 5 bar

² Sherwood MK 11 Chloride analyser 9265

³ Dinitrol 4010

⁴ Carbona nr 3971

⁵ Loctite, Super Attak Precision

Konserverade föremål förpackades i syrefritt material avsett för transport och magasinering. Sköra föremål stöds upp med formskuren Neopolen och/eller Plastizote. Båda är polyetenprodukter, som är kända för att ha bra åldrings-egenskaper.

Råd och anvisningar om förvaring & hantering

Konsivering bromsar den naturliga nedbrytningen men kan aldrig avstanna den helt. Var därför noga med att kontrollera föremålens kondition med jämna mellanrum och kontakta en konservator för konsultation eller konservering om föremålen ändrar utseende eller behöver vård.

Hantering av föremål generellt bör ske med handskar för att undvika att handsvett och smuts hamnar på föremålen, vilket i sin tur påskyndar nedbrytningen. Var försiktig så att inte bomullshandskar fastnar i utstickande delar.

För alla föremål gäller att åstadkomma en så stabil miljö som möjligt med jämn relativ luftfuktighet (RF) och temperatur. Svängningar i temperatur påverkar luftfuktigheten.

Arkeologiska metaller, främst järnföremål, bör enligt Tidens Tand förvaras så torrt som möjligt helst under 18 % RF. Förvaring vid en relativ luftfuktighet runt 20 % som inte fluktuerar över dygnet rekommenderas.

Dokumentation

Genomförda konserveringsåtgärder redovisas skriftligen i rapportform. Fotodokumentation i JPG format efter konservering levereras på CD-Rom.

Rapport samt fotodokumentation tillverkas i fyra exemplar varav en arkiveras på SVK (endast rapport) och de övriga skickas till Länsstyrelsen, mottagande museum och den grävande institutionen.

Referenser

Tidens tand. Förebyggande konservering. M. Fjaestad (red.). 1999, Riksantikvarieämbetet.

Bilagor

BILAGA 1. CD med rapport och fotobilaga

BILAGA 2. Röntgenfoto, medföljer endast föremålen

SG 6081-6

SG 6081-6

IF 22362

IF 22362

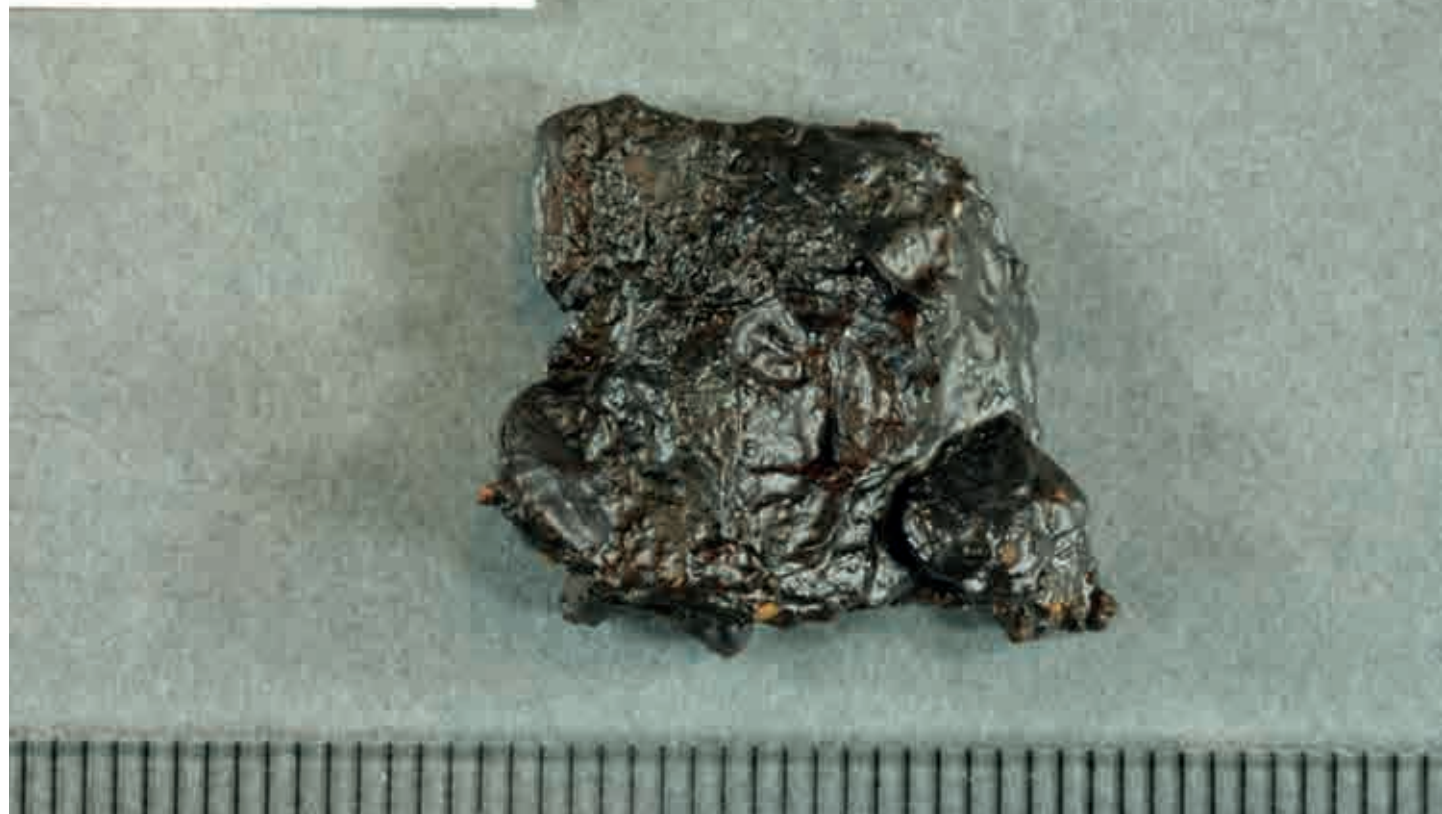
IF 20985

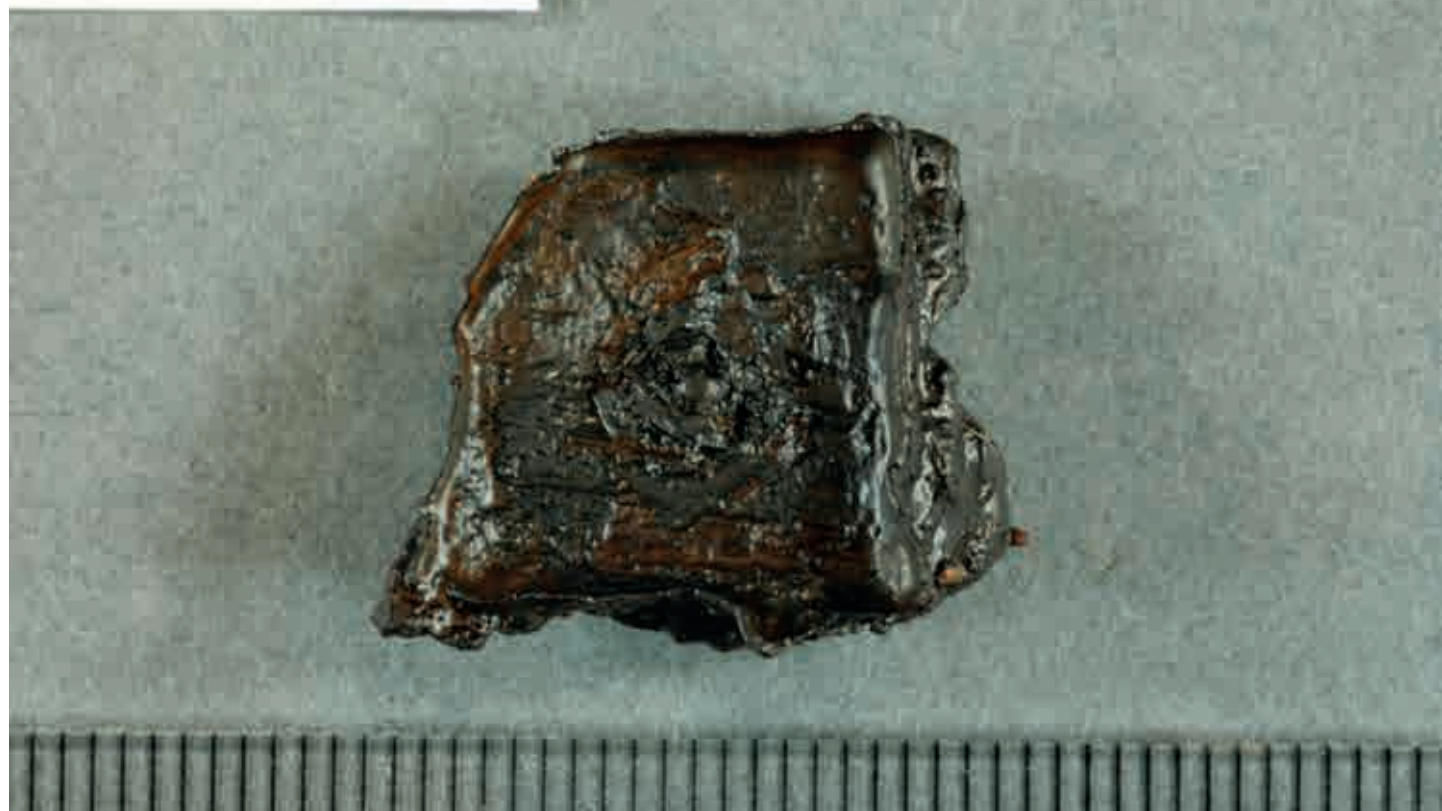
IF 20985

IF 22370

IF 22370

SG 6081-a

SG 6081-a

Bilaga 7

Ritningsförteckning, ritningar

HMAK: 4420:1–86

Halmstad

Söndrum socken

RAÄ Söndrum 108

Fastighet: Trottaberg 2:2

Undersökningen utförd 2011

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Utsnittsoversikt över undersökningsområdet
Skala 1:800

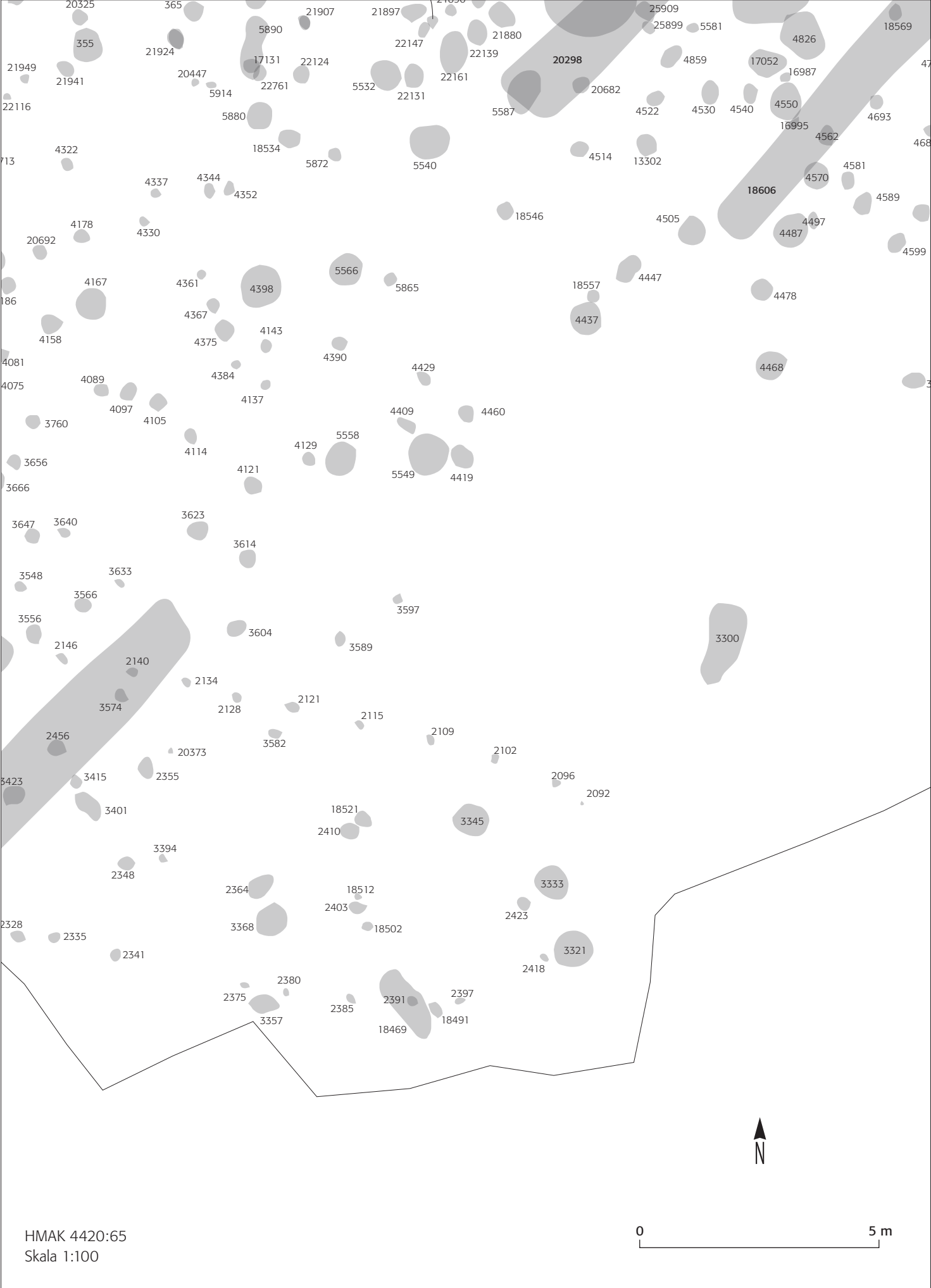

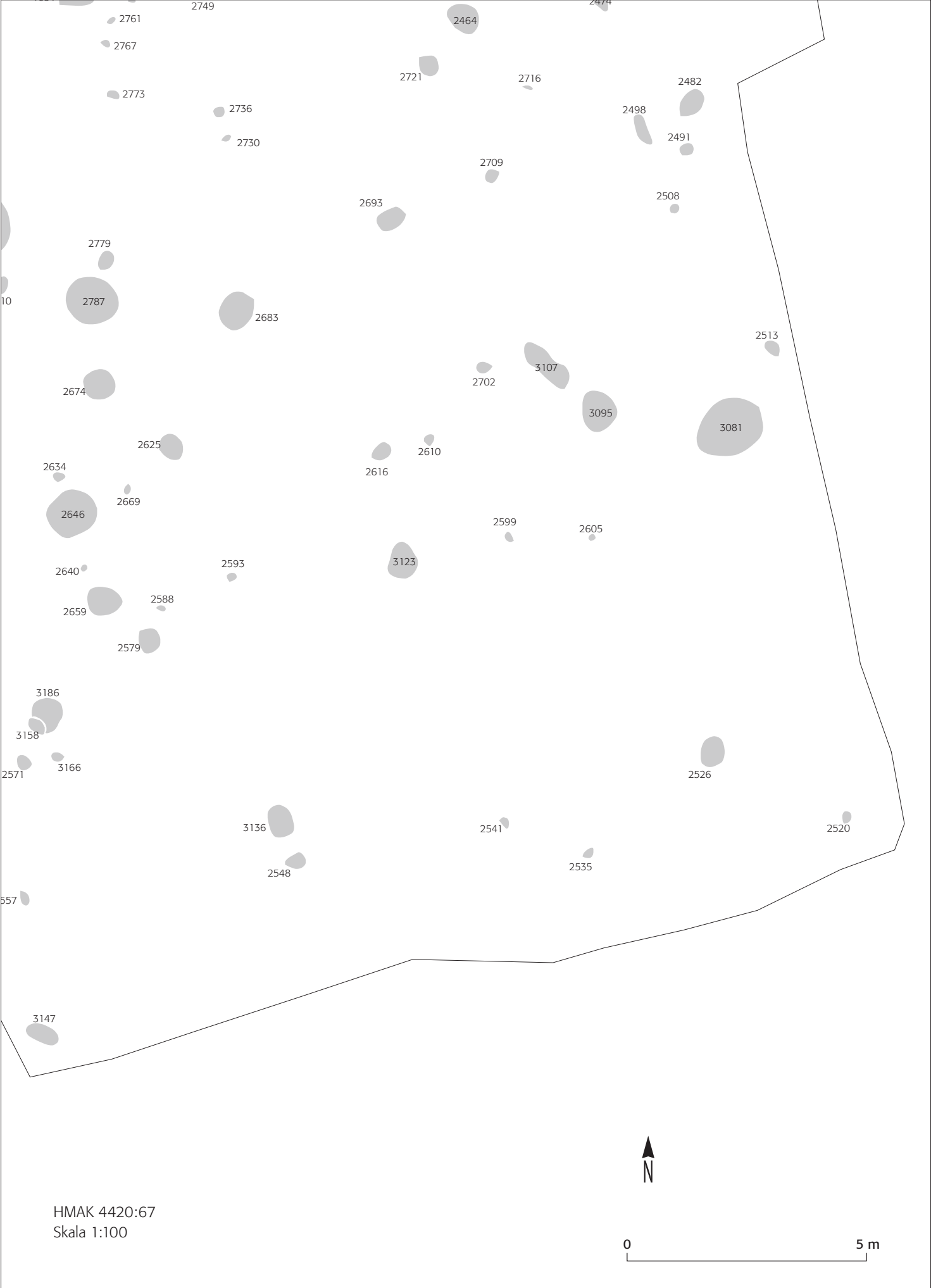
HMAK 4420:58
Skala 1:100

5 m

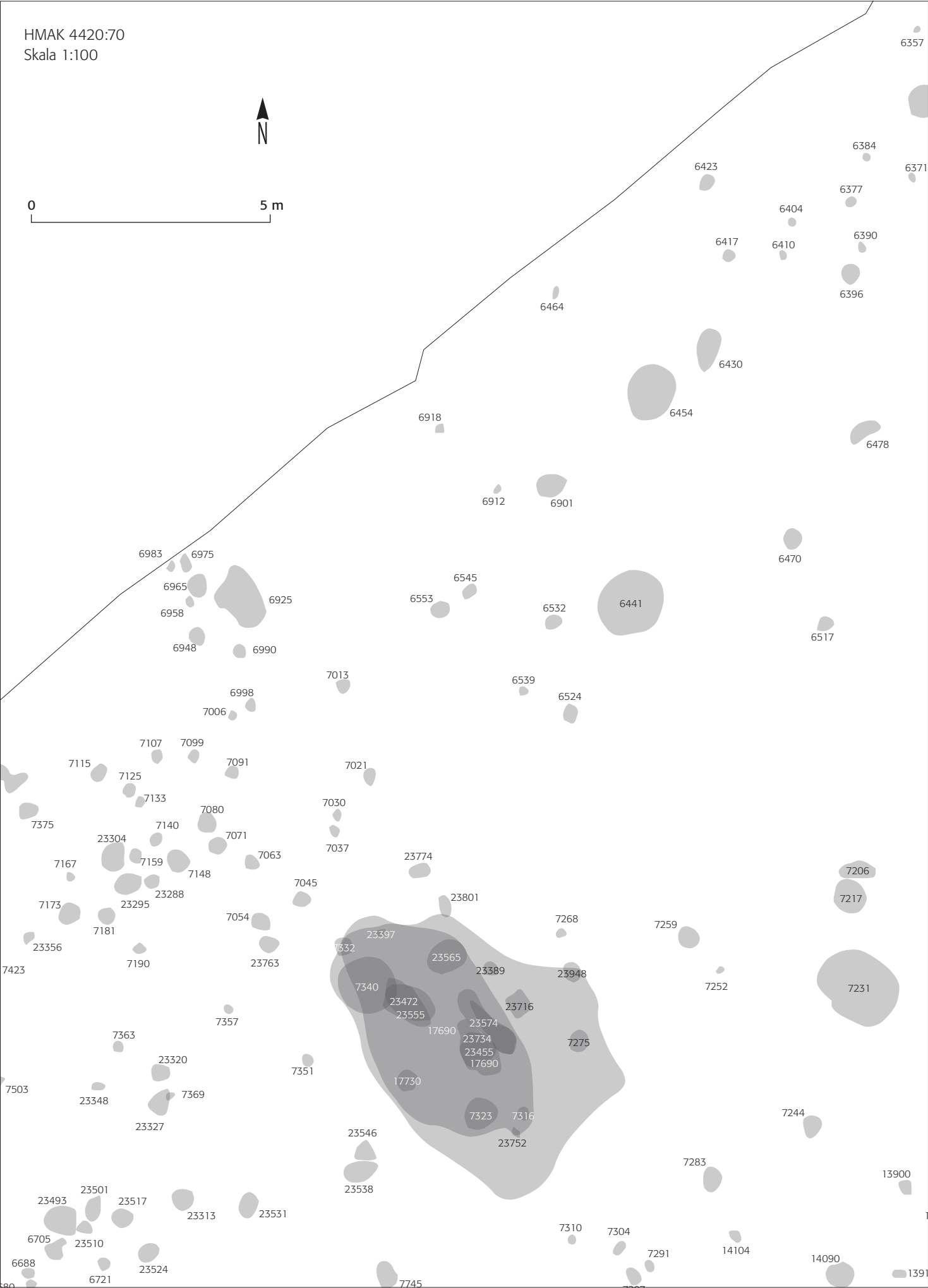
[illegible]

HMAK 4420:64
Skala 1:100

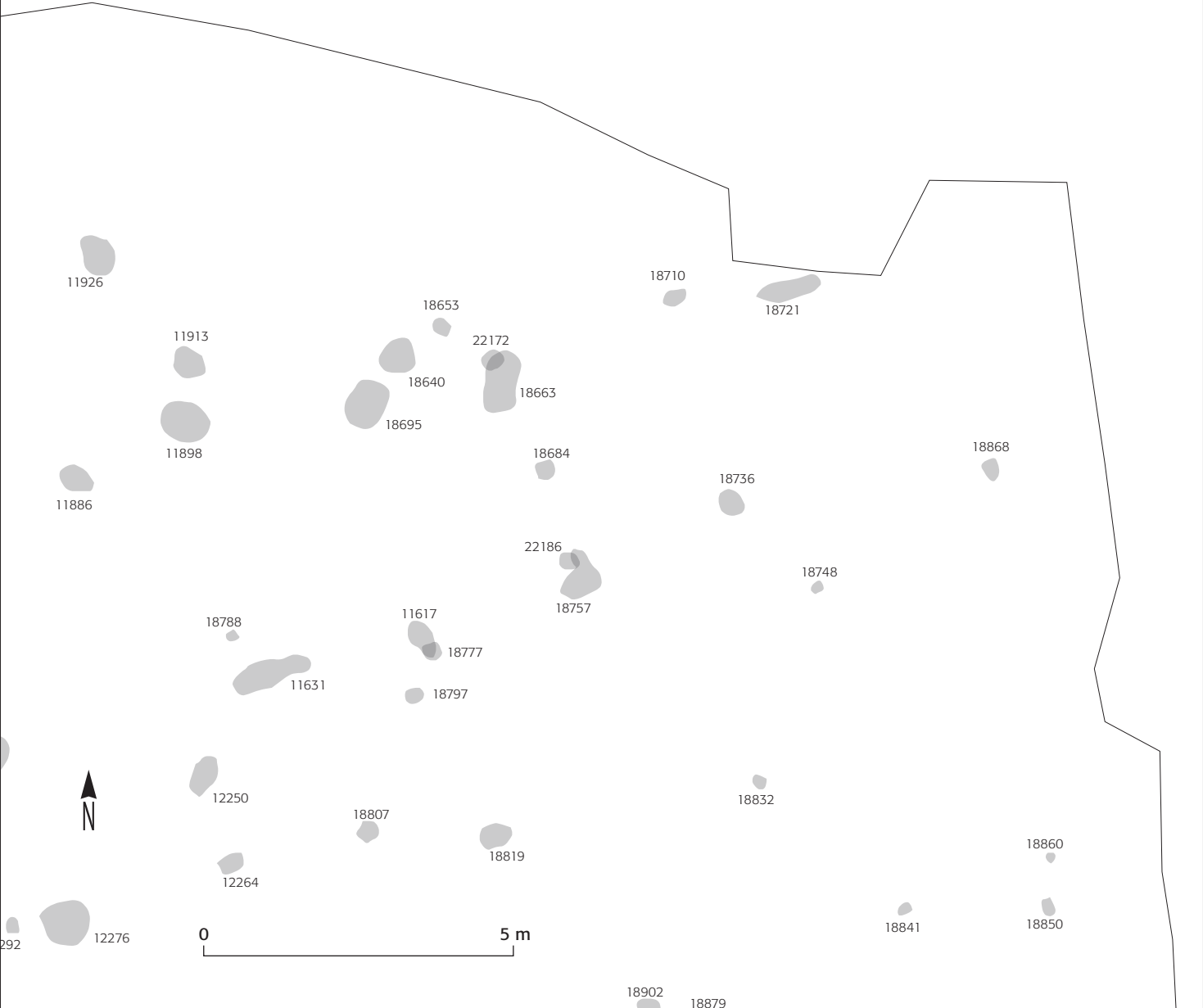

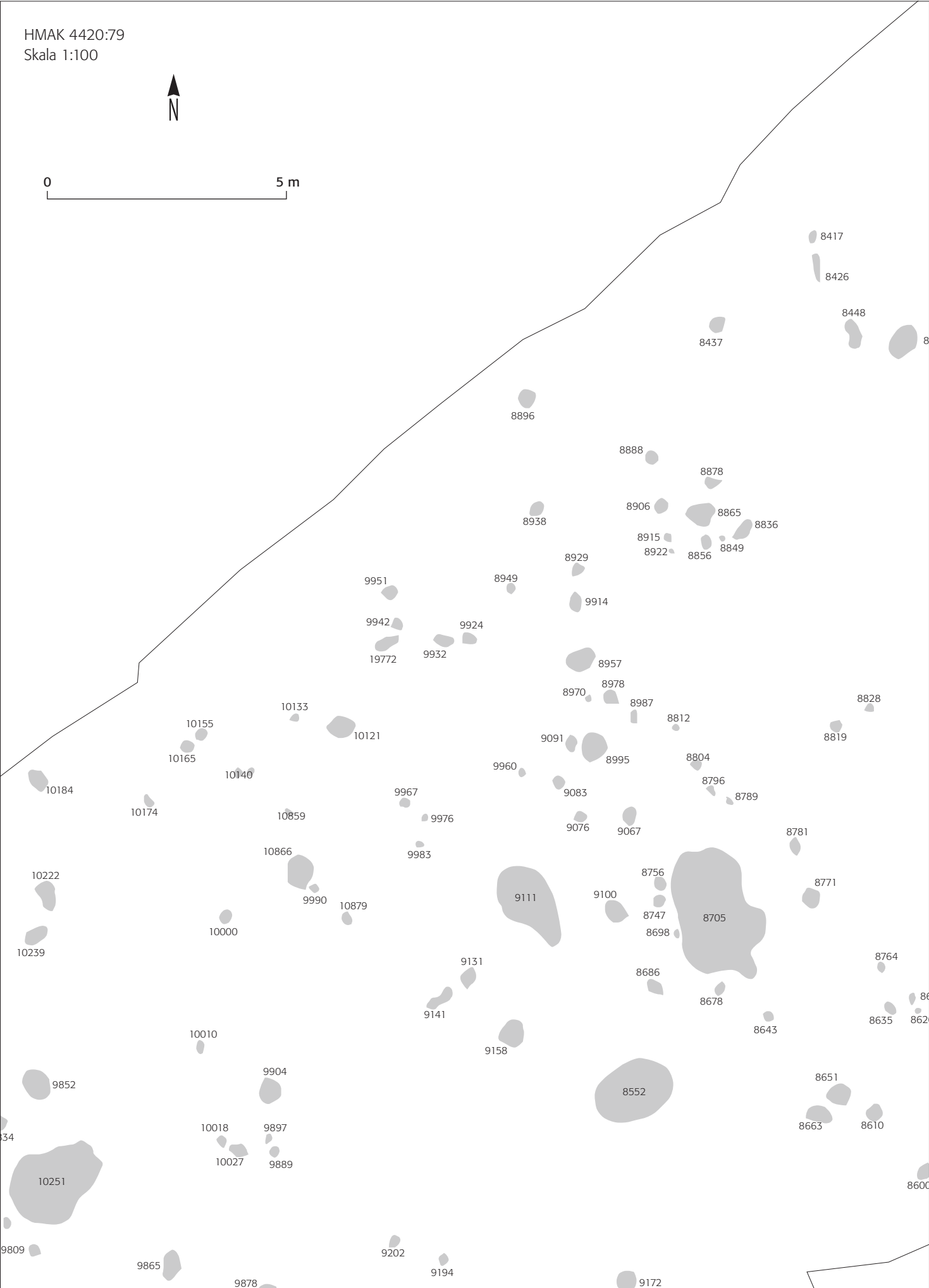

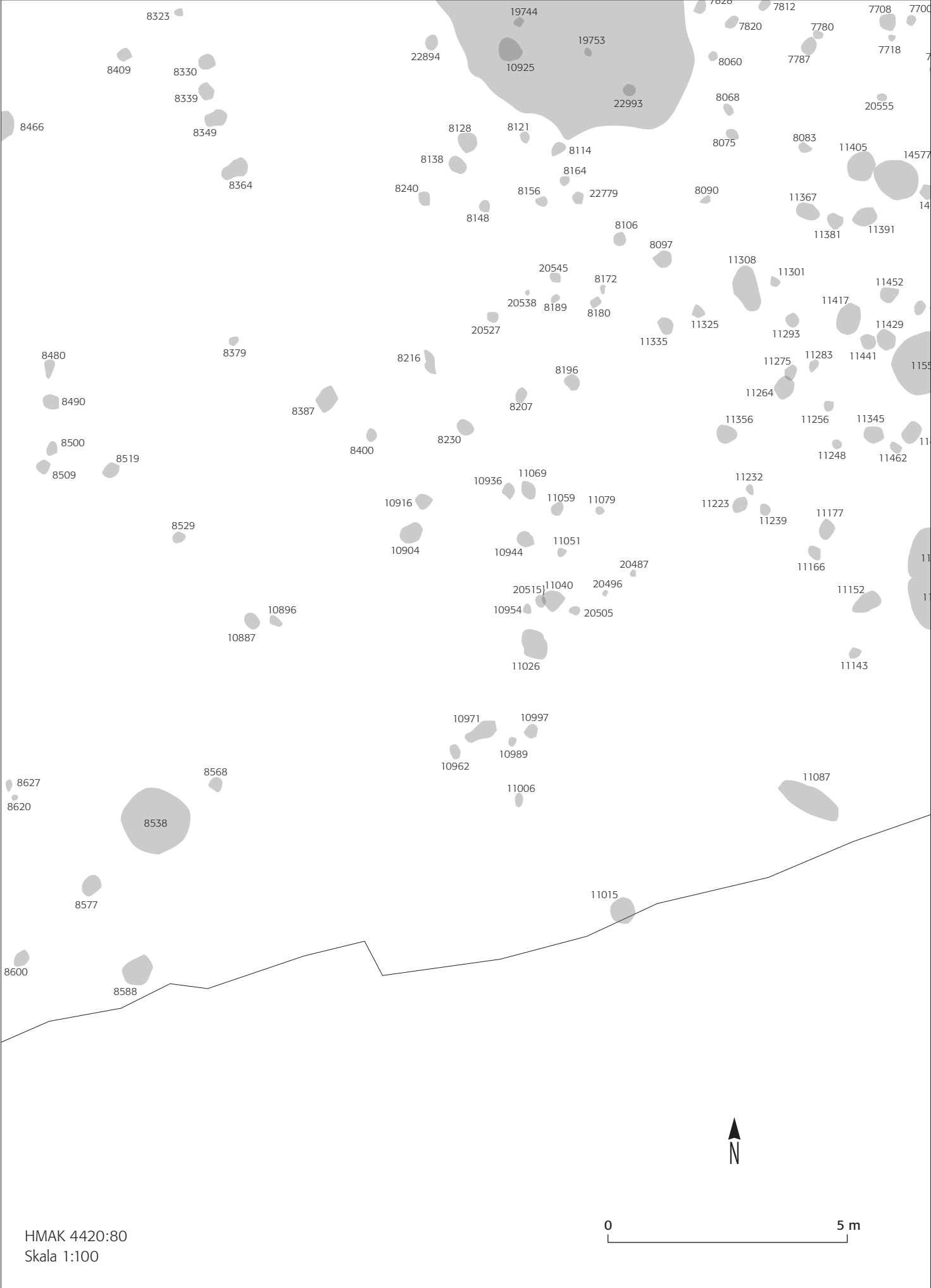

HMAK 4420:73
Skala 1:100

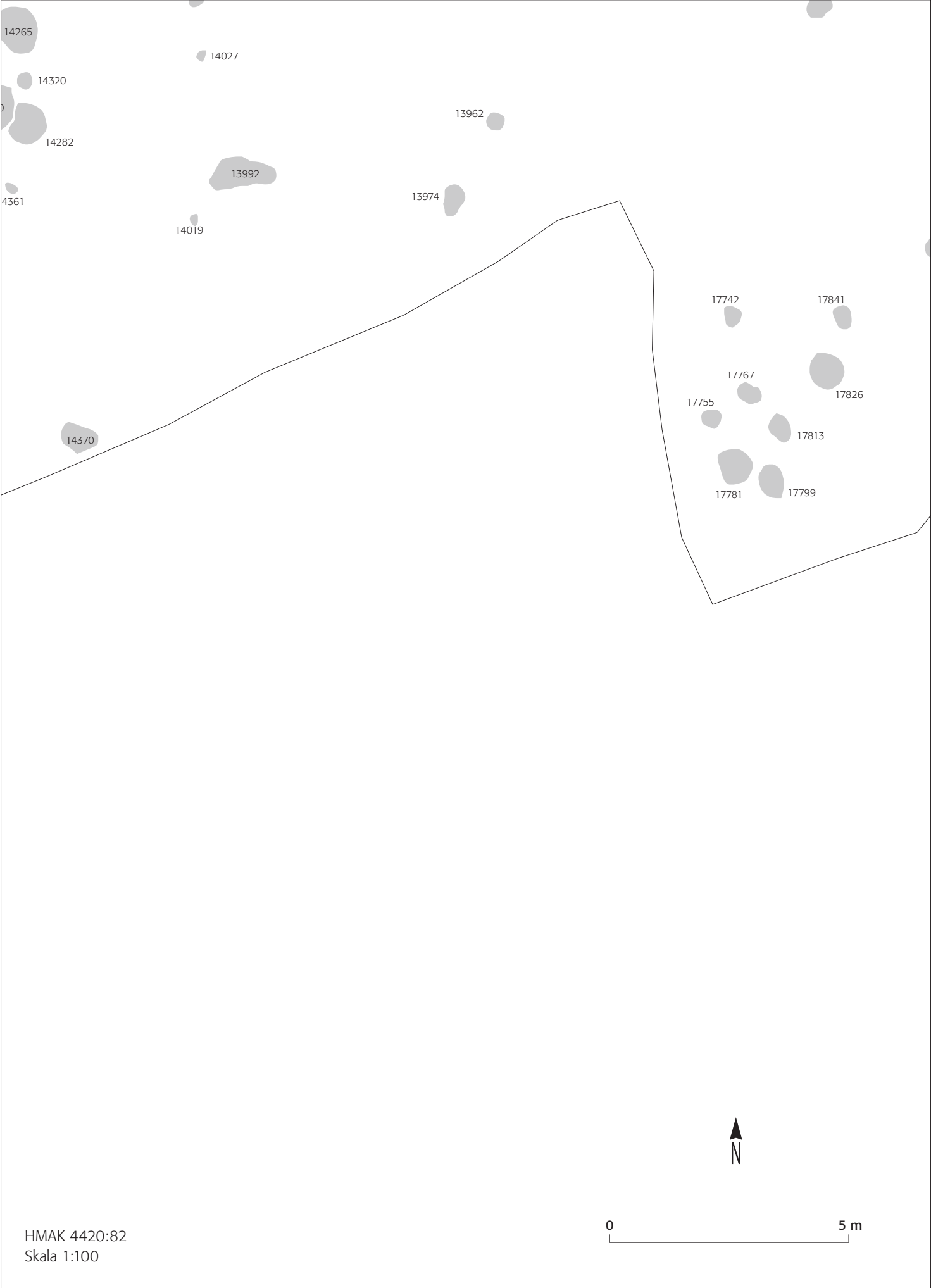

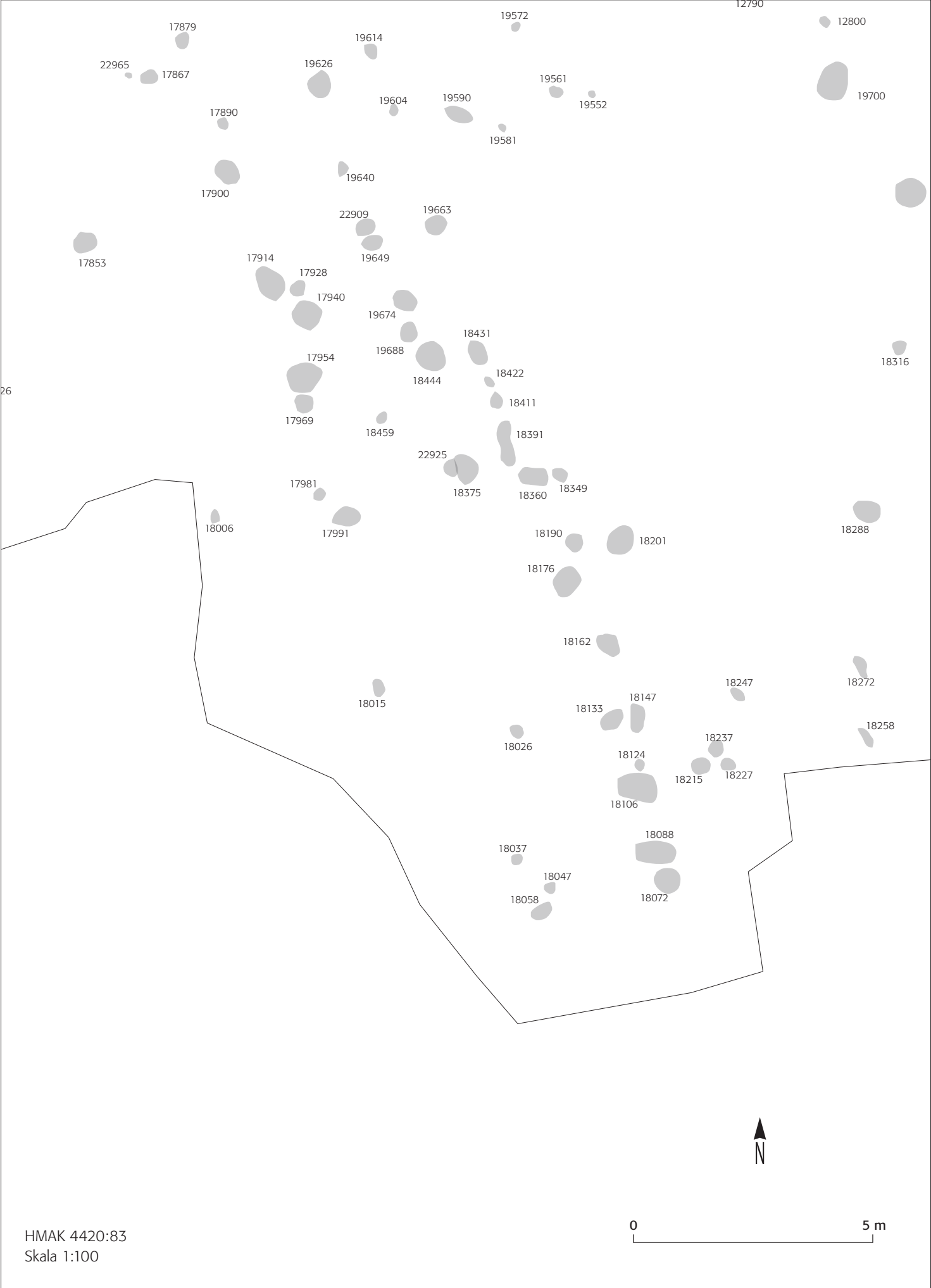
[illegible]

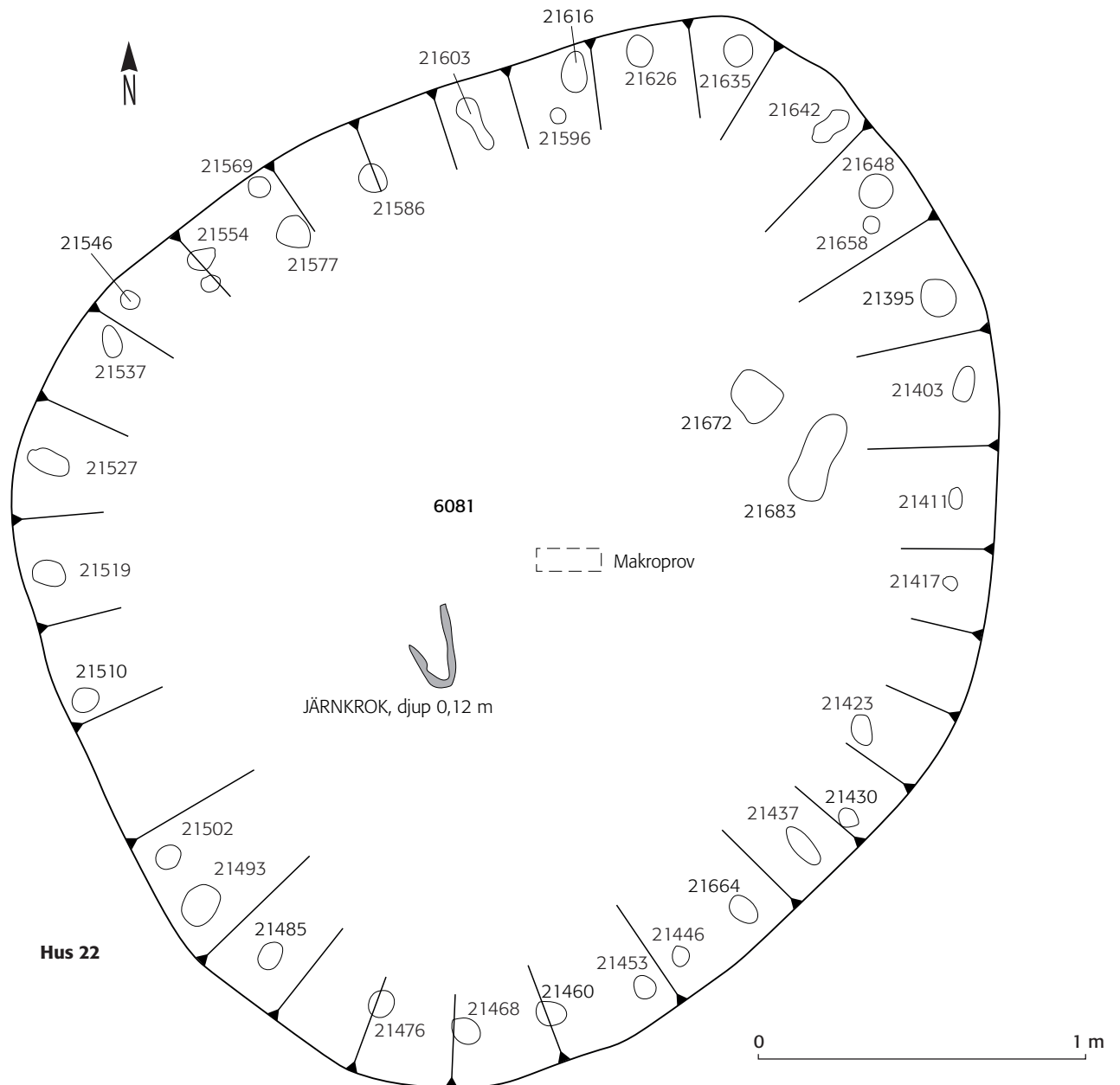

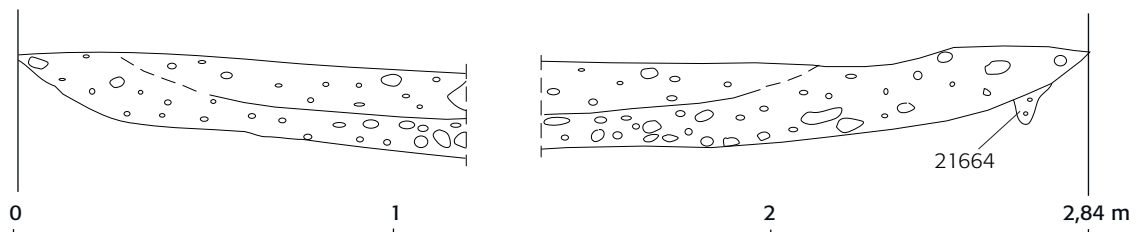

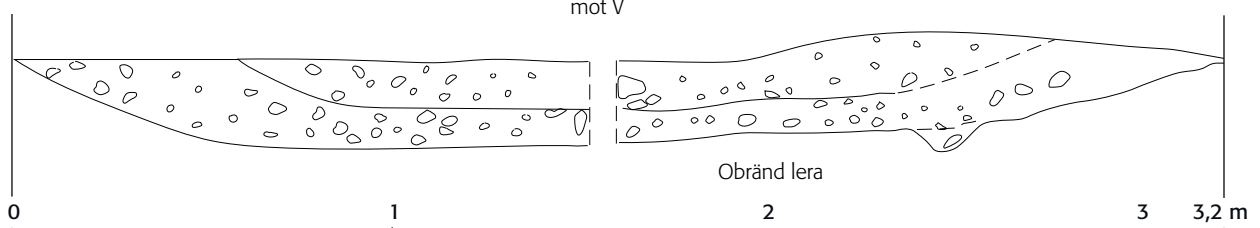

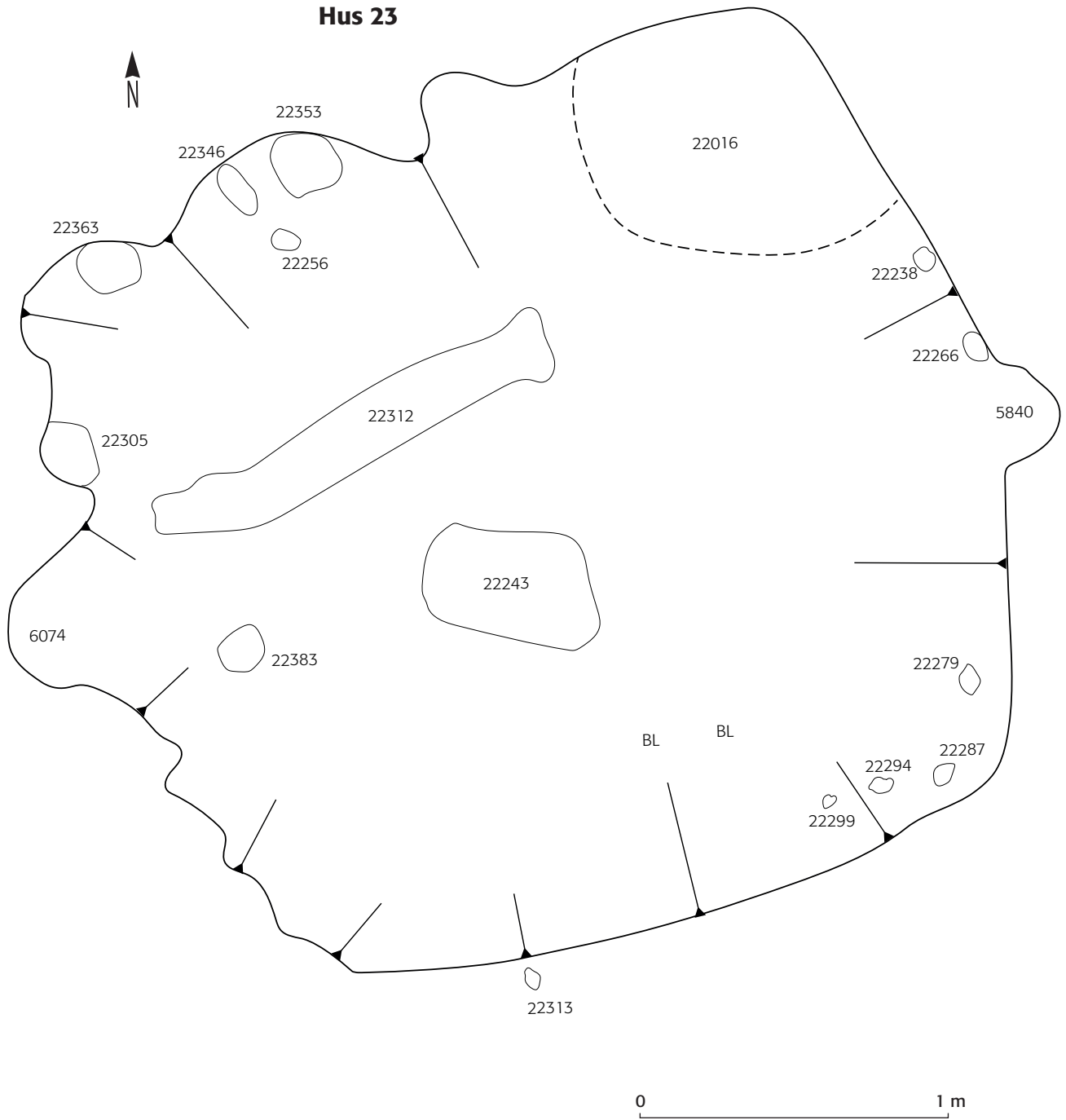
mot S

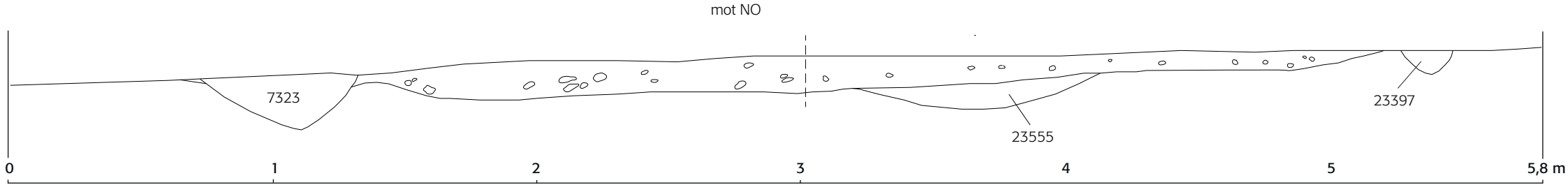
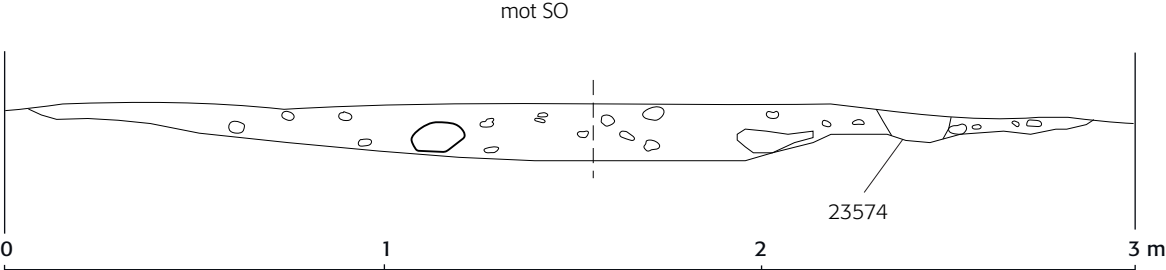
mot V

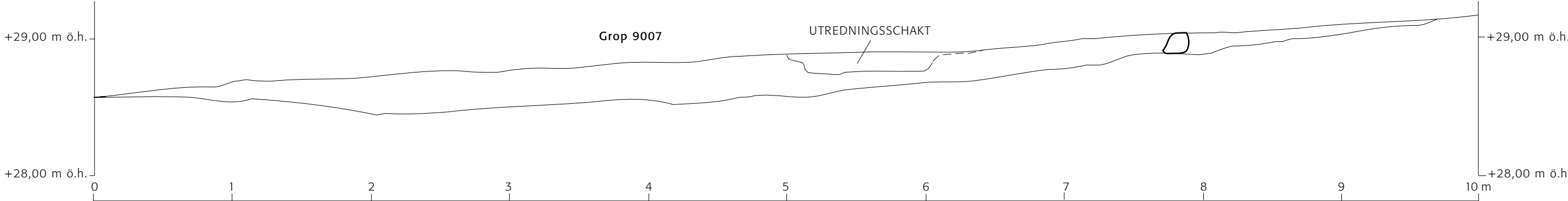
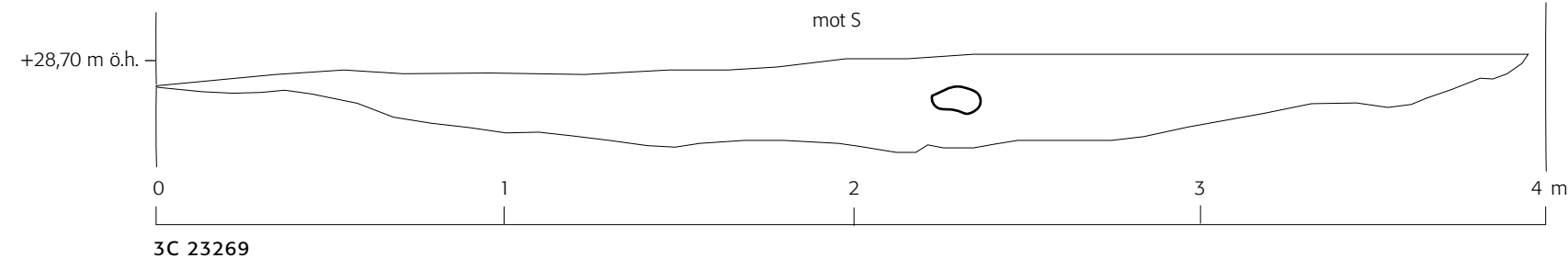
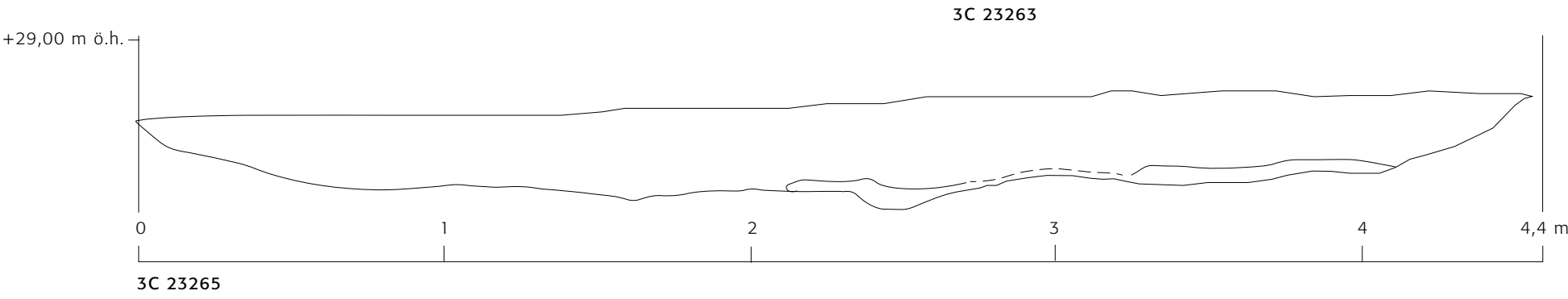
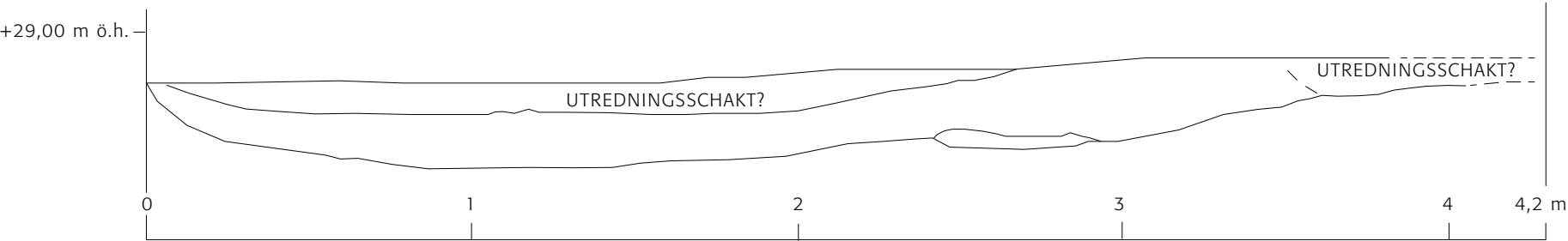
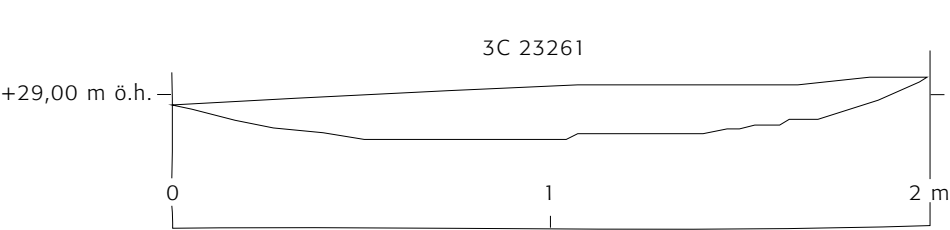
Hus 23

Hus 24

Hus 25

Med anledning av att Halmstad kommun planerade ett nytt bostadsområde i Trottaberg, Albinsro, utförde personal från Kulturmiljö Halland en arkeologisk undersökning av berörd del av RAÄ 108. Undersökningen genomfördes under augusti och september månad 2011. Sedan de tidigare utförda arkeologiska arbetena i form av en förstudie 2008, en utredning 2009 samt en arkeologisk förundersökning år 2010 var det känt att fornlämningen innehöll boplatzlämningar från brons- och järnåldern.

Undersökningen av den för exploateringen berörda delen av fornlämningen kom att ge resultat som översteg förväntningarna. Här påträffades ett stort antal boplatzlämningar från de förväntade perioderna, brons- och järnålder men även lämningar från något tidigare samt yngre skede. Resultaten har gett totalt 28

byggnadslämningar med kontinuitet från senneolitikum till tidig medeltid. Bebyggelseutvecklingen varierar från en enhet under senneolitikum med fortsättning in i och under bronsåldern som sedan övergår i två gårdslägen under förromersk järnålder och romersk järnålder/folkvandringstid. Under vendeltid sker ett brott, varunder bebyggelselämningarna uteblir. Detta kan förklaras med dateringssvårigheter då typologiska särdrag för enstaka av de kommande vikingatida husen kan ha etablerats under föregående period.

Under vikingatid etableras så tre olika gårdslägen vilka sedan övergår till en tidigmedeltida gård. Ett av de vikingatida gårdslägena samt den tidigmedeltida etableringen sammanfaller även med benämningen av toften och av toftåkrarne i det historiska kartmaterialet.

KULTURMILJÖ
HALLAND